
Üvegházhatás és klímaváltozás

Gyalai-Korpos Miklós

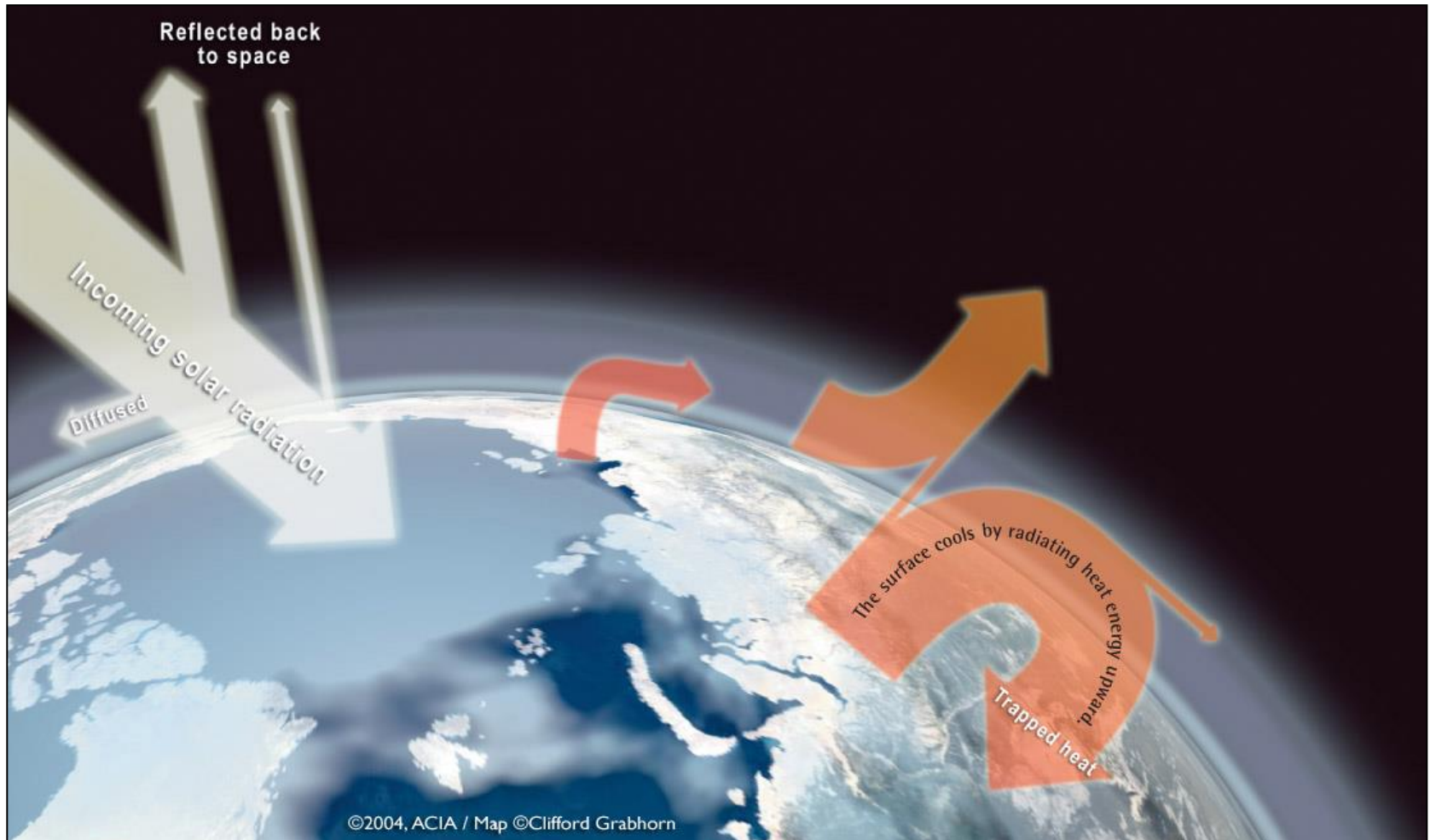
Klíímaváltozás - tünetek

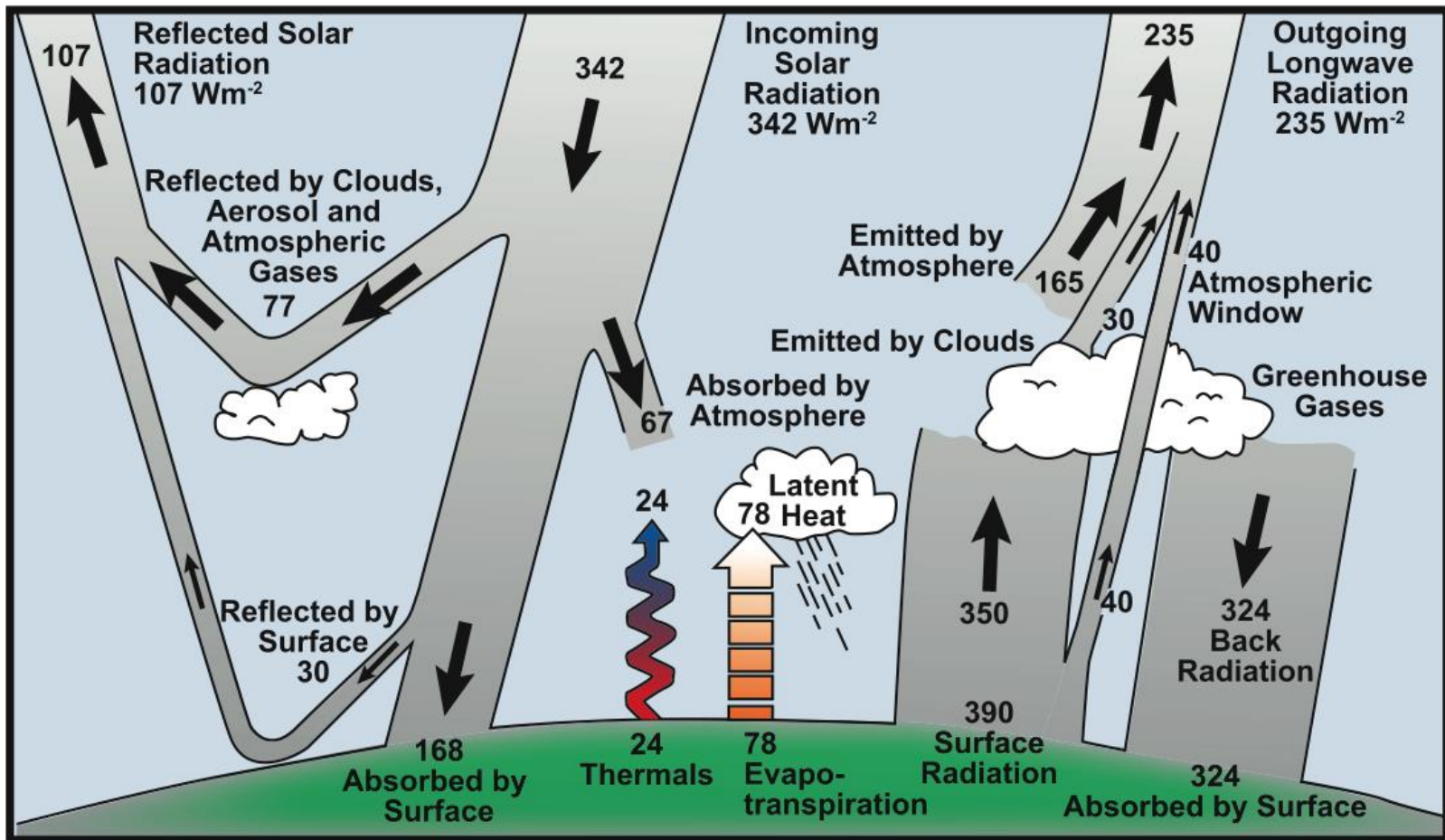
1. Üvegházhatás
2. Egy kis filozófia: változás?
3. Tünetek
4. Klímaváltozás – modellek
5. Mi az ok?

Üvegházhatás

Globális energiamérleg

Le Treut, H., R. Somerville, U. Cubasch, Y. Ding, C. Mauritzen, A. Mokssit, T. Peterson and M. Prather, 2007: Historical Overview of Climate Change. In: *Climate Change 2007: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Solomon, S., D. Qin, M. Manning, Z. Chen, M. Marquis, K.B. Averyt, M. Tignor and H.L. Miller (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.

Éghajlat vagy időjárás?

A Meteorológiai Világszervezet, a WMO (World Meteorological Organization) szerint:

- **éghajlat** az éghajlati rendszerek által véges időszak alatt felvett állapotok statisztikai sokasága. Az éghajlati rendszer az éghajlat kialakításáért felelős geofizikai közegek – **az atmoszféra (légkör), a hidroszféra (óceánok), a litoszféra (szárazföldek), a bioszféra (növény- és állatvilág) és a krioszféra (gleccserek, hó- és jégtakarók)** – összessége. Az éghajlat egy „elégé hosszú” (általában 30 év), de véges időintervallum alatt felvett összes légköri állapot együttese a Föld egészén, amelyet a különböző szférák is befolyásolnak.
- **időjárás** a légkör pillanatnyi állapotát jelenti egy adott helyen, amelyet a légkör fizikai állapotváltozóinak, például a hőmérsékletnek a légnyomásnak, a páratartalomnak, a szélnek a segítségével jellemezhetünk.

Az időjárás tehát egyik napról a másikra, vagy akár percről percre változhat, míg az éghajlat gyakorlatilag az időjárás (kevésbé változékony) időbeli és térbeli átlagát jelenti.

Atmoszféra

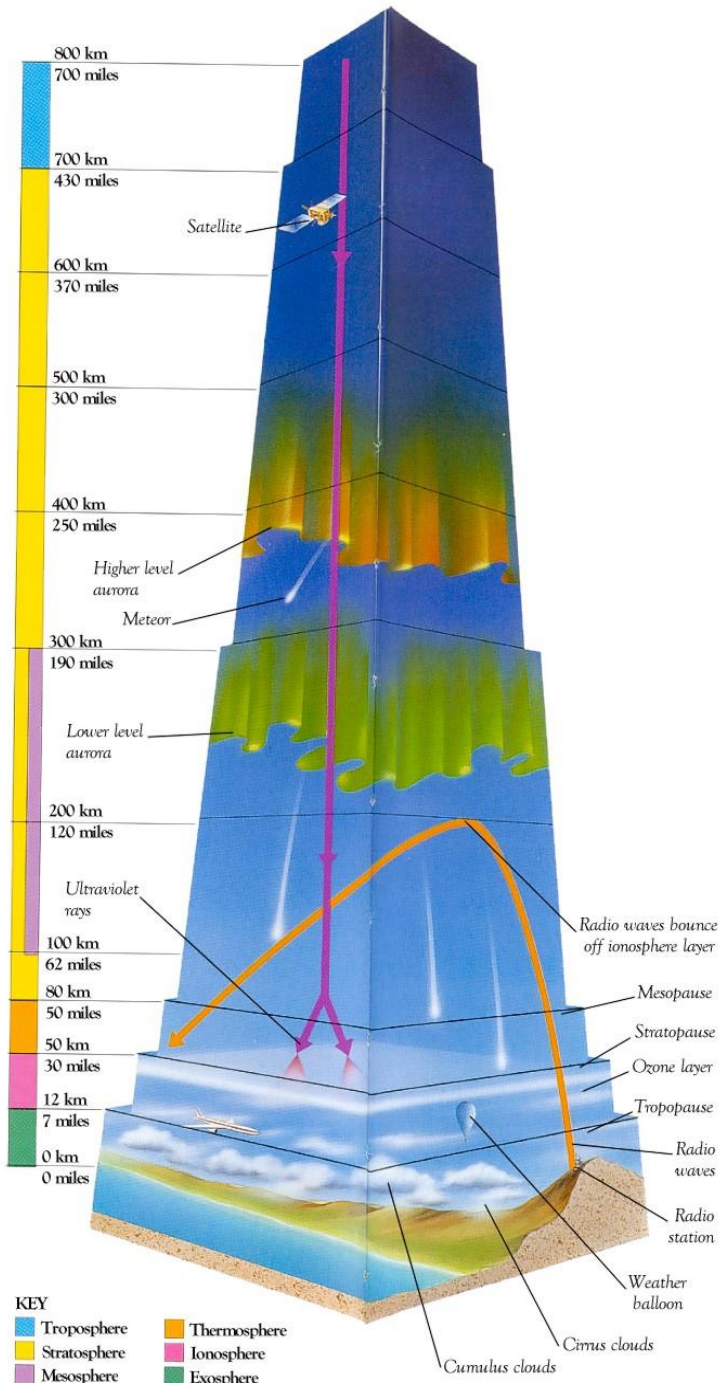

Image: courtesy of Roy Flockes

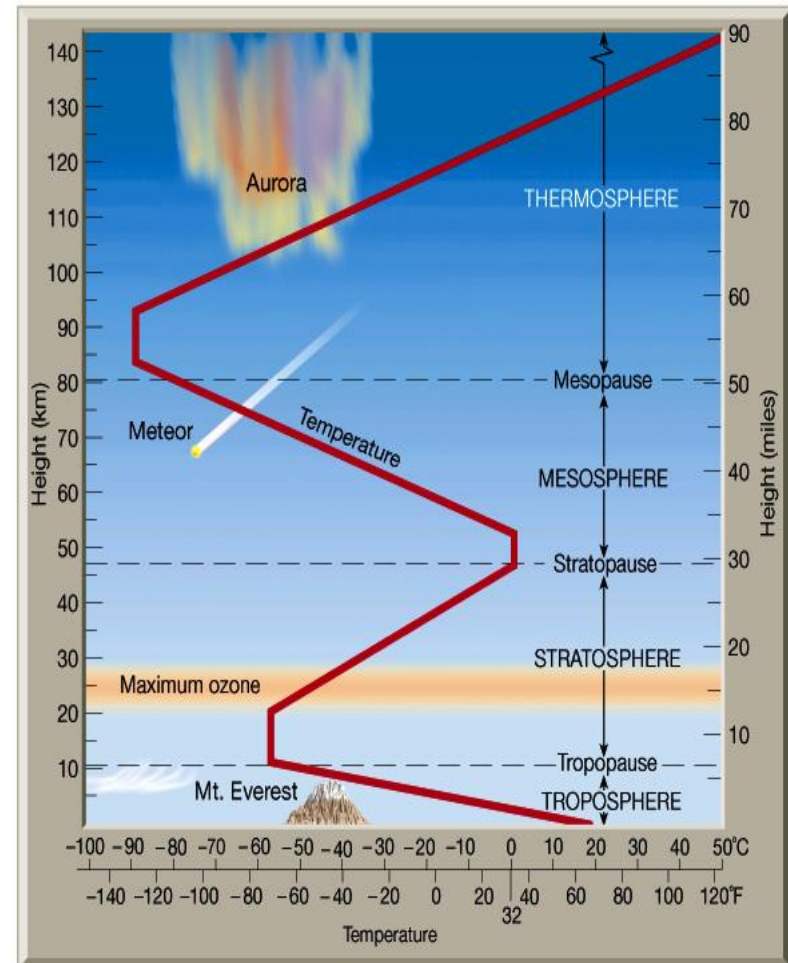
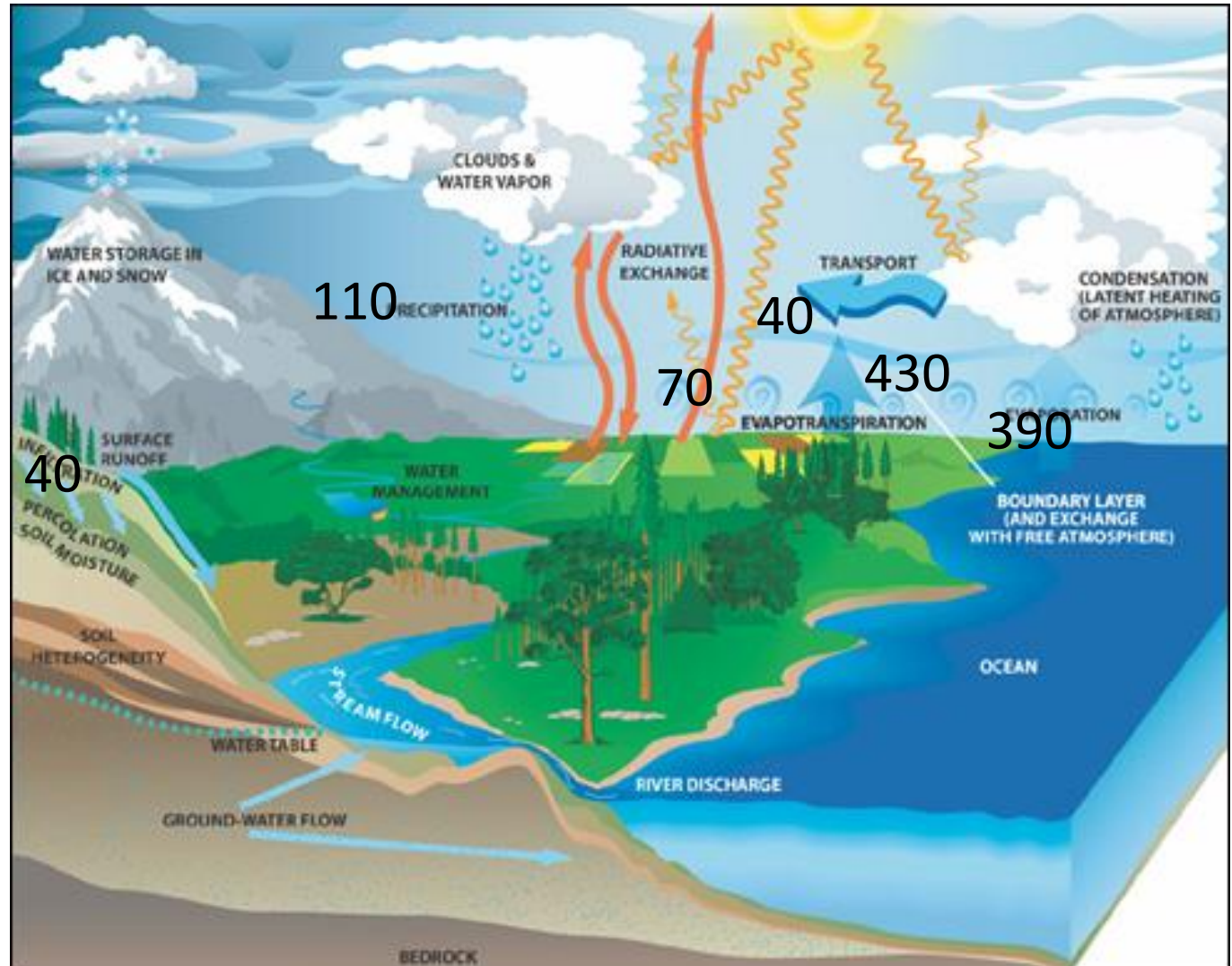

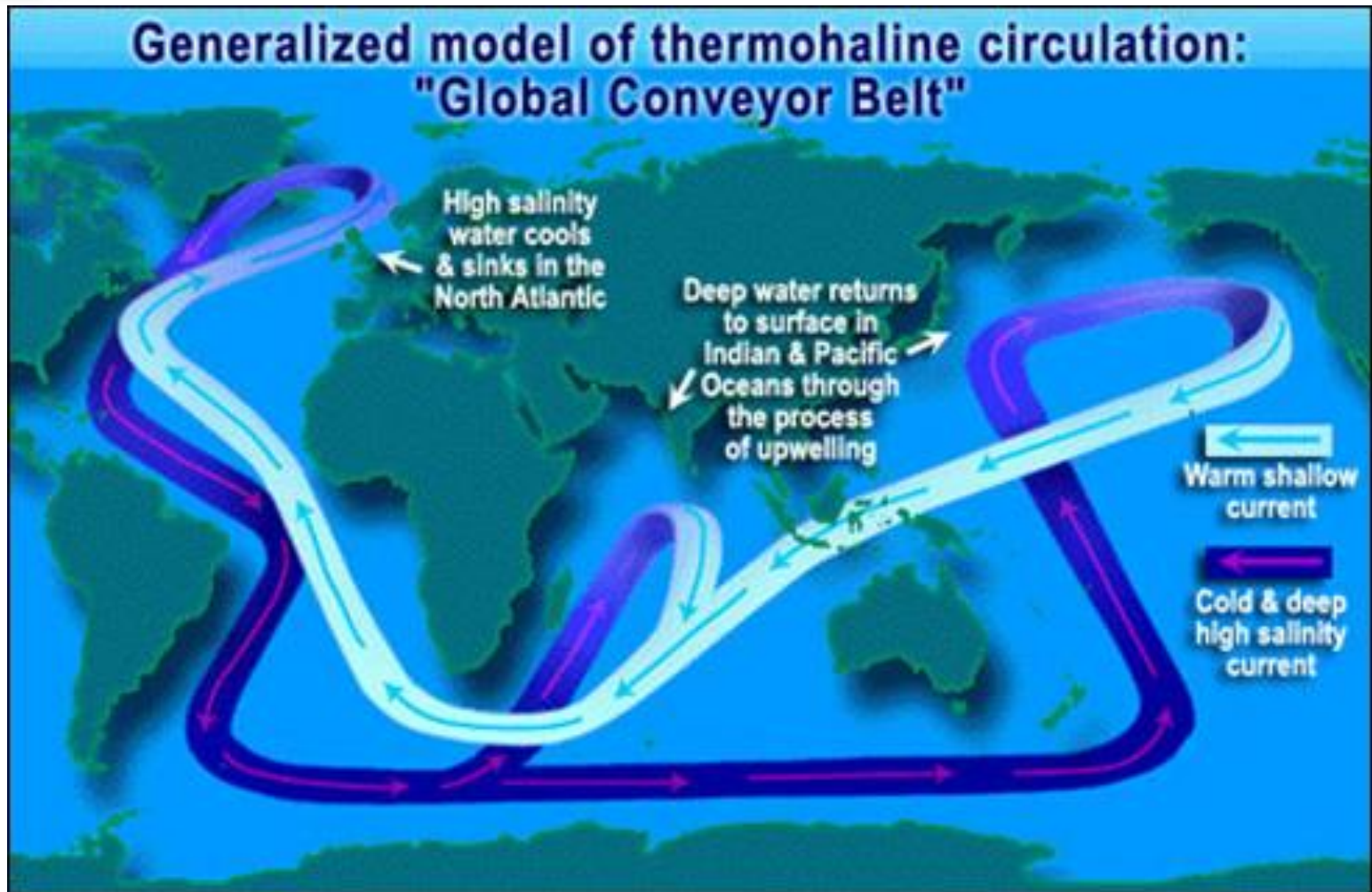
Figure 1-19, p. 20 in Lutgens and Tarbuck's *The Atmosphere*, 2001

Víz körforgás

Hidroszféra - áramlatok

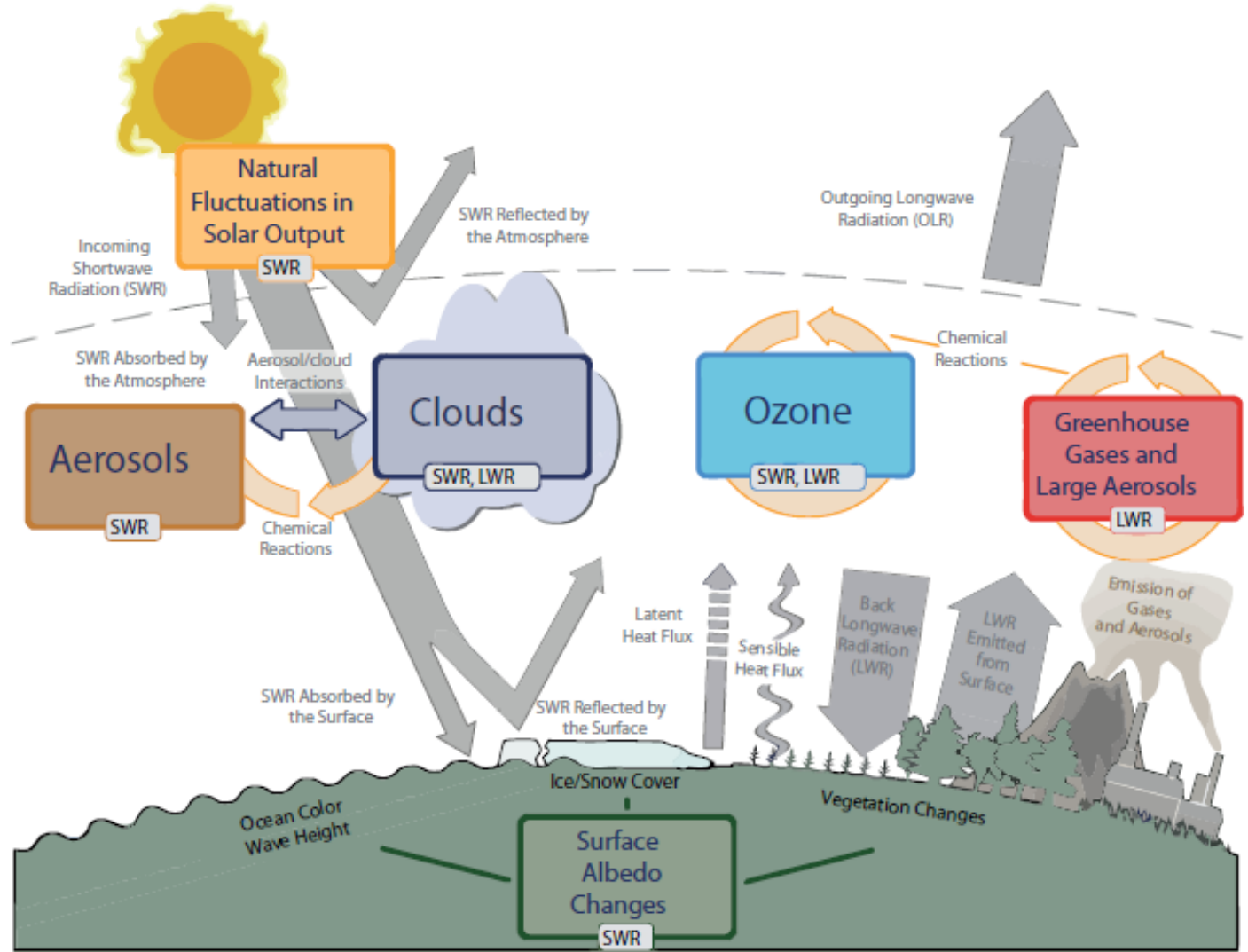

Üvegházhatást befolyásoló elemek

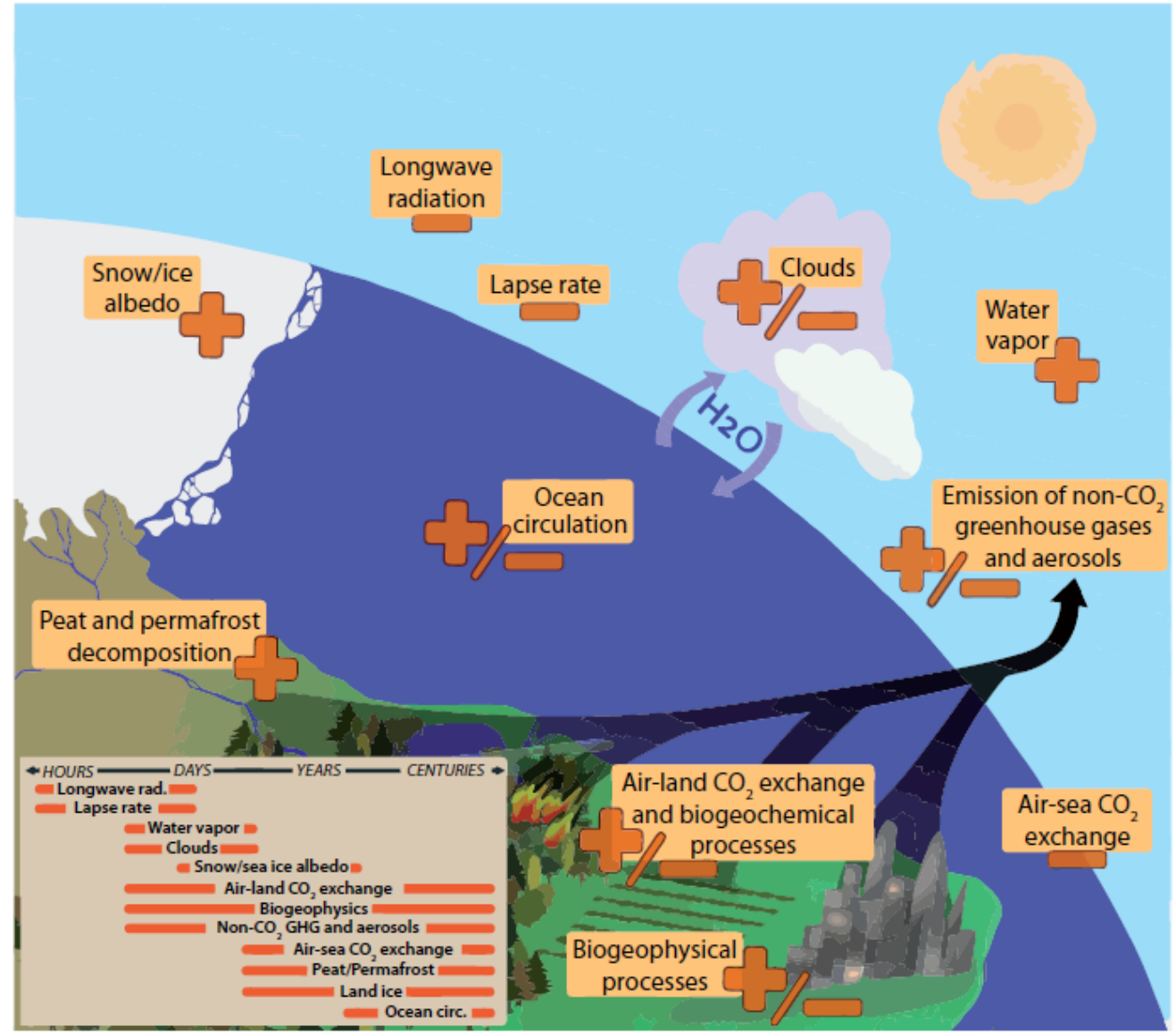
Cubasch, U., D. Wuebbles, D. Chen, M.C. Facchini, D. Frame, N. Mahowald, and J.-G. Winther, 2013: Introduction. In: Climate Change 2013: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Stocker, T.F., D. Qin, G.-K. Plattner, M. Tignor, S.K. Allen, J. Boschung, A. Nauels, Y. Xia, V. Bex and P.M. Midgley (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.

Kölcsönhatások

Cubasch, U., D. Wuebbles, D. Chen, M.C. Facchini, D. Frame, N. Mahowald, and J.-G. Winther, 2013: Introduction. In: Climate Change 2013: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Stocker, T.F., D. Qin, G.-K. Plattner, M. Tignor, S.K. Allen, J. Boschung, A. Nauels, Y. Xia, V. Bex and P.M. Midgley (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.

Üvegházhatás

- Az éghajlatot befolyásoló több, egymással kölcsönhatásban lévő komplex rendszer **egyik eleme**.
- Üvegházhatás nélkül nem lehetne élet a Földön.
- Fő okozói: vízgőz, CO₂, metán, N₂O, egyéb gázok
- A komplex rendszer egyik kis elemének változásai is rendszerszintű változásokat és kölcsönhatásokat gerjeszhetnek.

Az éghajlatot többszörösen összetett rendszerek kölcsönhatása alakítja ki, sokszor nem egy időben, sőt hosszú távon jelentkező hatásokon keresztül.

Azaz egy adott változás, „zavarás” hatása az egész rendszert befolyásolja.

Változás?

Mi változik?

Jó ez? Rossz ez?

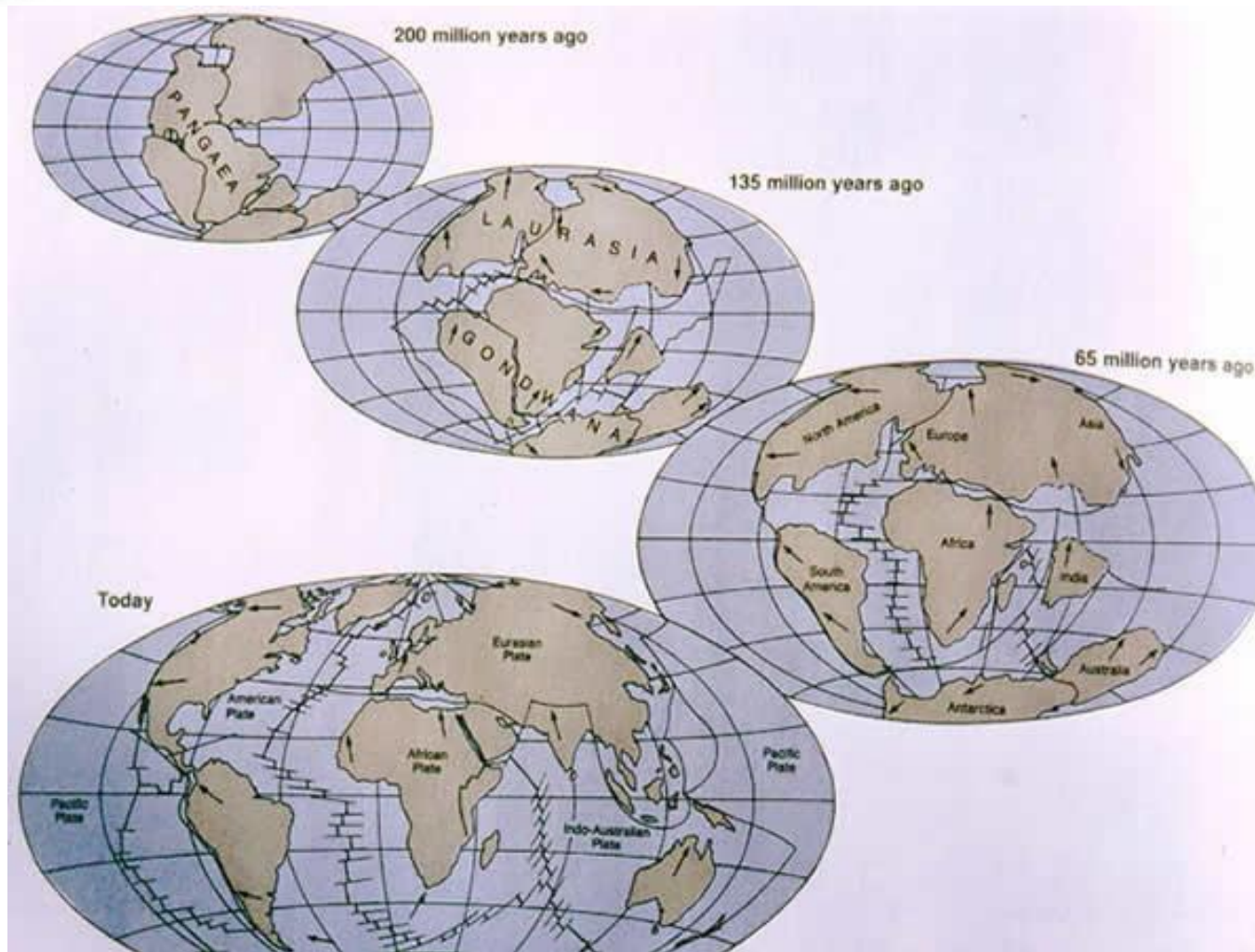
Everything evolves

Everything changes

Nem önmagában a változás ténye fontos, hanem annak sebessége!

Elég gyorsan tudunk-e alkalmazkodni?

Globális változások

Updated and revised 2006 from National Geographic's

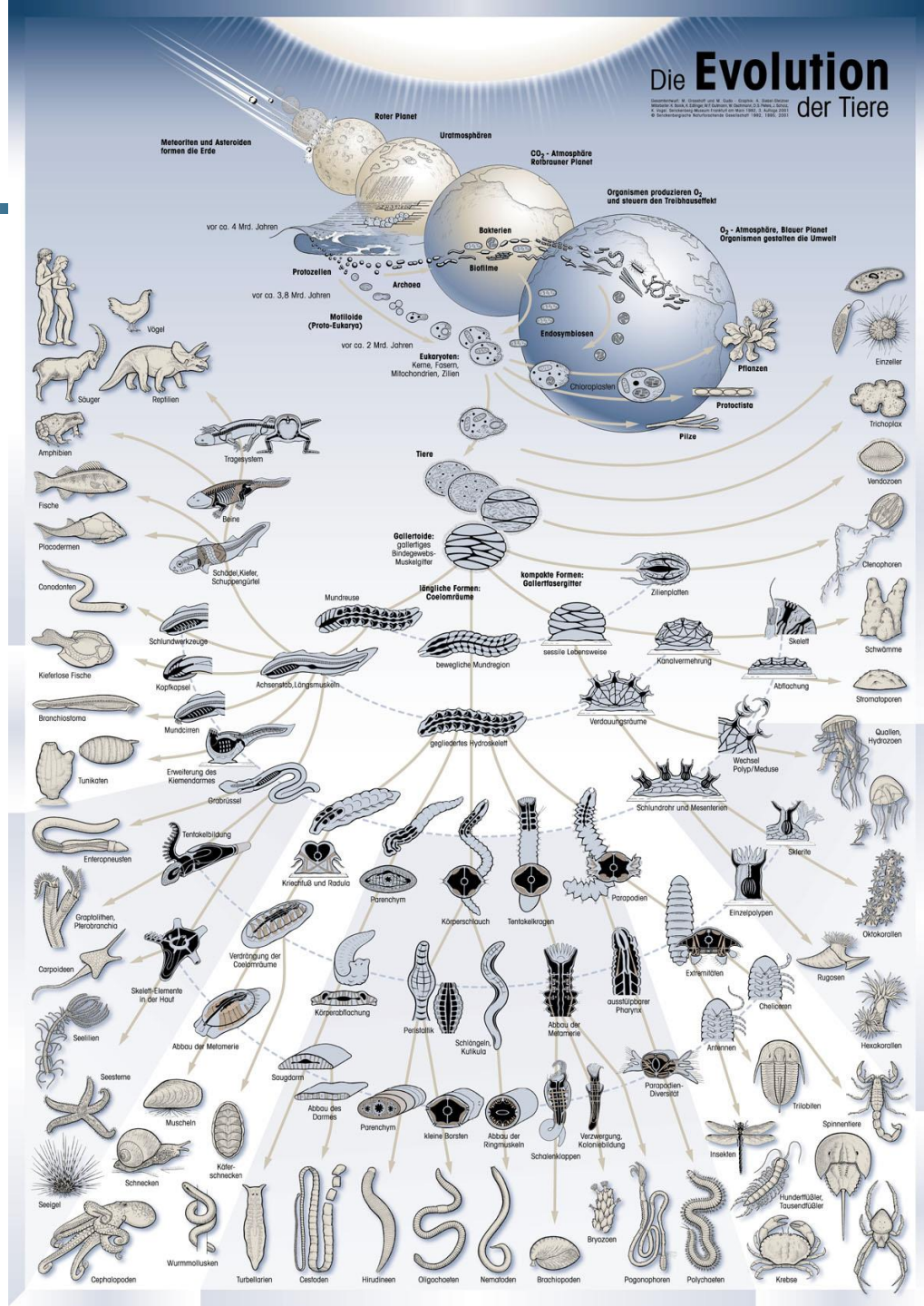
THE EVOLUTION OF WHALES

With additional comments, by early whale expert and Paleontologists Dr. J.G.M. Thewissen and Dr. Phil Gingerich.

Overview of whale origins, and illustrations based on fossil progression in transitional whales and dolphins.

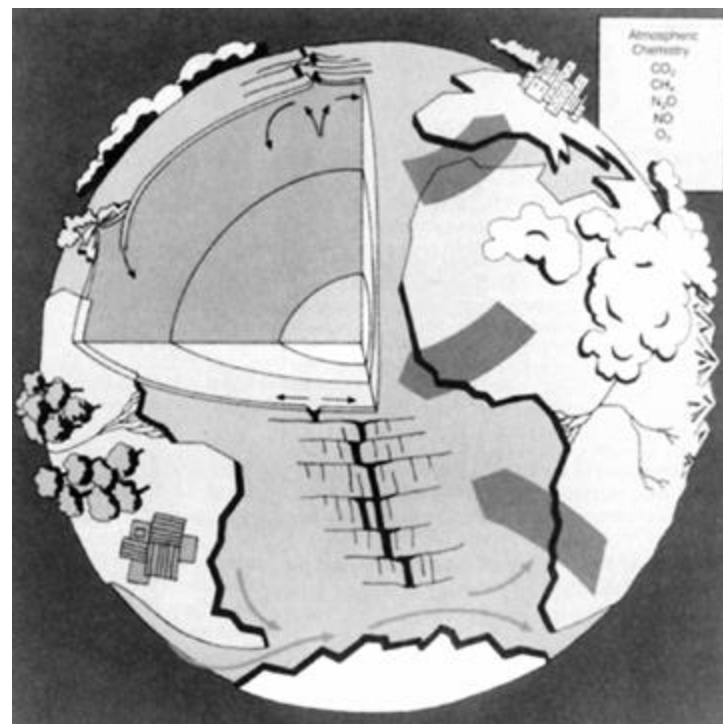
www.edwardtbabinski.us/whales/evolution_of_whales

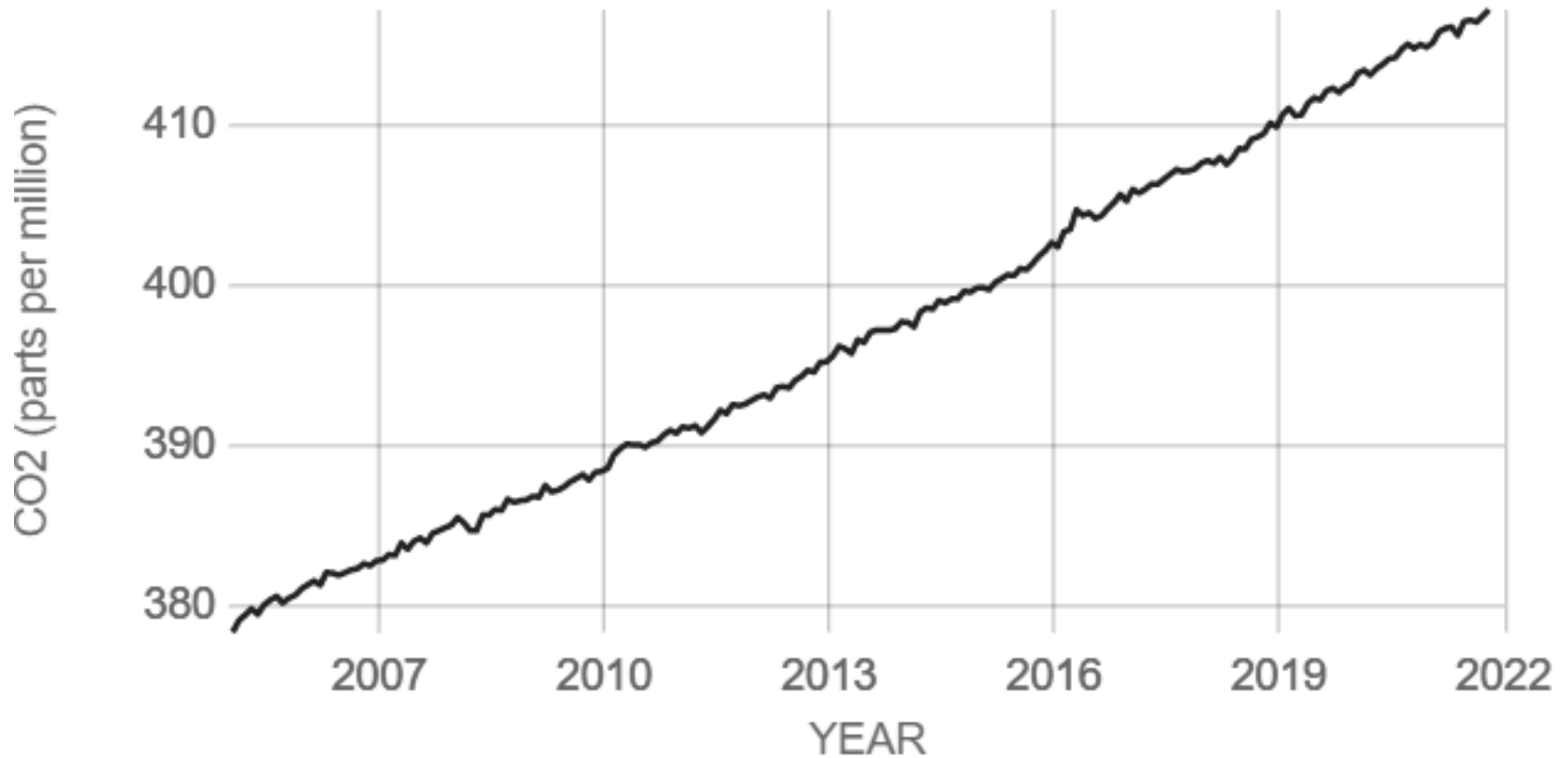
Globális változások

A globális változások megértéséhez az éghajlatot befolyásoló minden elemet (atmoszféra, óceánok, bióta...) egy rendszerként kell kezelni és azon belül az elemek kölcsönhatásait vizsgálni – ez a szemlélet egybefoglalja és egyben meg is haladja a hagyományos tudományágakat

Változás: CO₂ légköri koncentráció

Source: climate.nasa.gov

Változik...és?

Változik...de mit okoz a változás?

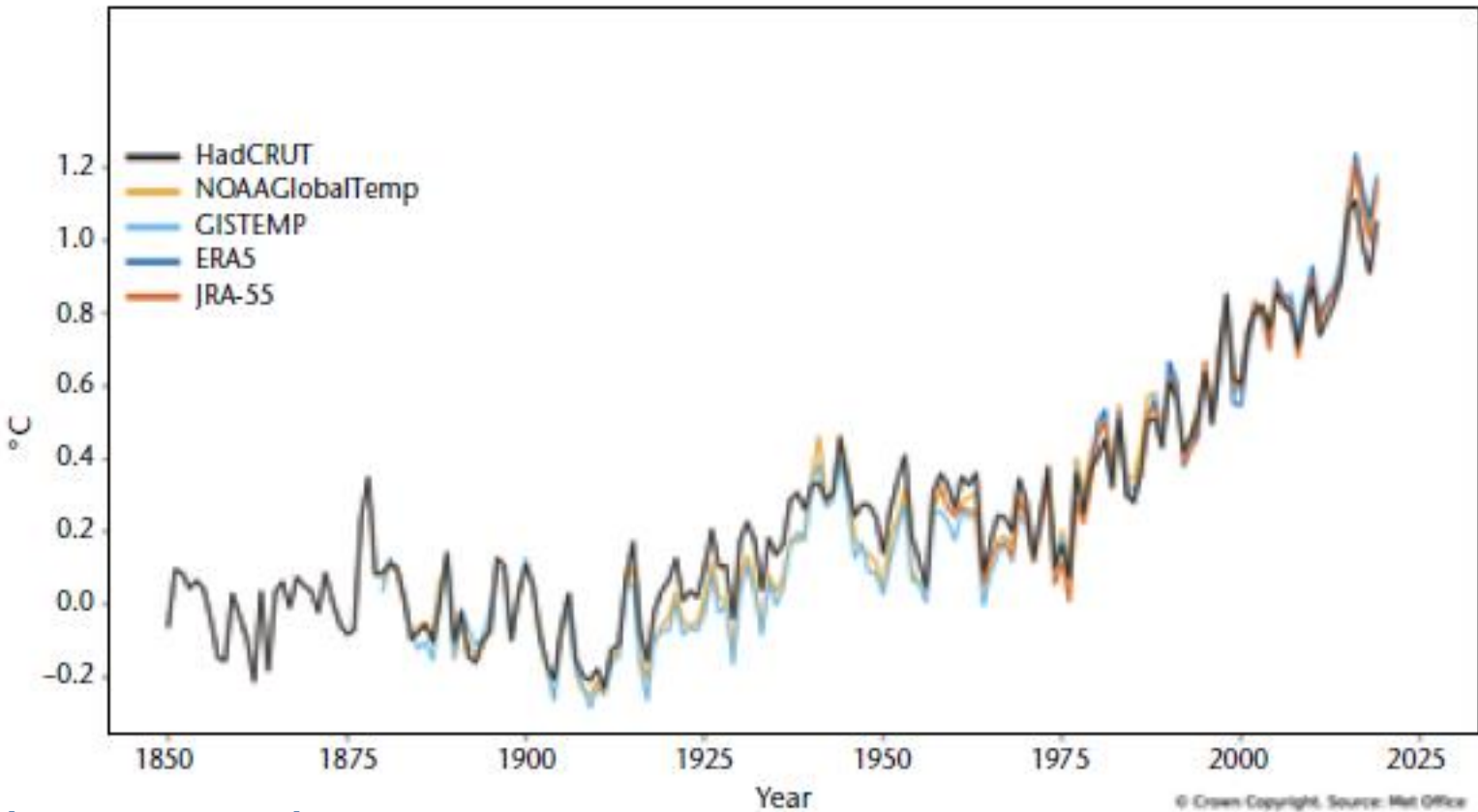
Meg tudjuk-e akadályozni?

Tudunk adaptálódni?

Vannak ehhez jó gyakorlatok?

Tünetek

Forrás: WMO statement on the status of the global climate in 2019

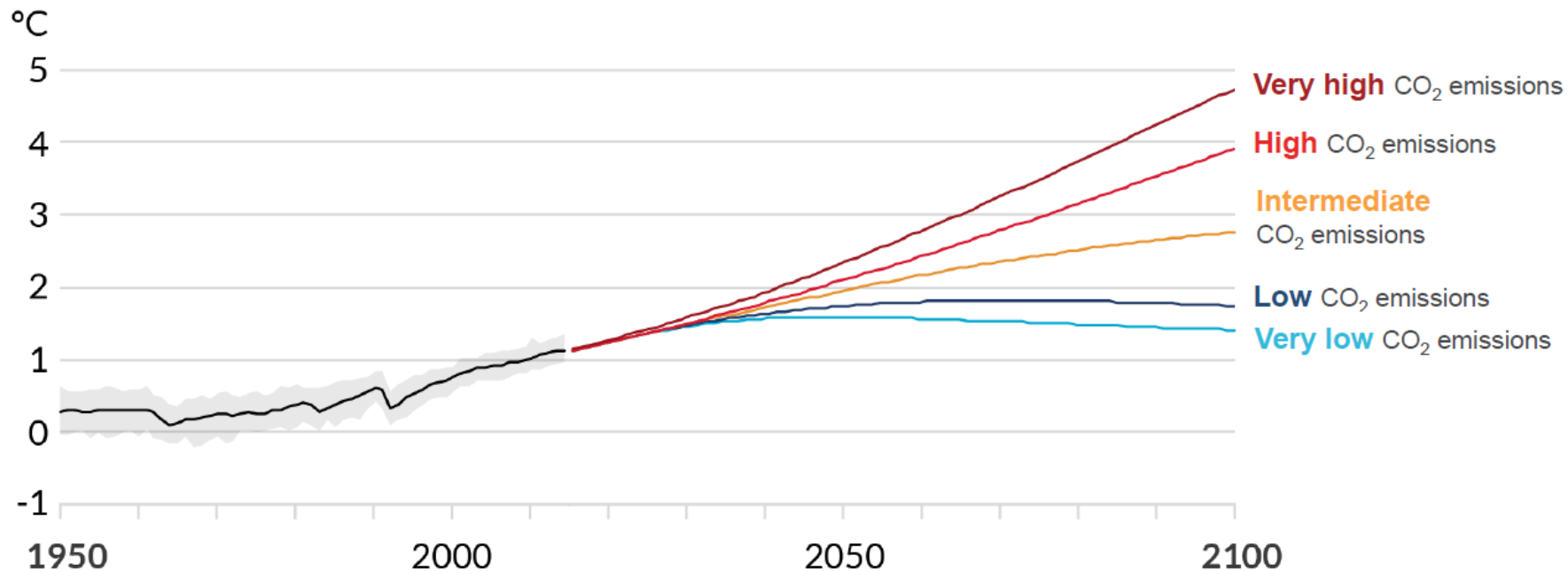
A hőmérséklet emelkedése

Az Északi féltekén, főként a sarki régióban nagyobb mértékű a felmelegedés
A szárazföldre melegedése gyorsabb ütemben zajlik, mint az óceánoké.

Gyakorlatilag az összes többi következmény ebből származtatható!

Future emissions cause future additional warming

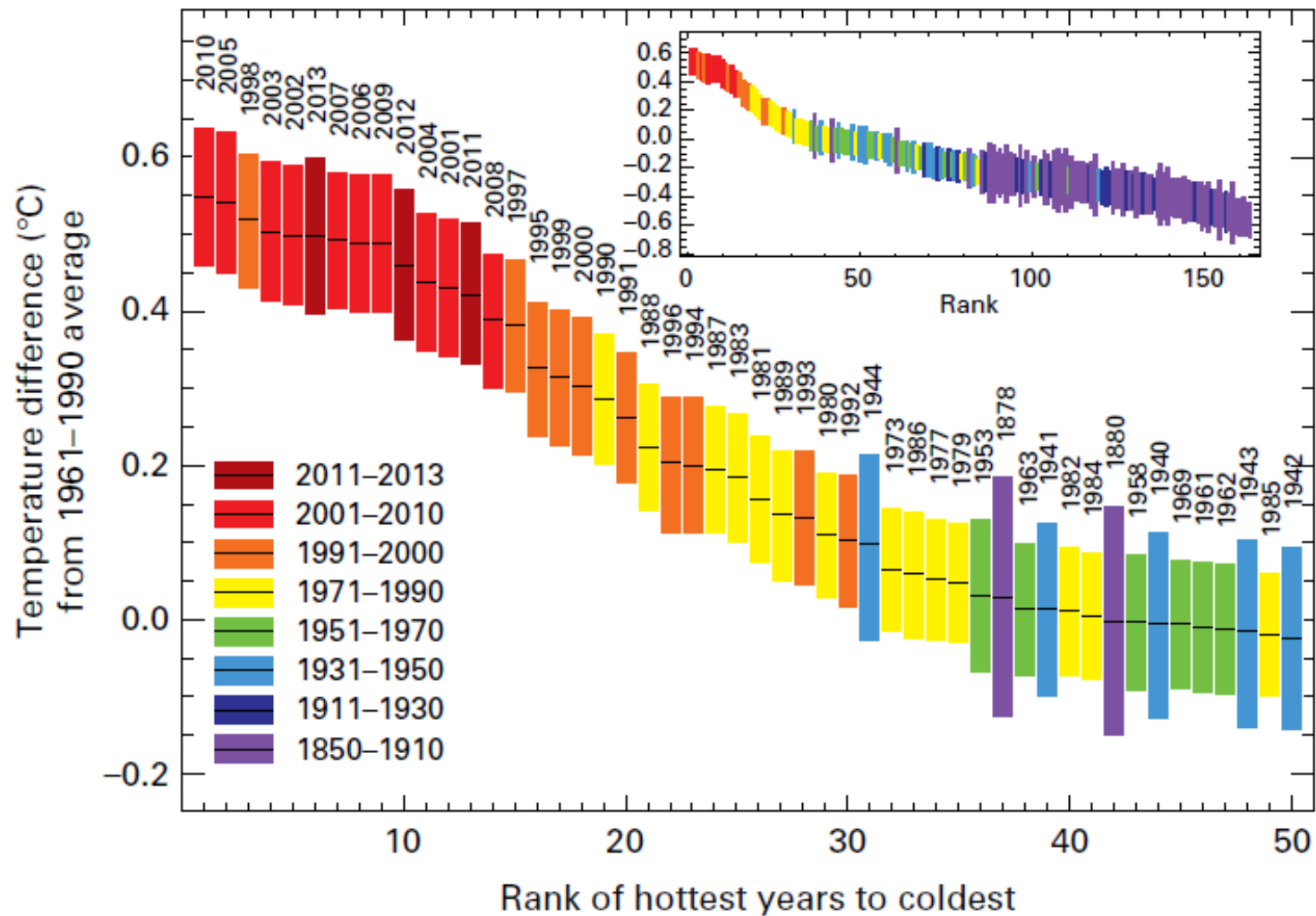

Forrás: IPCC, 2021: Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, A. Pirani, S.L. Connors, C. Péan, S. Berger, N. Caud, Y. Chen, L. Goldfarb, M.I. Gomis, M. Huang, K. Leitzell, E. Lonnoy, J.B.R. Matthews, T.K. Maycock, T. Waterfield, O. Yelekçi, R. Yu, and B. Zhou (eds.)]. Cambridge University Press. In Press. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/>

Tünetek – időskálán?

Forrás: WMO statement on the status of the global climate in 2013

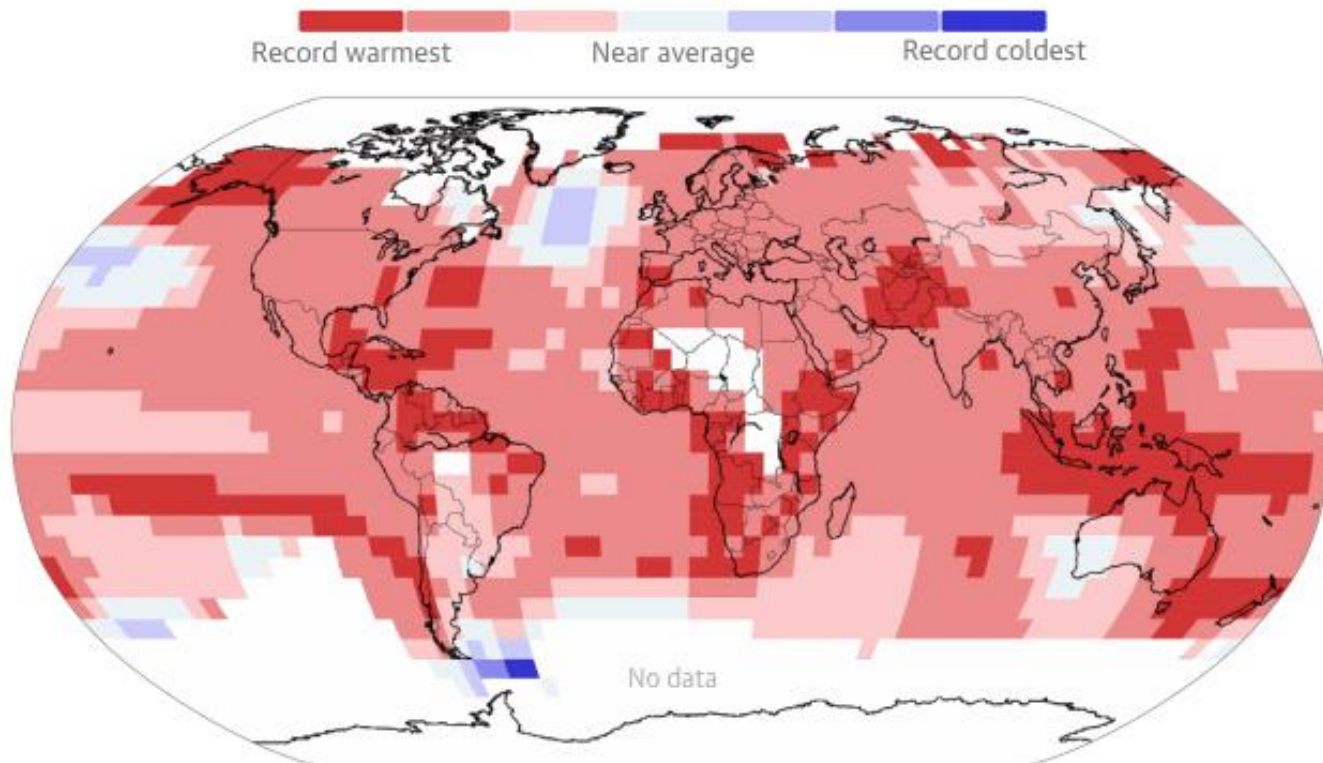

Tünetek – időskálán?

The science is in: 2016 was officially the hottest year ever

<http://grist.org/article/the-science-is-in-2016-was-officially-the-hottest-year-ever/>

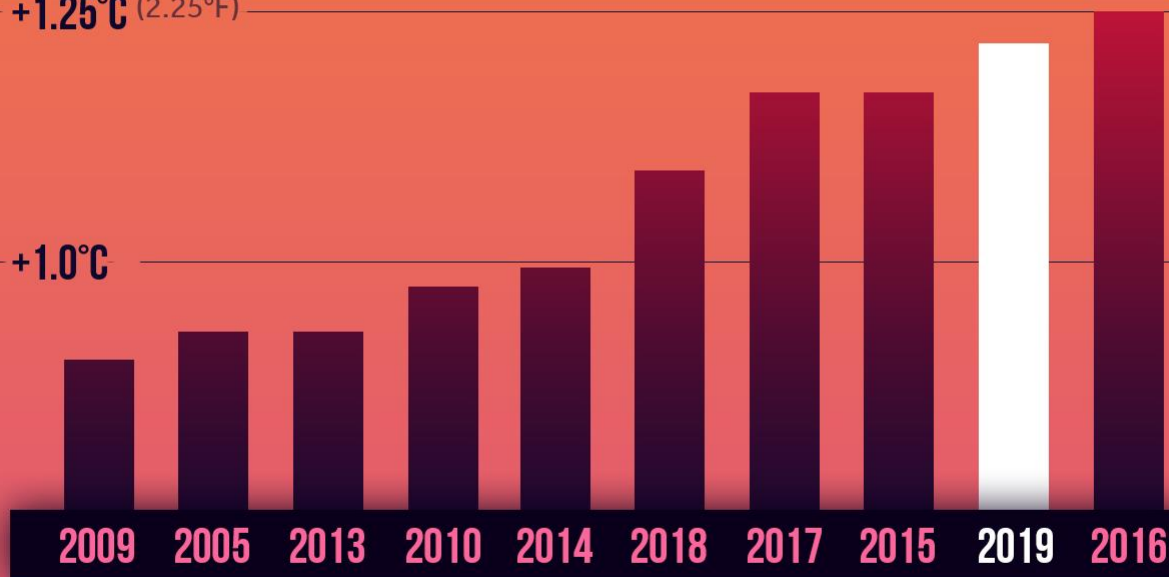
Tünetek – időskálán?

10 HOTTEST YEARS ON RECORD GLOBALLY

Last 5 = Hottest 5

+1.25°C (2.25°F)

+1.0°C

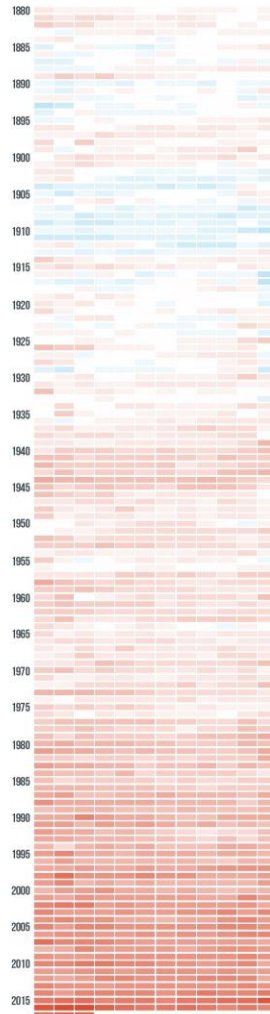
Source: NASA GISS & NOAA NCEI global temperature anomalies (°C) averaged and adjusted to early industrial baseline (1881-1910). Data as of 1/15/2020.

CLIMATE CENTRAL

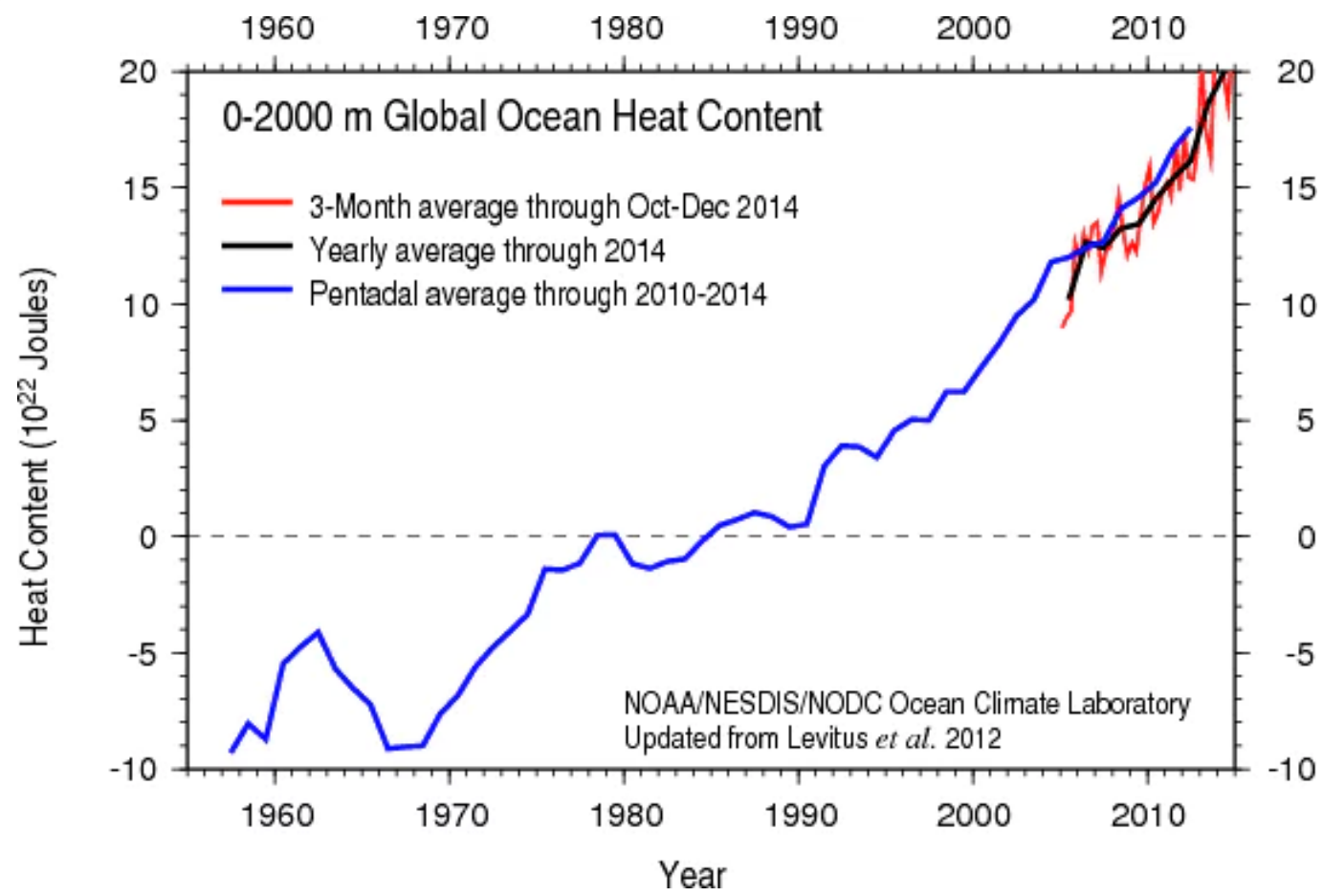
Tünetek – időskálán?

Climate Change is Rewriting History Books
There hasn't been a cool month in 628 months

Tünetek – időskálán?

<https://www.theguardian.com/environment/climate-consensus-97-per-cent/2015/jan/22/oceans-warming-so-fast-they-keep-breaking-scientists-charts/>

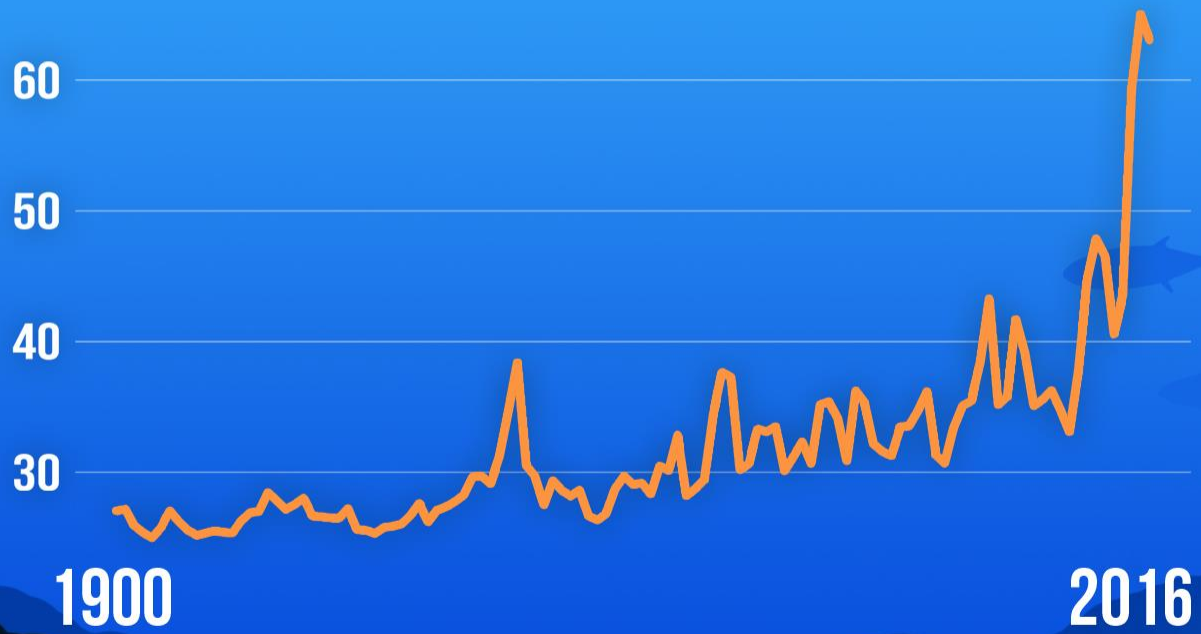

Tünetek – időskálán?

MORE OCEAN HEATWAVES

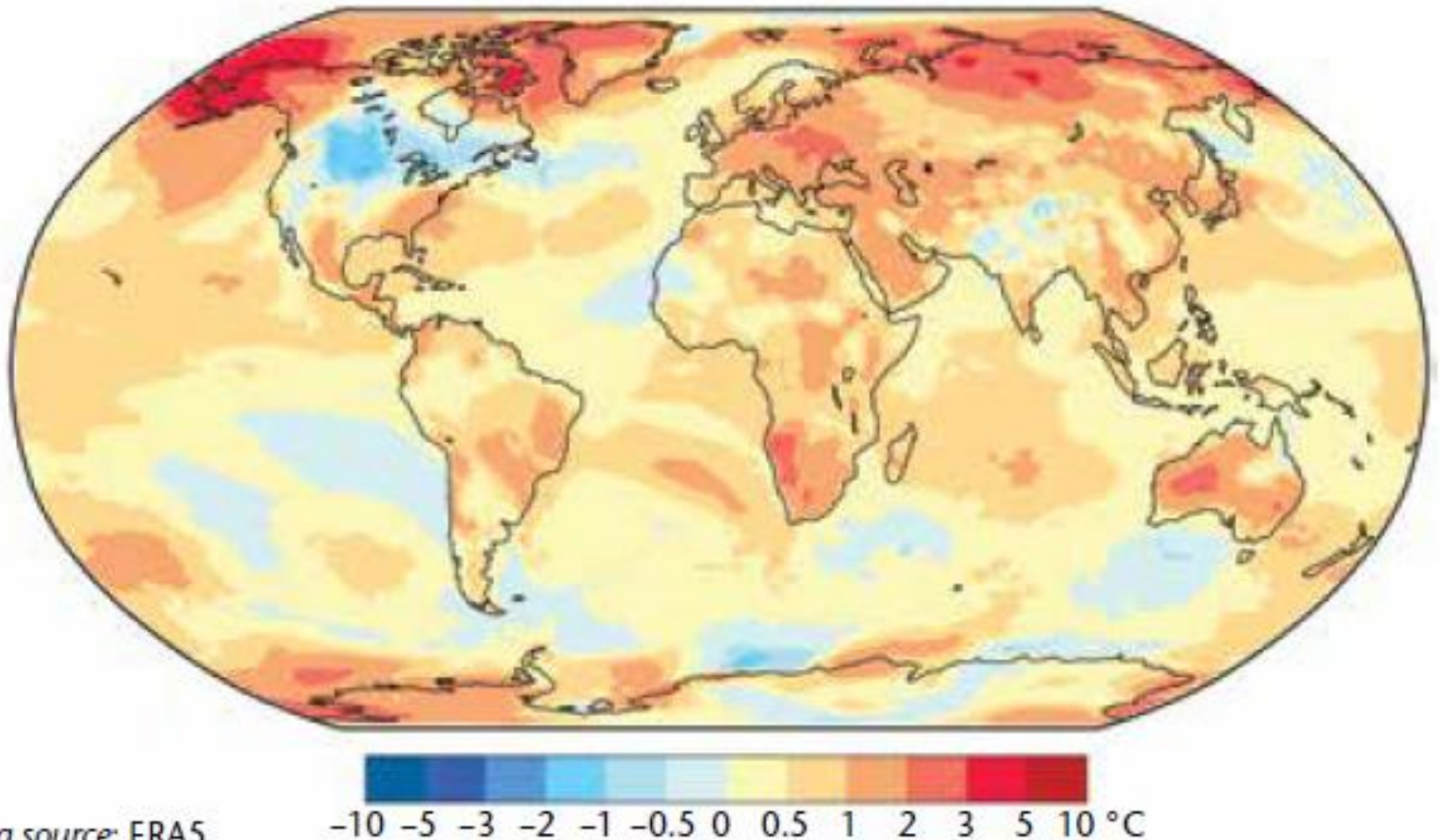
GLOBAL MARINE HEATWAVE DAYS 1900-2016

Average annual global marine heatwave days from 1900-2016
(HadISST, CERA-20C, ERSST, SODA, and COBE sea surface temperature datasets)
Source: Holbrook et al. 2020

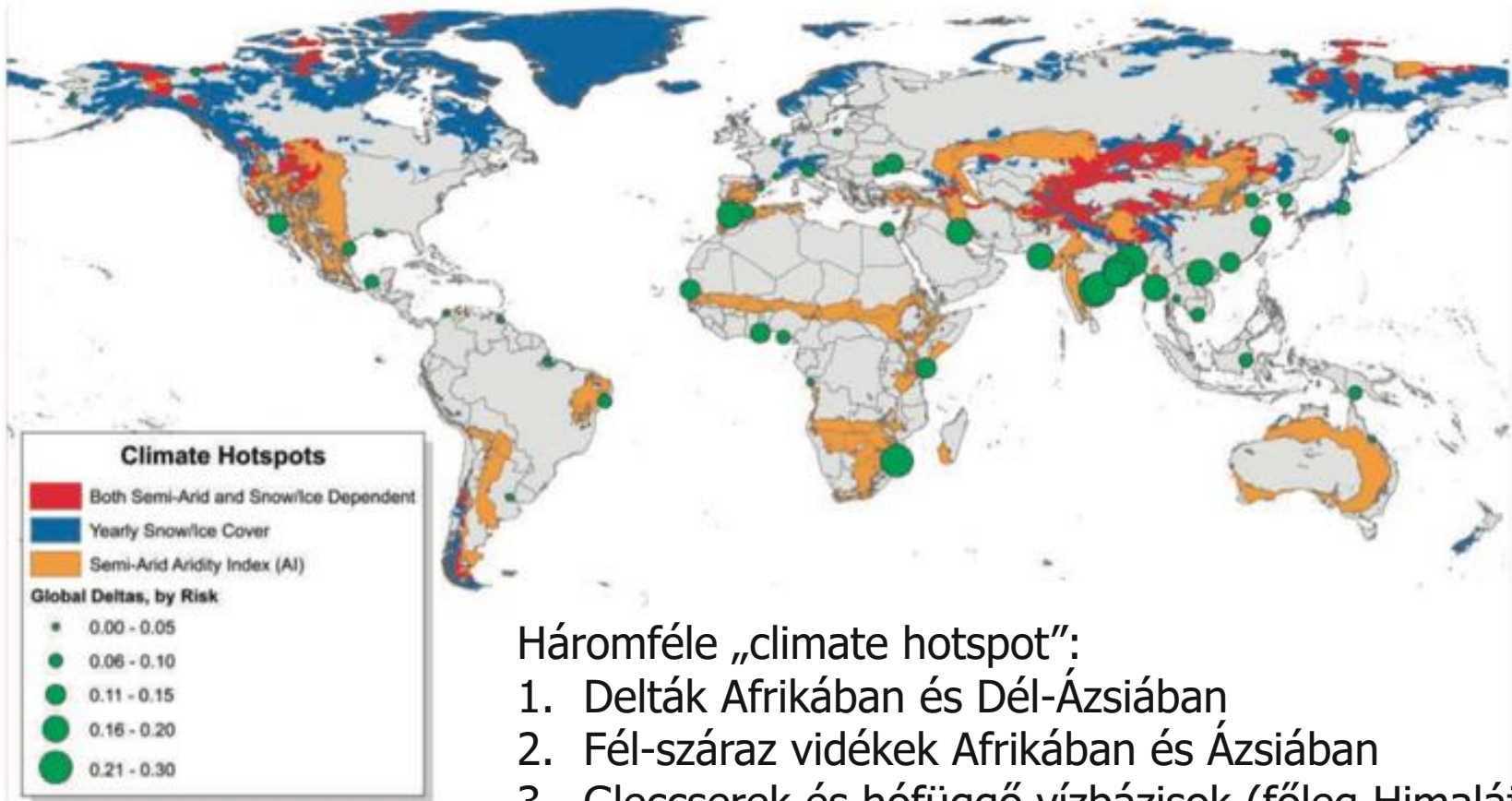
Tünetek – földrajzilag?

Surface-air temperature anomaly for 2019
with respect to the 1981–2010 average

Data source: ERA5

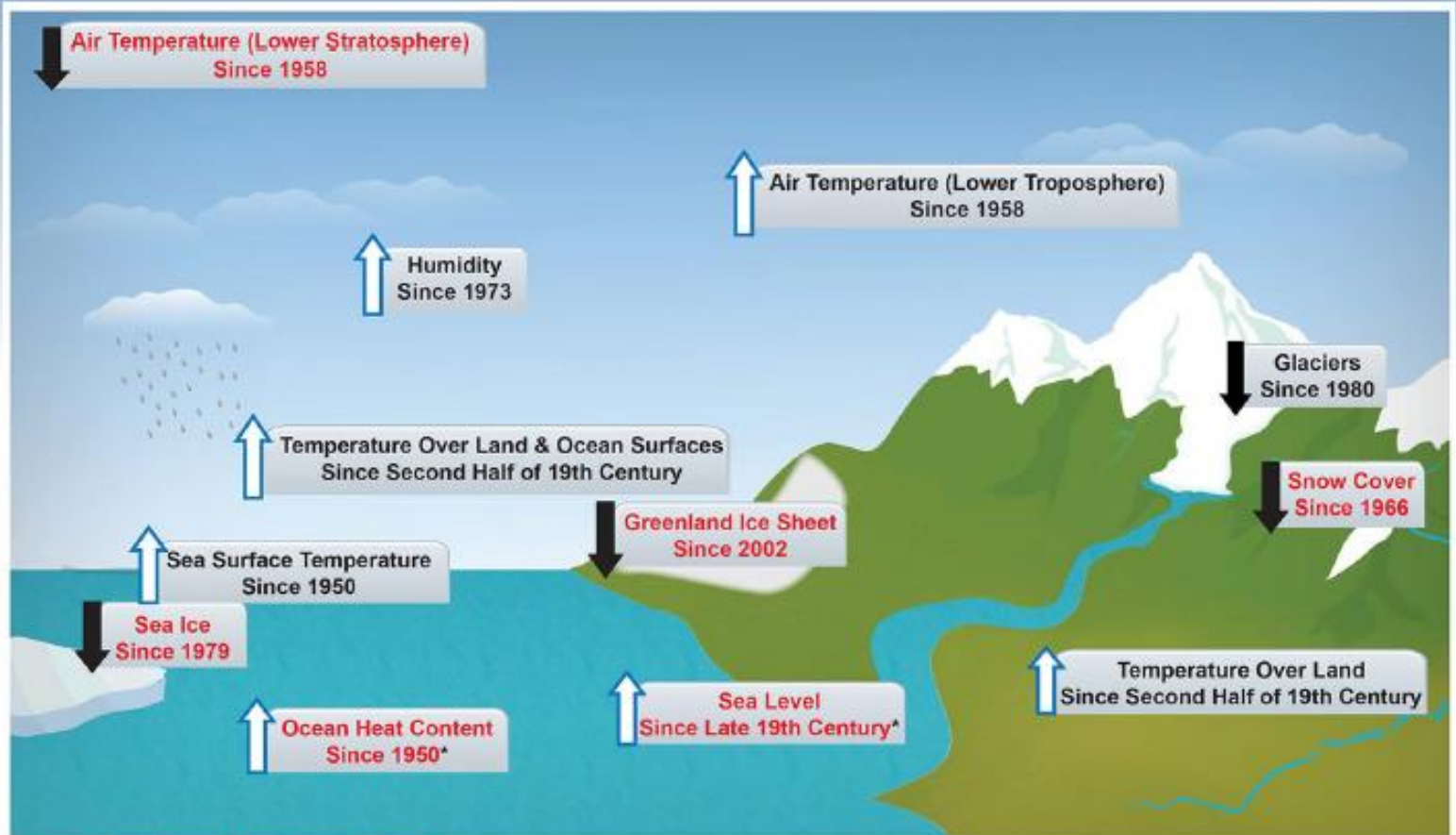
Tünetek – földrajzilag?

Háromféle „climate hotspot”:

1. Delták Afrikában és Dél-Ázsiában
2. Fél-száraz vidékek Afrikában és Ázsiában
3. Gleccserek és hófüggő vízbázisok (főleg Himalája)

<https://www.weforum.org/agenda/2016/11/climate-change-hotspots-what-they-are-and-why-they-matter>

--Red indicates record or near-record levels

*In report, analysis from 1993-2012

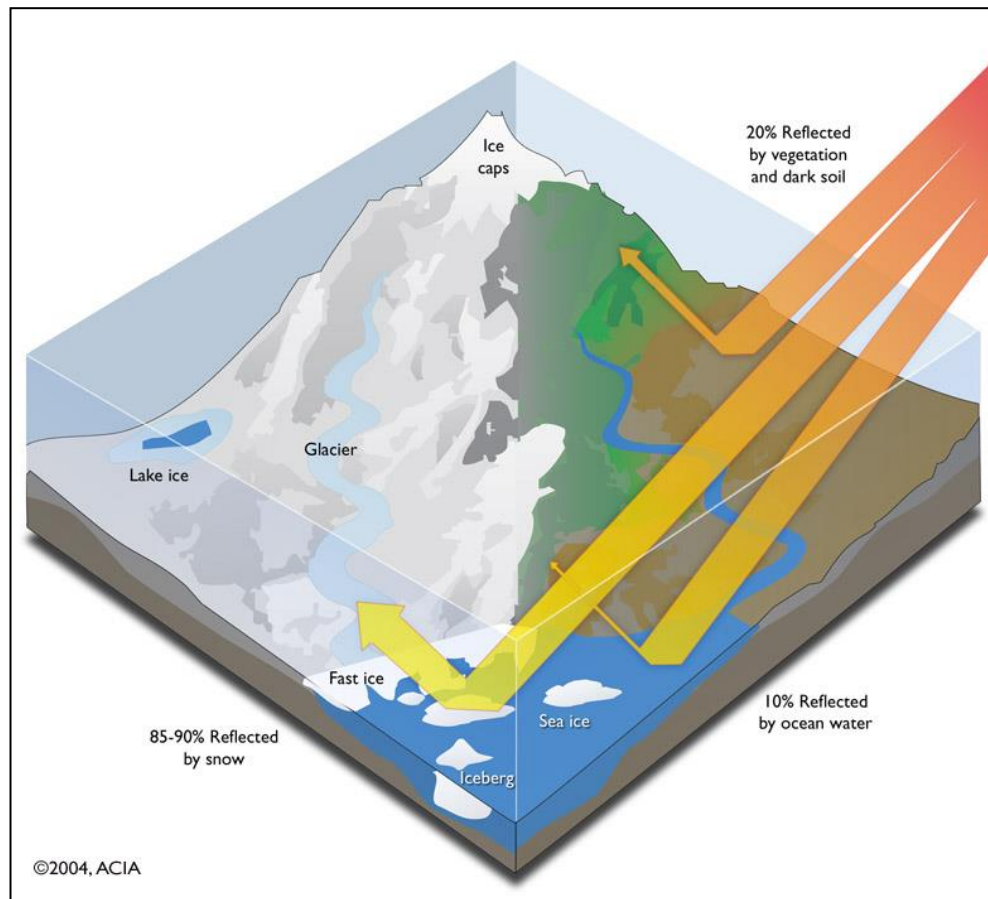

Következmények: Északi Sarkkör

Az Északi sark környezetében a felmelegedés a legintenzívebb, melynek okai

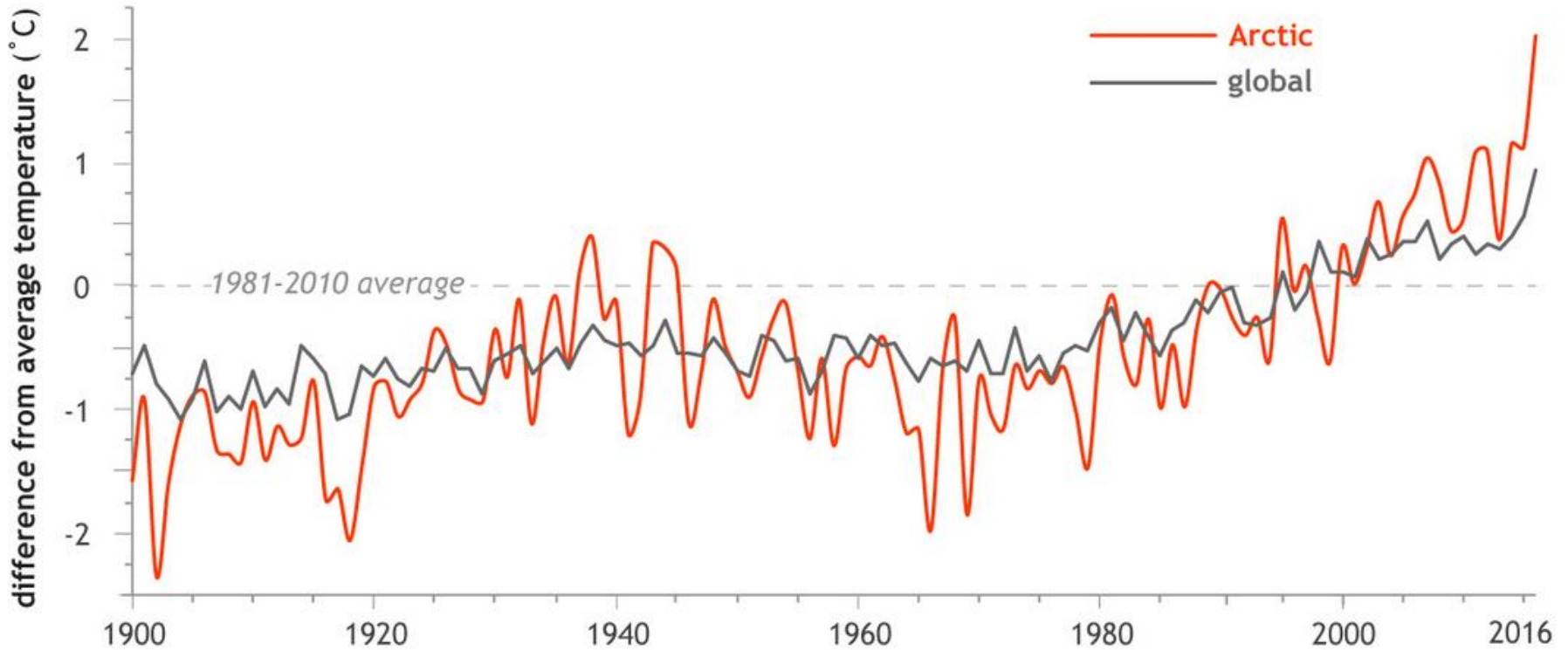
- A hó és jég eltűnésével a földfelszín színének változása – a sötétebb szín több hőt nyel el
- Vékonyabb felszín közeli atmoszféra réteg, mint a trópusokon
- A jég olvadásával felszabaduló óceán rengeteg hőt tud nyáron elnyelni, majd télen kiengedni

Északi Sarkkör

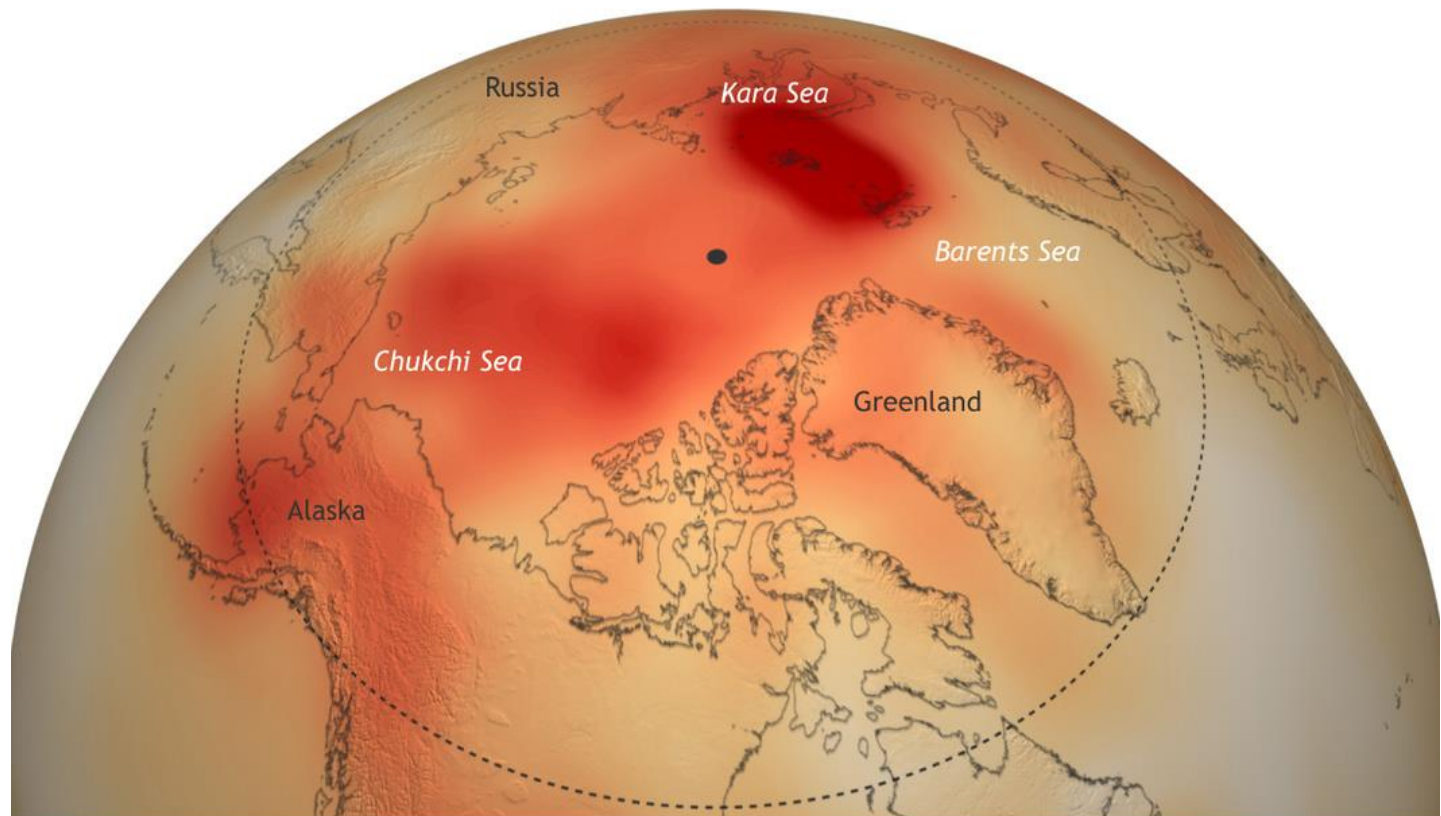
ARCTIC IS WARMING TWICE AS FAST AS THE GLOBAL AVERAGE

Északi Sarkkör

ARCTIC HAD WARMEST YEAR ON RECORD

Oct 2015-Sep 2016

difference from average temperature

Északi Sarkkör

ARCTIC SEA ICE MINIMUM

NEAR RECORD LOW EXTENT

MILLION SQUARE MILES

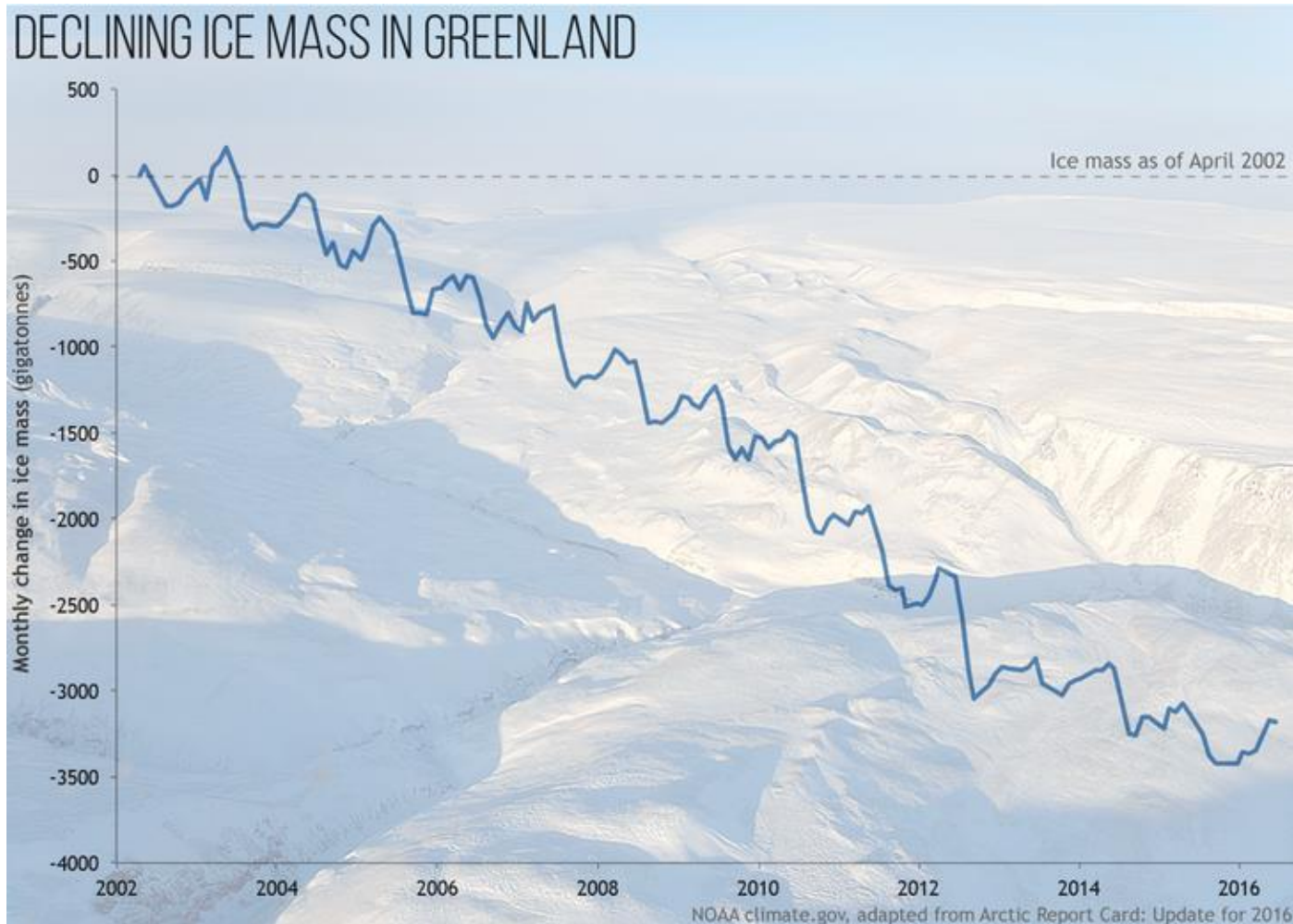

1981-2010 average. Produced 9/21/2020.
Source: NSIDC

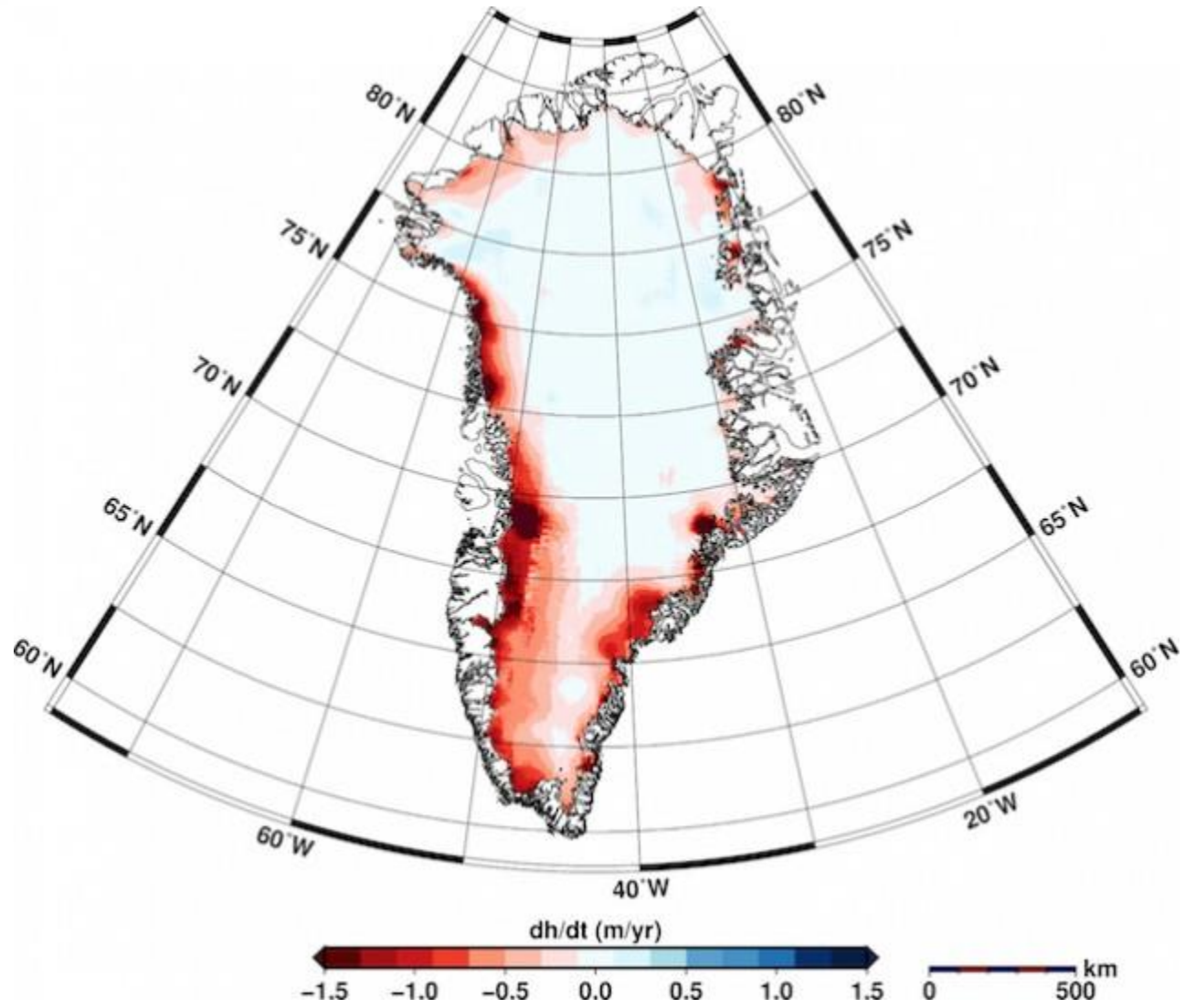
Északi Sarkkör

Északi Sarkkör

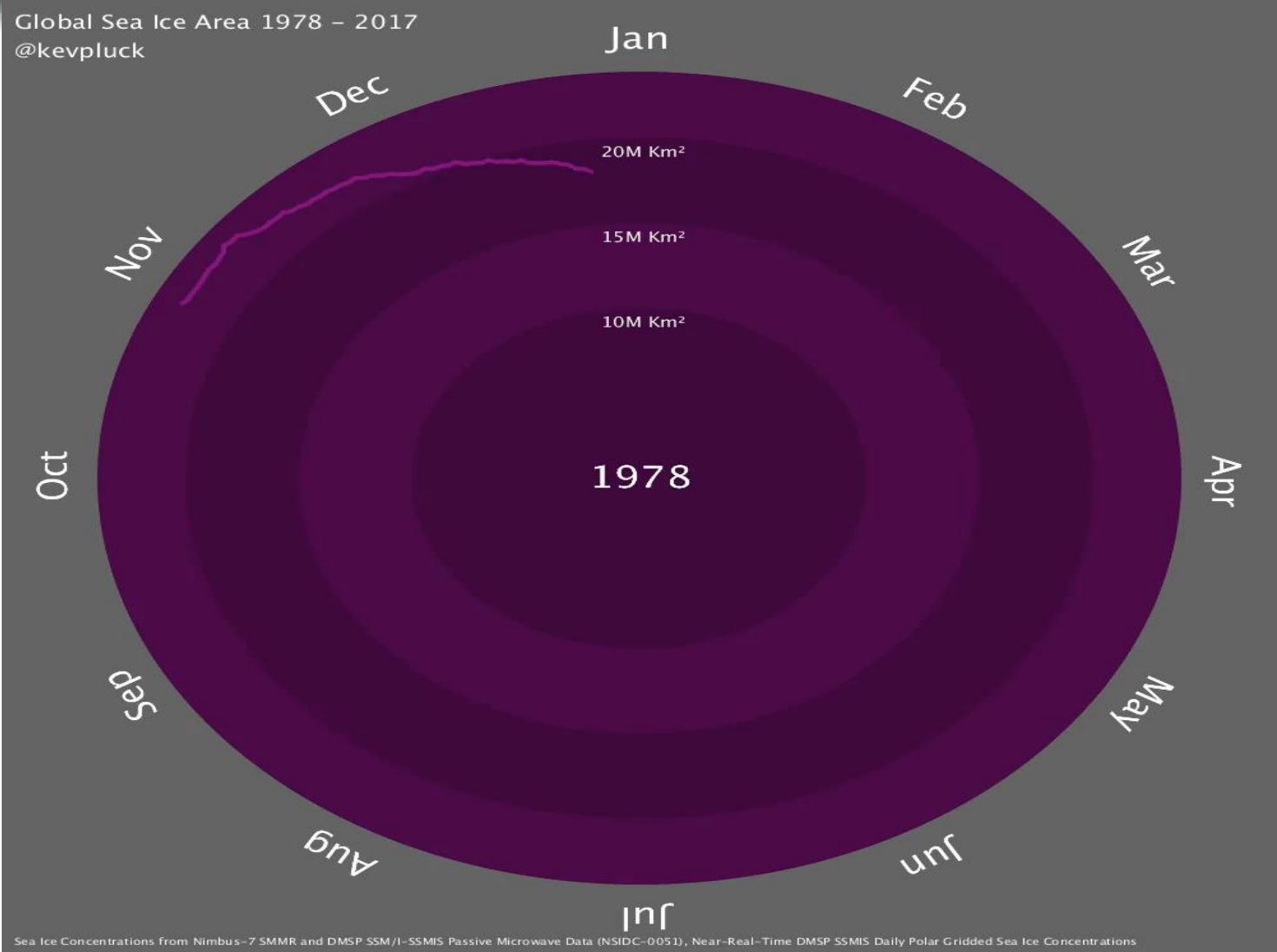
<http://thinkprogress.org/climate/2014/08/22/3474657/greenland-west-antarctic-ice-sheet-loss/>

Északi Sarkkör

Global Sea Ice Area 1978 - 2017
@kevpluck

<https://imgur.com/5jOn3XV>

Sea Ice Concentrations from Nimbus-7 SMMR and DMSP SSM/I-SSMIS Passive Microwave Data (NSIDC-0051), Near-Real-Time DMSP SSMIS Daily Polar Gridded Sea Ice Concentrations

Északi Sarkkör

<https://www.weforum.org/agenda/2017/05/the-arctic-could-be-ice-free-by-2040>

Nemcsak a jég, hanem a szárazföld hóborítása is csökken! Valamint az örök fagy birodalma is összebb húzódik, **ami mocsarak kialakulásával jár.**

Északi Sarkkör

Jason Box

@climate_ice

 Follow

If even a small fraction of Arctic sea floor carbon is released to the atmosphere, we're f'd.

5:43 PM - 29 Jul 2014

1,129 RETWEETS 426 FAVORITES

http://motherboard.vice.com/en_ca/read/if-we-release-a-small-fraction-of-arctic-carbon-were-fucked-climatologist

Északi Sarkkör

- Helyszín: Yamal félsziget, Szibéria
- Időpont: 2014 nyár
- Ok: metán szivárgás (9.6% metán koncentráció a kráterben, levegő: 0.000179% metán)

Az eddig örök fagy birodalma olvad:

- 2012 és 2013 nyara 5°C-kal melegebb volt az átlagnál
- Az elmúlt 20 évben az örökfagy talaja 20 méter mélyen 2°C-ot melegedett a melegebb levegőnek köszönhetően

A szibériai fagyott talajban és tengerfenékben metán van bezárva, metán hidrát formájában, ami az olvadással kilép a légkörbe!

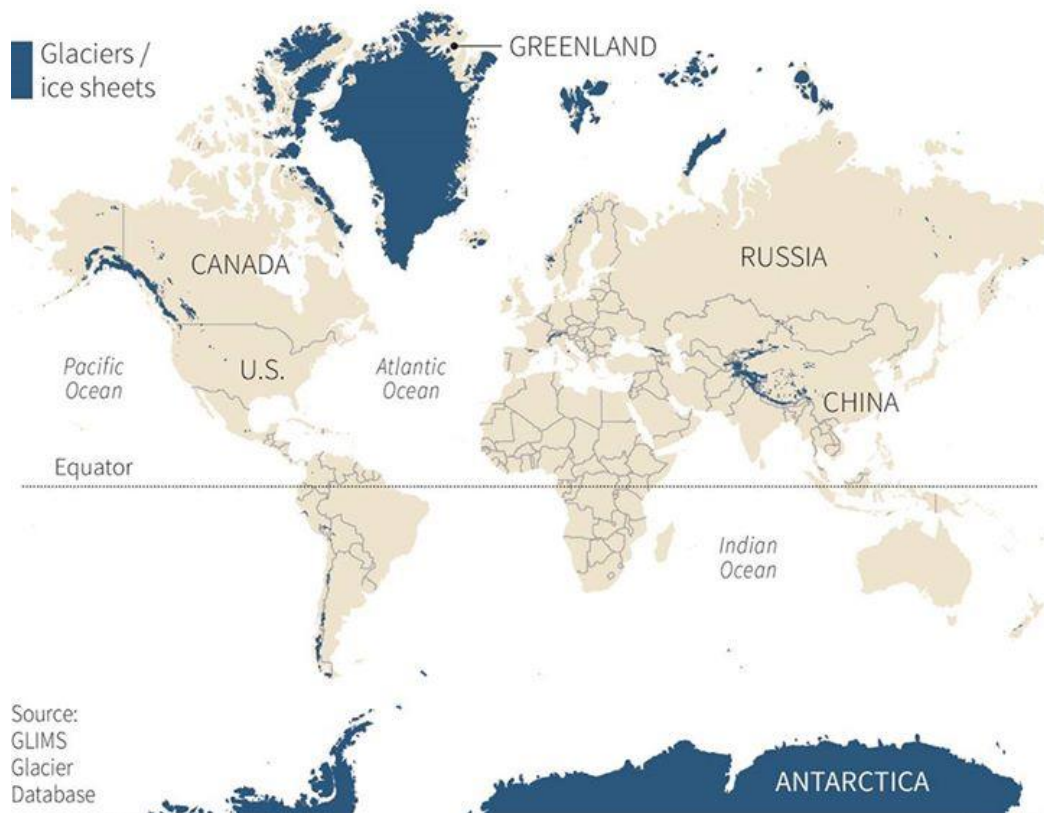

Gleccserek

- A globális vízkészletek 1% van gleccserekben, de sok helyen ez az egyetlen édesvíz forrás
- Ezért oladásuknak súlyos hatásuk van a lokális gazdaságra és globális a tengerszintek emelkedésére
- Marzeion et al. (2014): 1851-2010 között az emberi tevékenység a gleccser oladás 25%-ért felelős, az elmúlt két évtizedben viszont 69%-áért

Distribution of glaciers and ice

Glaciers are highly sensitive indicators of climate change, their area and volume are affected by near- and long-term temperature and precipitation.

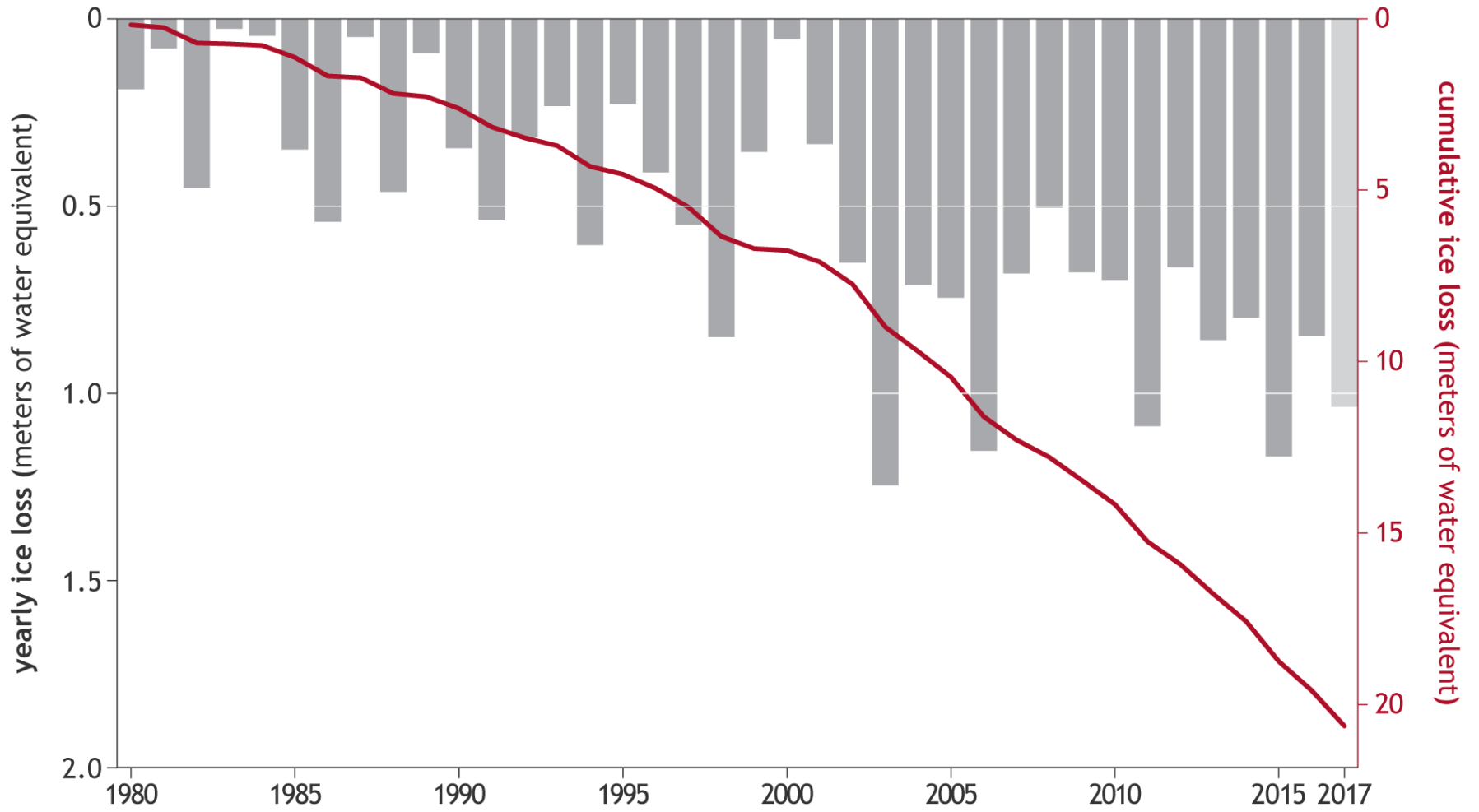

W. Foo, 15/05/2013

Gleccserek

MELTING OF MOUNTAIN GLACIERS HAS ACCELERATED SINCE 2000

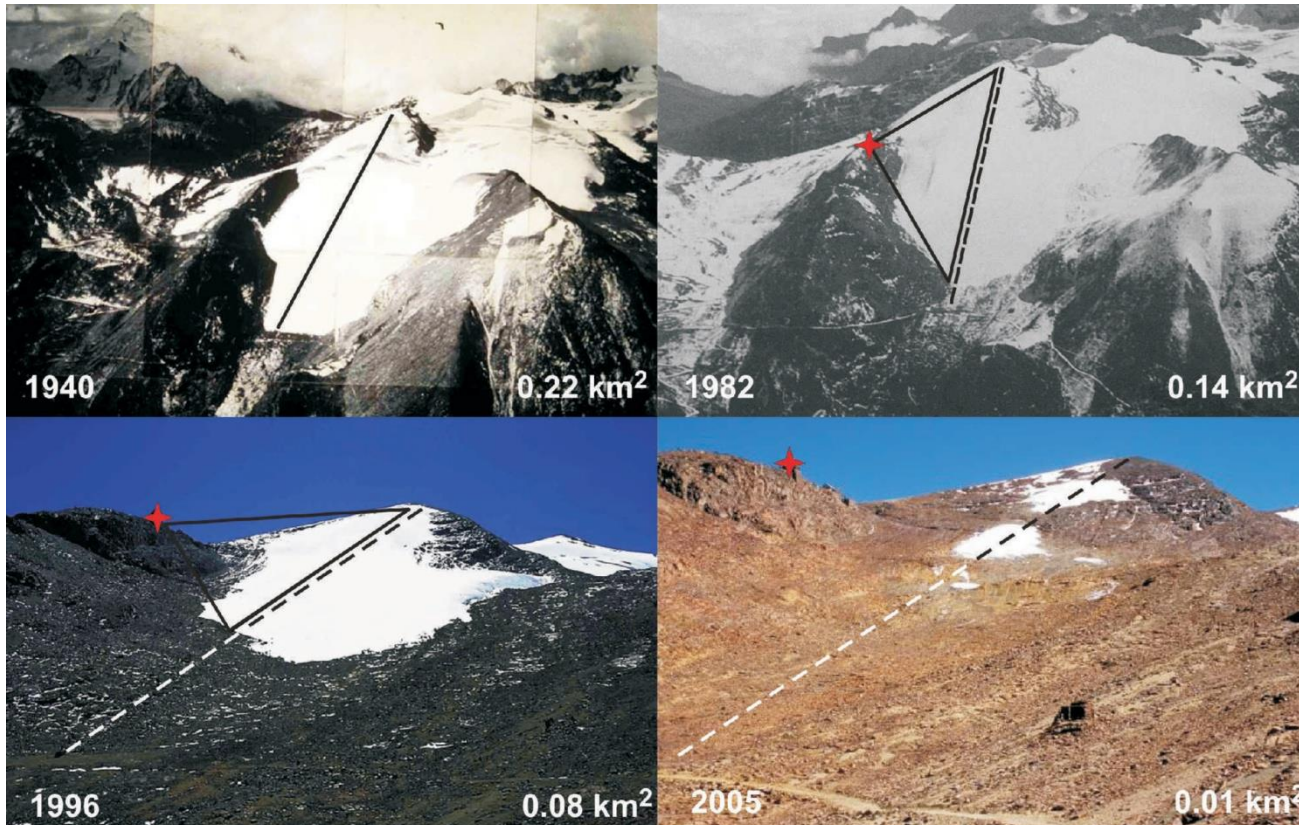

Gleccserek

Gleccserek olvadása:

- Európa alpesi gleccsereinek hossza 1850 óta a felére csökkent
- Chacaltaya gleccser, Bolívia – környék víz ellátásában és turizmusban nagy szerepet játszott – beláthatatlan hatások.

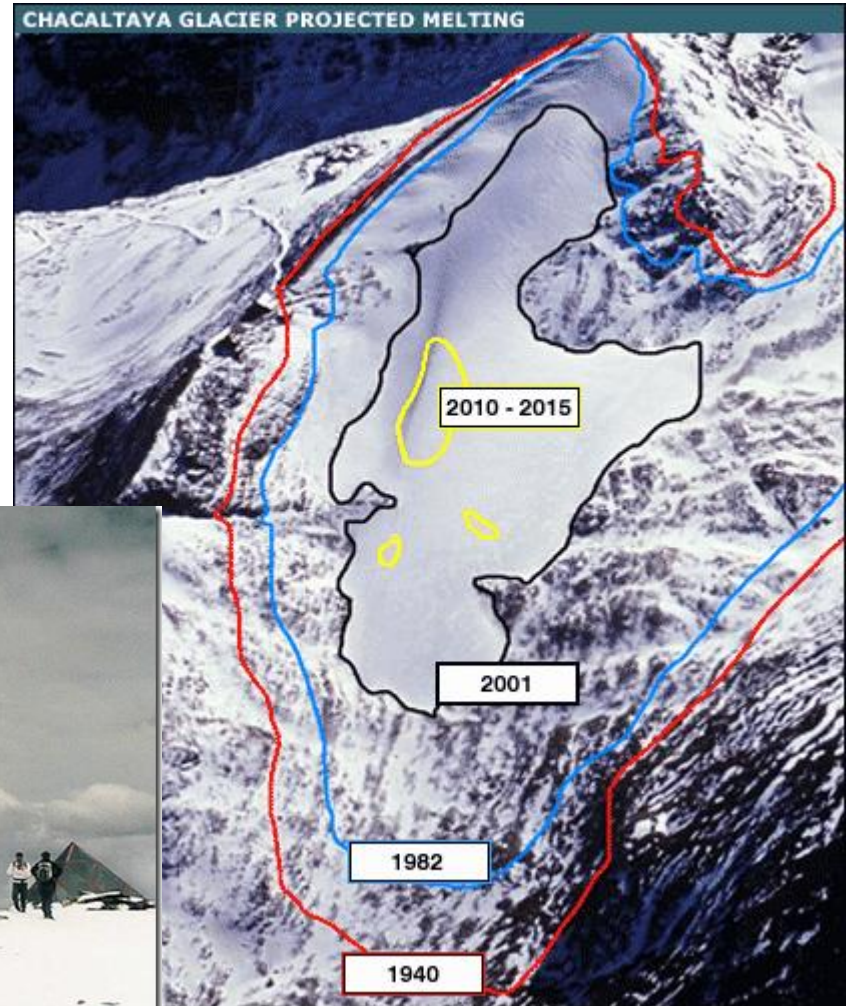

Gleccserek

The World's Highest Elevation Ski Resort = Chacaltaya, Bolivia
@ 17,785-Feet | Closed Due to "Unprecedented" Glacial Retreat

<https://snowbrains.com/the-worlds-highest-ski-resort-chacaltaya-bolivia-17785-foot-photo-tour/>

<https://www.theguardian.com/environment/2016/nov/28/shrinking-glaciers-state-of-emergency-drought-bolivia/>

Shrinking glaciers cause state-of-emergency drought in Bolivia

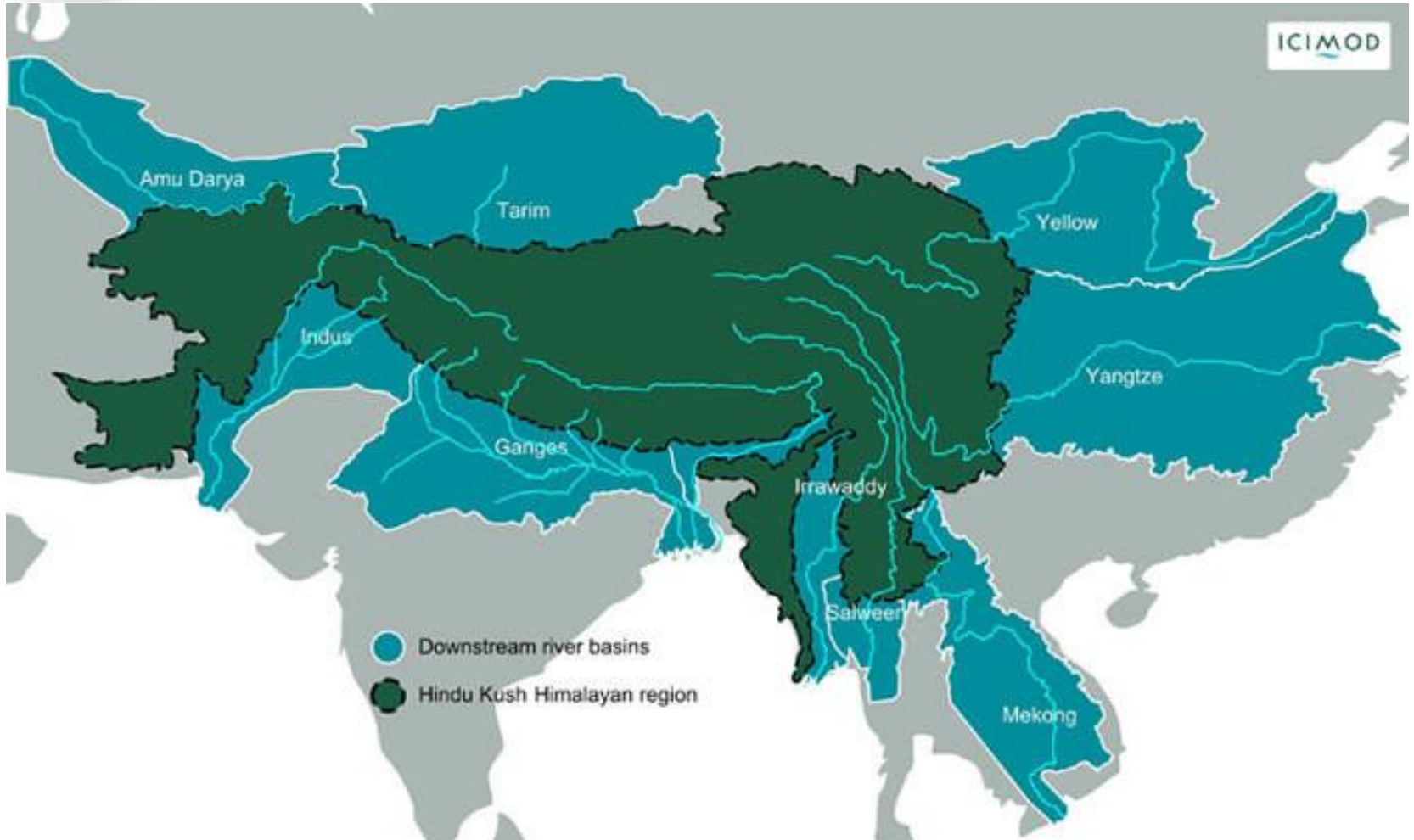
Climate News Network: Three main dams supplying water to La Paz and El Alto are no longer fed by Andean glaciers and have nearly run dry

 Bolivians in La Paz fetch water from a tanker truck provided by officials of the Bolivian public water company

Gleccserek

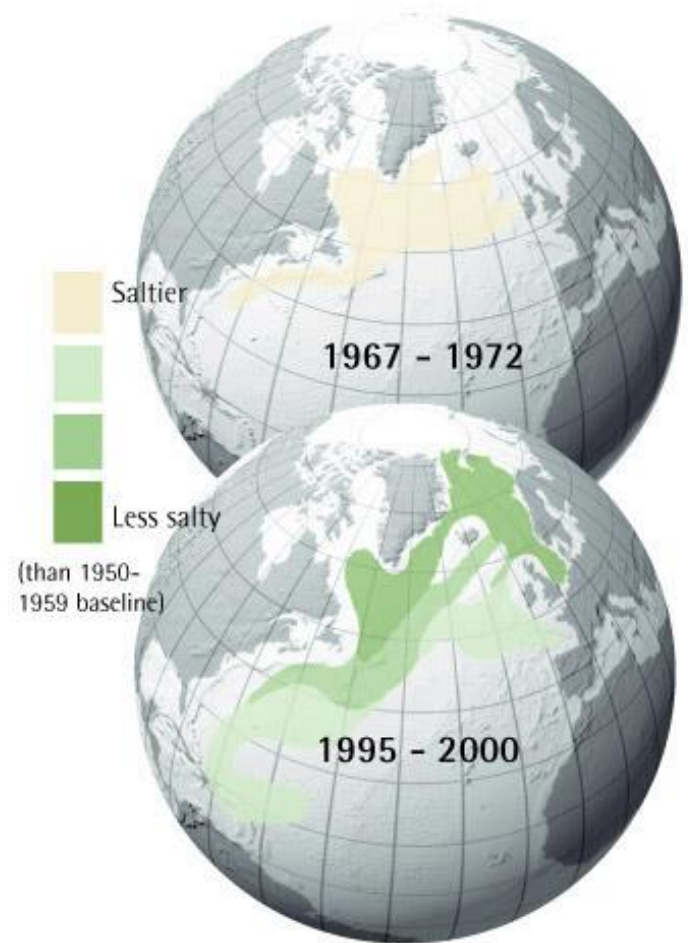
<https://www.weforum.org/agenda/2016/08/the-third-pole-what-it-is-and-how-it-could-affect-the-lives-of-a-billion-people>

Következmények

Ilyen mennyiségű jég elolvadásának az egész bolygóra nézve súlyos következményei lehetnek:

- Tengerszintek emelkedése
- Élővilágra gyakorolt hatás – flóra összetétel változás, vándorlási szokások megváltozása, fajok eltűnése
- Tengervíz sótartalmának változása – tengeráramlatok módosulása
- Sarkkörön belül: csapadék mennyiség nő, folyók hozama nő, hóborítás csökken, örökfagy határa délebbre húzódik
- Szén körforgás megváltozik

Tengerszint emelkedés

Tengerszintek emelkedése:

- a tengerek szintje 10-25 cm-rel emelkedett
- a hullámok magassága 50%-kal nőtt
- előrejelzés: 2100-ra a tengerek szintje jelentősen emelkedhet (Velence, Tokió, Kiotó, Banglades, Florida)

Tengerszint emelkedés

„Solomons town first in Pacific to relocate due to climate change”

- Solomon szigetek: Choiseul (1000 lakos) Taro szigetén (korall atoll) kevesebb, mint 2 méterrel van a tengerszint felett
- Sérülékenység: viharok, tsunamik és a tengerszint emelkedése
- Egy szakértői csapat megvizsgálta az adaptáció lehetőségeit és ezt találta a legjobbnak.
- Egy teljesen új várost építenek egy nagyobb, biztonságosabb szigeten
- Finanszírozás?

<http://www.reuters.com/article/2014/08/15/us-foundation-climatechange-solomons-idUSKBN0GF1AB20140815>

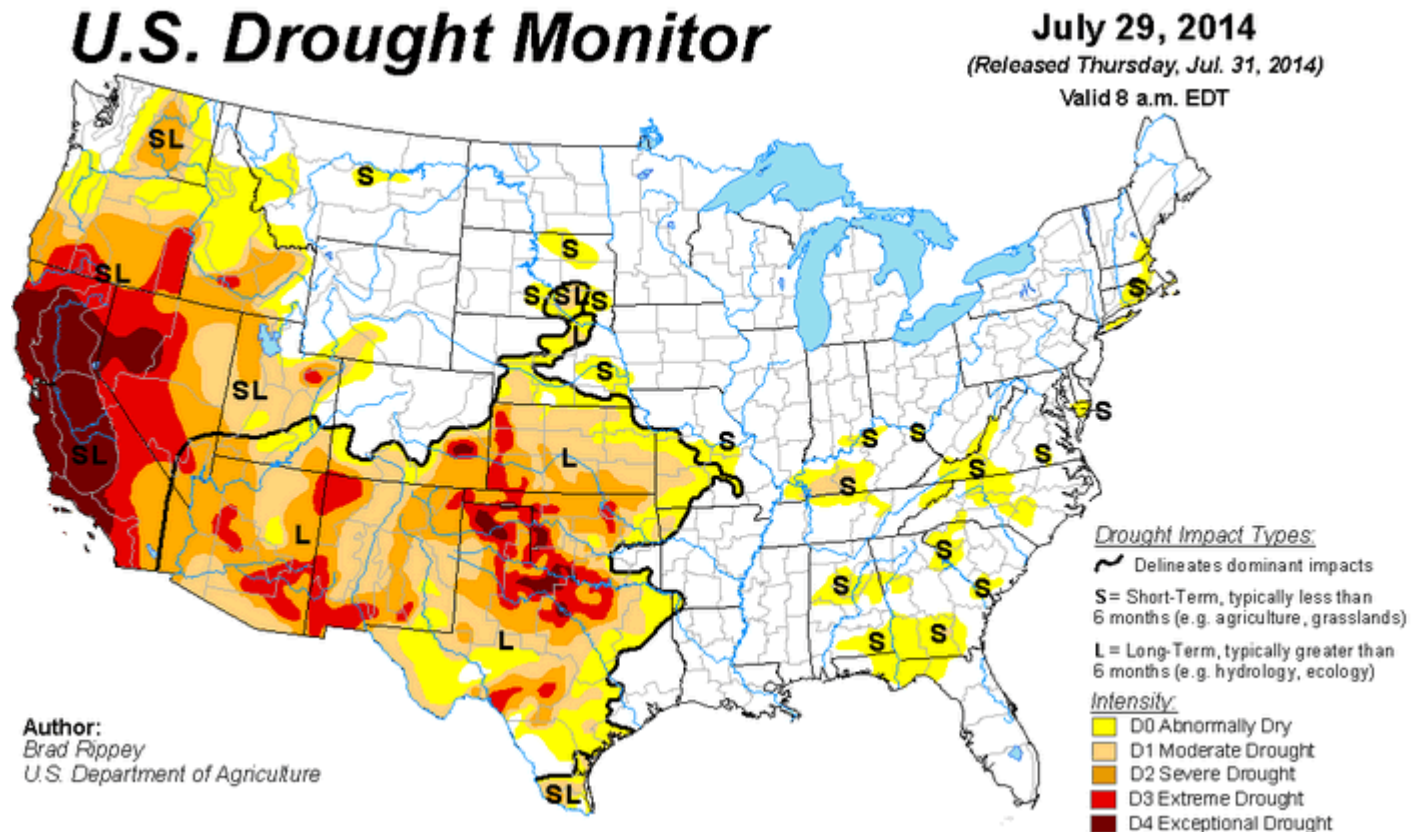

Extrém időjárási események

Bloomberg: „California Drought Transforms Global Food Market”

<http://www.bloomberg.com/news/2014-08-11/california-drought-transforms-global-food-market.html>

Egészségügyi hatások

- szívroham, légúti megbetegedések (hőhullám)
- trópusi betegségek már nem csak az „eredeti helyeken” ütik fel a fejüket, a vektorok képesek új területeket is meghódítani
- Például Dengue láz – szúnyog által:

<http://www.biomedcentral.com/1471-2458/14/781>

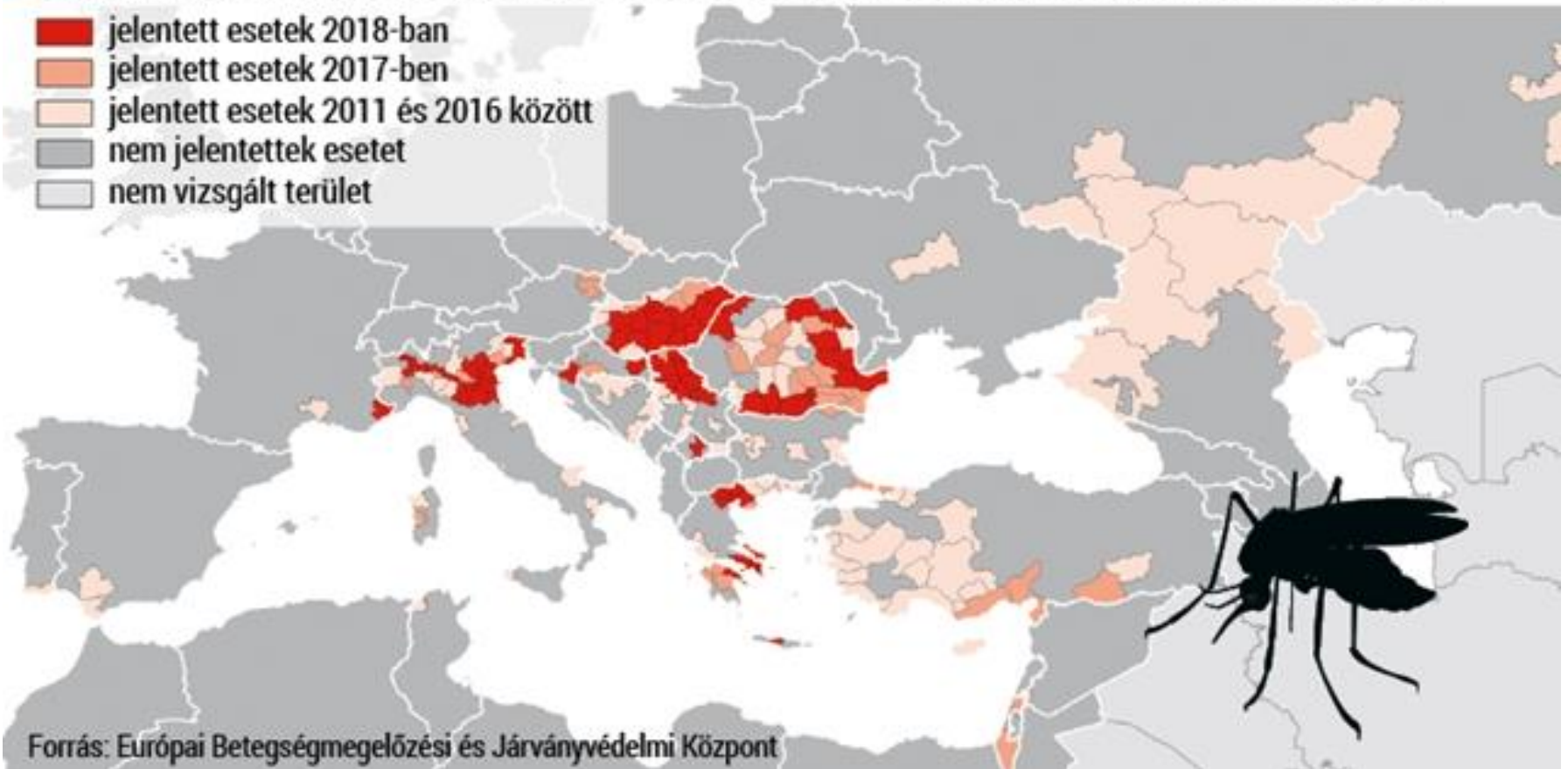

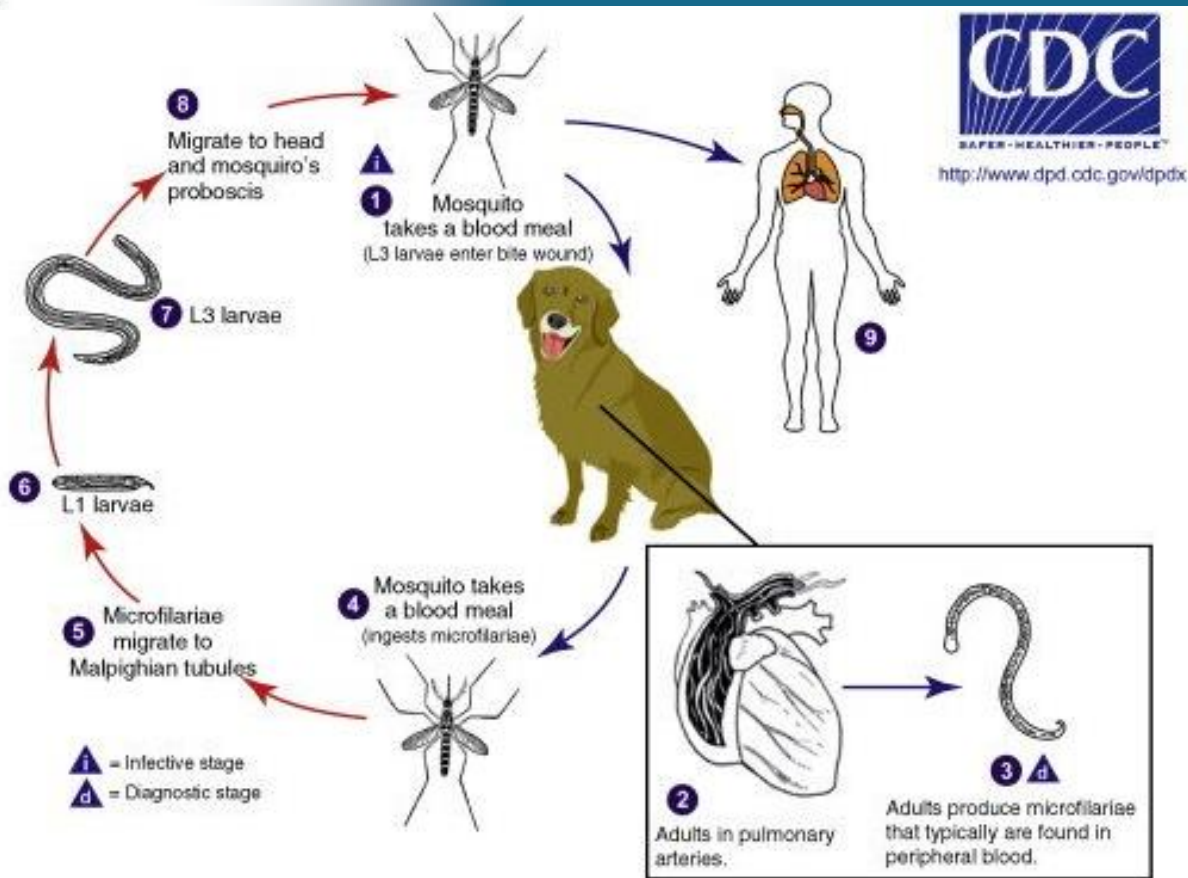
Egészségügyi hatások

■ A nyugat-nílusi lázas megbetegedések előfordulása augusztus közepén Európában

- jelentett esetek 2018-ban
- jelentett esetek 2017-ben
- jelentett esetek 2011 és 2016 között
- nem jelentettek esetet
- nem vizsgált terület

Egészségügyi hatások

- A ragadozók szívférgességét a *Dirofilaria immitis* nevű fonálféregfaj okozza. A fereg kifejlett egyedei átlagosan 12-30 cm hosszúak, főként a szívben és a tüdő ereiben élőködnek.
- A betegség korábban jellemzően a trópusi, szubtrópusi területeken volt elterjedt, az első itthon fertőződött kutyáról 2009-ben számoltak be. Az elmúlt 2-3 évben ugrásszerűen megnőtt a hazai esetek száma.

<https://kutyabarathelyek.hu/hu/hirek/reszletek/mindent-a-szivfergessegről/>

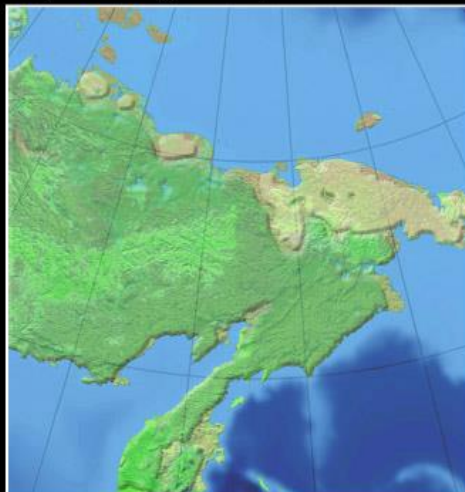
Élővilágra gyakorolt hatások

Current Arctic Vegetation

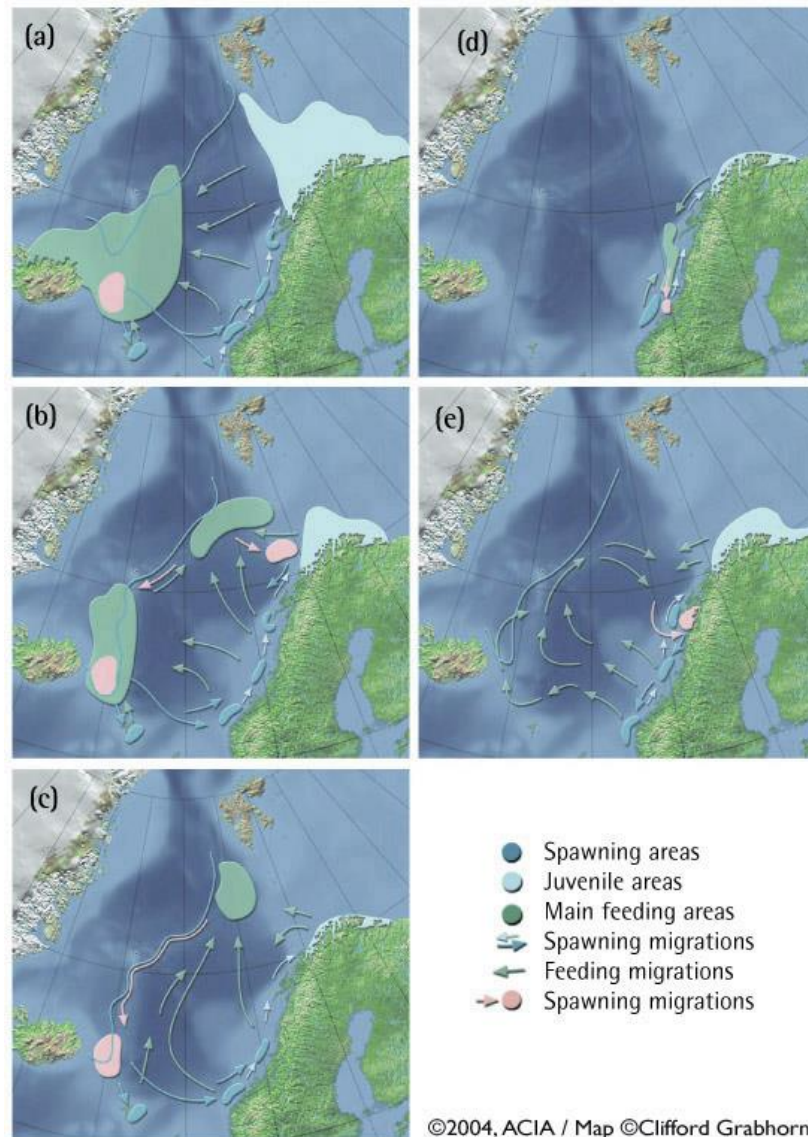
Projected Vegetation, 2090-2100

©2004, ACIA / Map ©Clifford Grabhorn

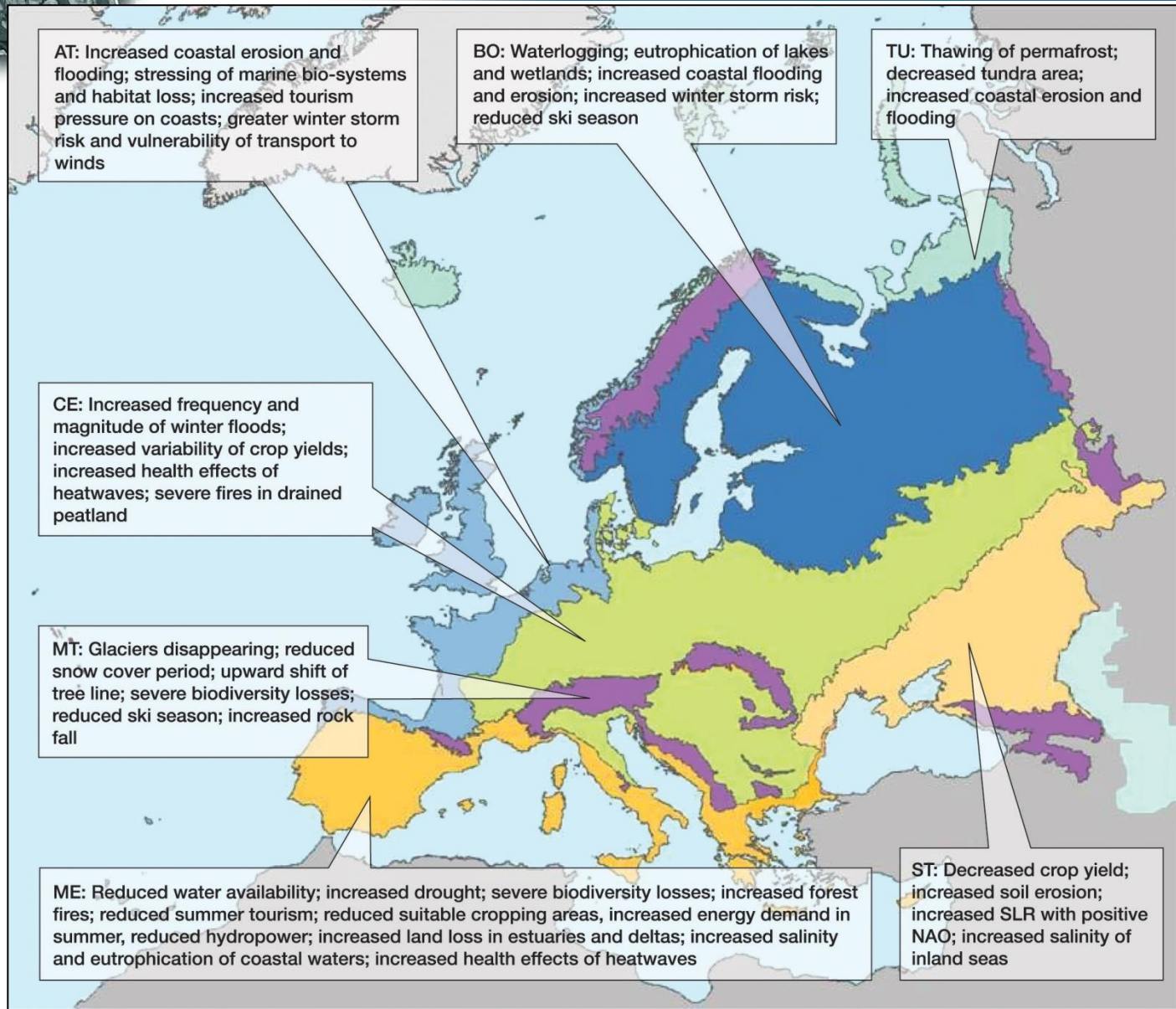
- Ice
- Polar Desert / Semi-desert
- Tundra
- Boreal Forest
- Temperate Forest
- Grassland

És még: fajok kihalása, valamint nem őshonos fajok megjelenése (invazív fajok).

©2004, ACIA / Map ©Clifford Grabhorn

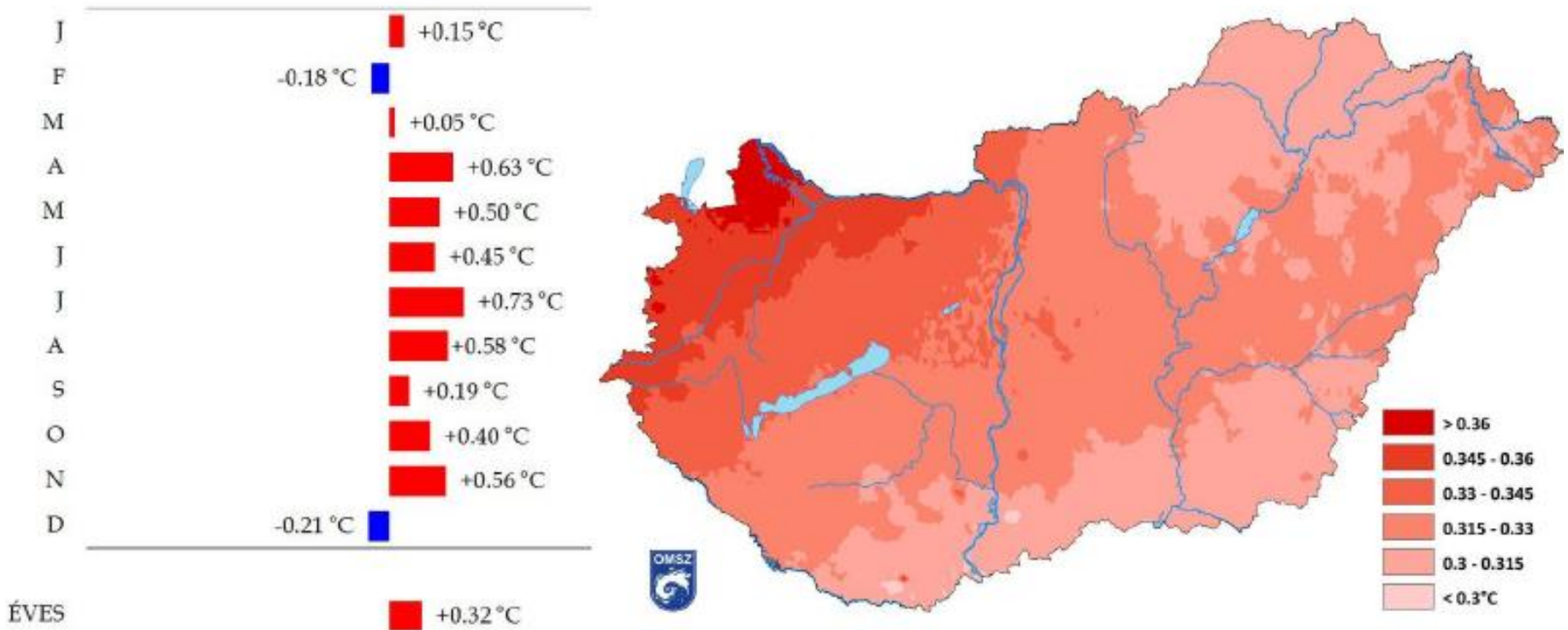
Európa éghajlata

Magyarország éghajlata

1970-2000 vs. 1980-2010

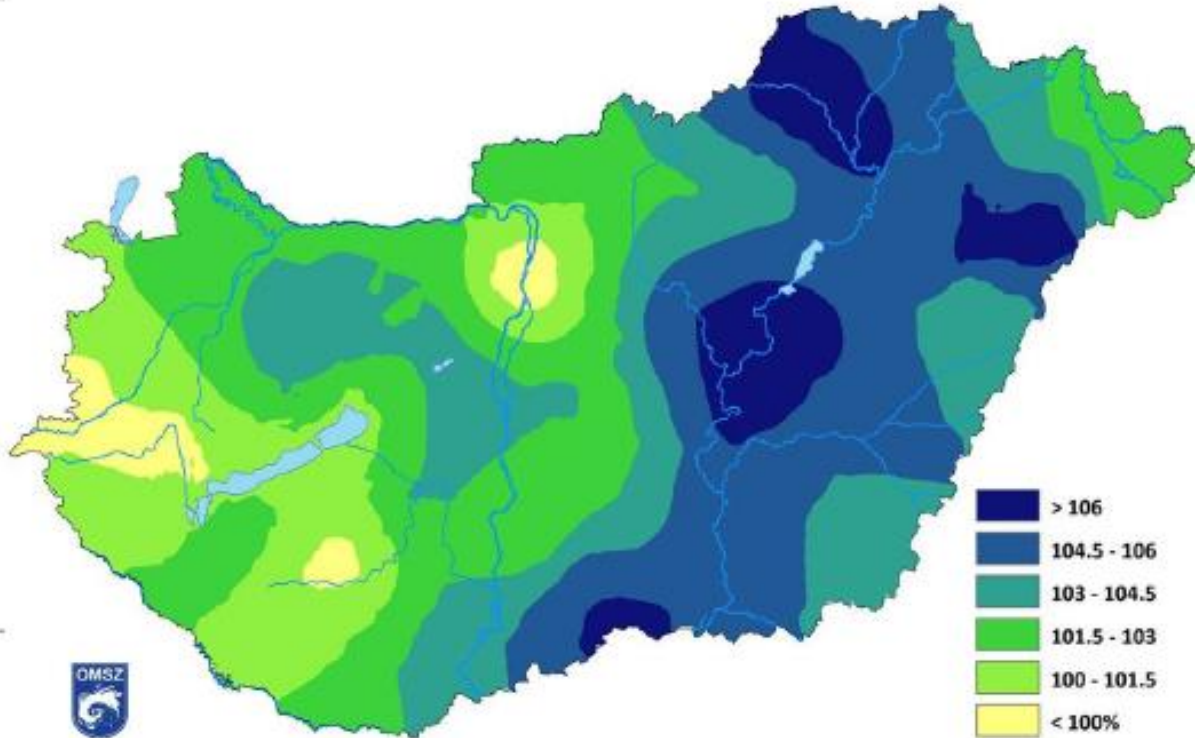
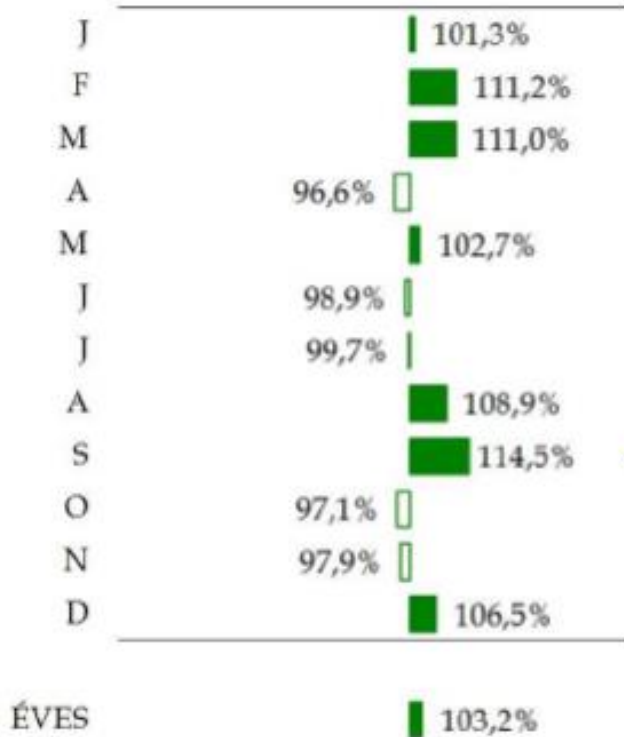

http://www.met.hu/omsz/OMSZ_hirek/index.php?id=1308&hir=Atallas_az_1981%E2%80%932010-es_eghajlati_normalra

Magyarország éghajlata

1970-2000 vs. 1980-2010

http://www.met.hu/omsz/OMSZ_hirek/index.php?id=1308&hir=Atallas_az_1981%E2%80%932010-es_eghajlati_normalra

Összefoglalás

- Emellett még számos közvetett hatása van, amíg összefüggő hálózatot alkotnak, kihatva élővilágra és társadalomra egyaránt.
- Mérséklése országok közti együttműködést kíván.
- Fontos felkészülni az alkalmazkodásra is, ami földrajzi helytől függően más és más teendőket takar.
- Lényeges a folyamatok és trendek megértése, és ezáltal megbízhatóbb előrejelzések ismerete a felkészüléshez.

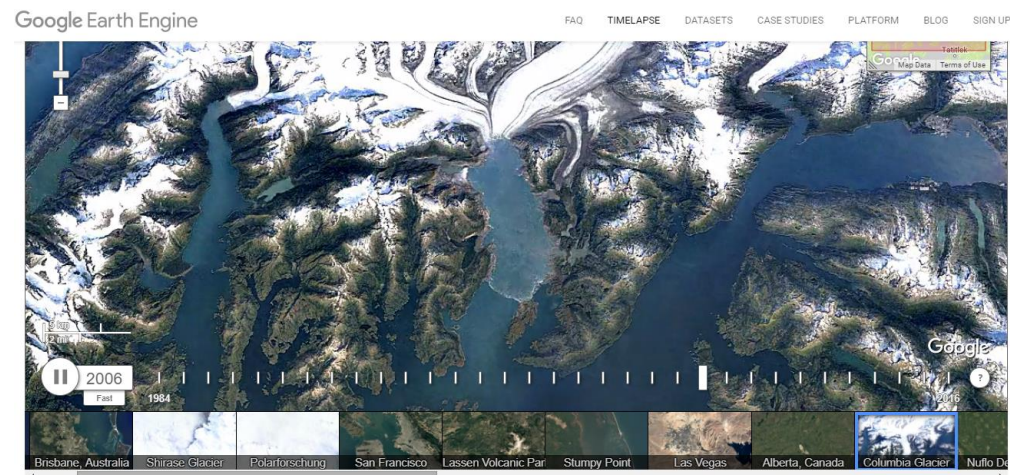

Összefoglalás

NASA Climate Time Machine <http://climate.nasa.gov>

Google Earth Timelapse <https://earthengine.google.com/timelapse/>

Indikátorok

European Environment Agency

- CSI012/CLIM001/CLIM003: Global and European temperature
- CLIM002: Mean precipitation
- CLIM005: Storms
- CLIM007: Glaciers
- CLIM008: Snow cover
- CLIM009: Greenland ice sheet
- CLIM010: Arctic and Baltic sea ice
- CLIM011: Permafrost
- CLIM012: Global and European sea level rise
- CLIM013: Sea surface temperature
- CLIM043: Ocean acidification
- CLIM044: Ocean heat content
- CLIM045: Storm surges

Indikátorok

NOAA Climate.gov
science & information for a climate-smart nation

News & Features Maps & Data Teaching Climate About Contact FAQs Site Map What's New? • E I N

Featured on Climate.gov 1 2 3 4 5

2017 Arctic sea ice minimum comes in at eighth smallest on record
September 21, 2017
Filed in: News & Features

NEWS & FEATURES

International report confirms 2016 was warmest year on record for the globe

Last year marked the 3rd consecutive year of record warmth

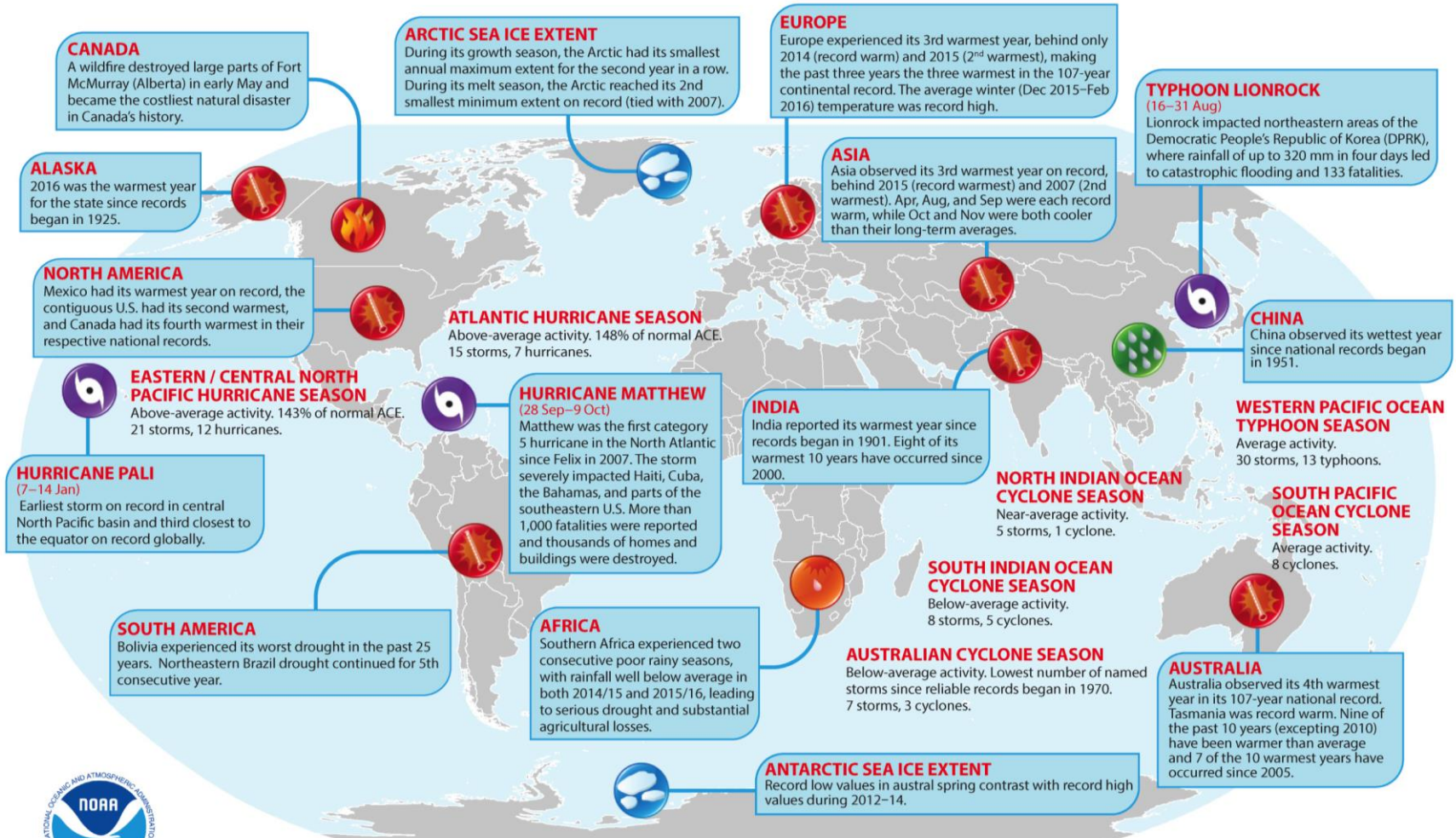
- Havi és éves klíma beszámoló (,,State of the climate 2016")
- Adatbázisok és térképek (hőmérséklet, aszály, glecser, tengerszint...)
- Szélsőséges időjárás térkép

<http://www.noaa.gov/climate>

<https://www.climate.gov/maps-data>

Indikátorok

MIÉRT
AUGUSTUS 2017

Please Note: Material provided in this map was compiled from NOAA's NCEI State of the Climate Reports, the WMO Statement on the Status of the Global Climate in 2016 (WMO-No. 1189), and authorship for this report. For more information please visit: <https://www.nccd.noaa.gov/sotc>

Fig. I.1. Geographical distribution of selected notable climate anomalies and events in 2016.

És a jövő?

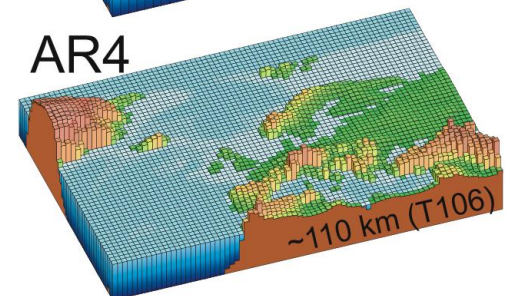
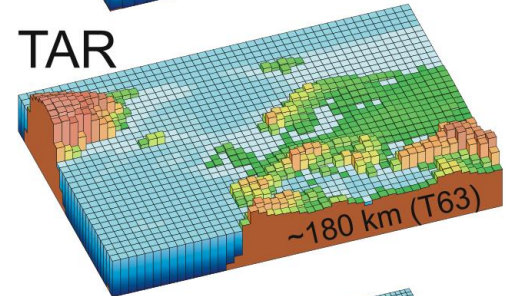
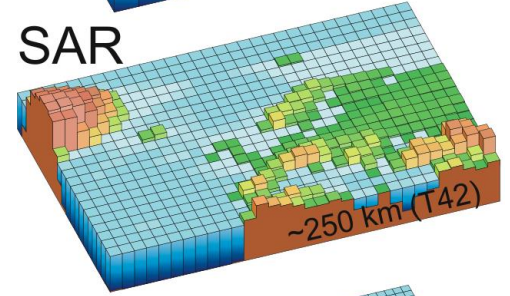
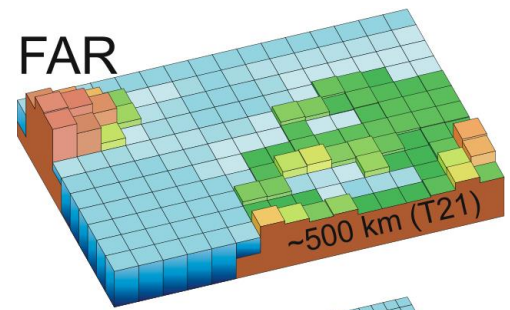
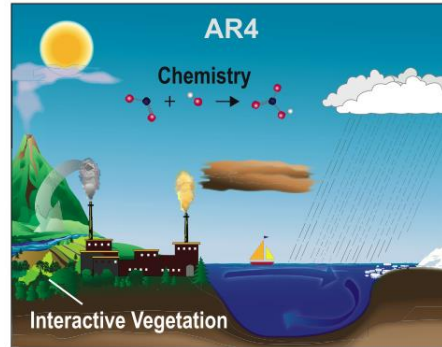
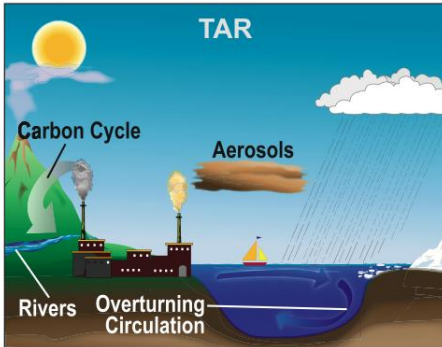
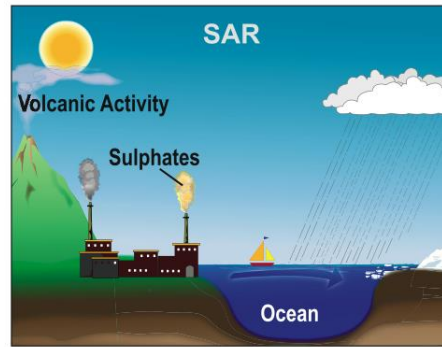
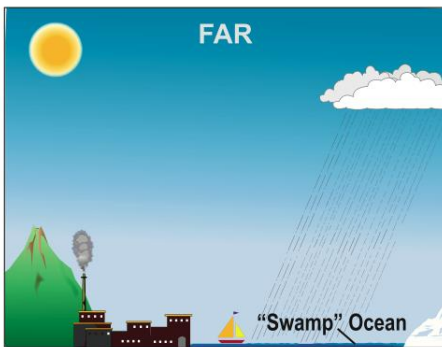
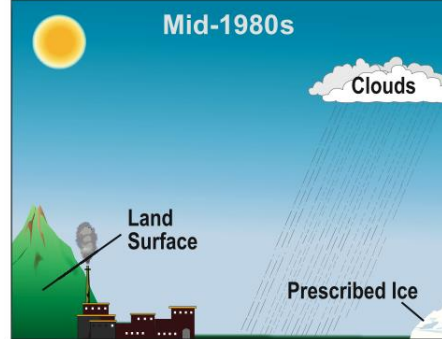
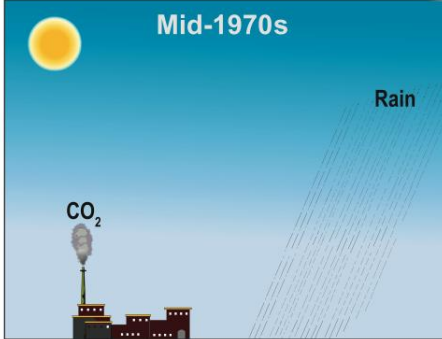
Klímamodellek segítenek megérteni a folyamatokat és okozatokat.
Folyamatos fejlődés...

- Mérések pontosabbak és részletesebbek
- Adatfeldolgozás gyorsabb

Klíma modellek

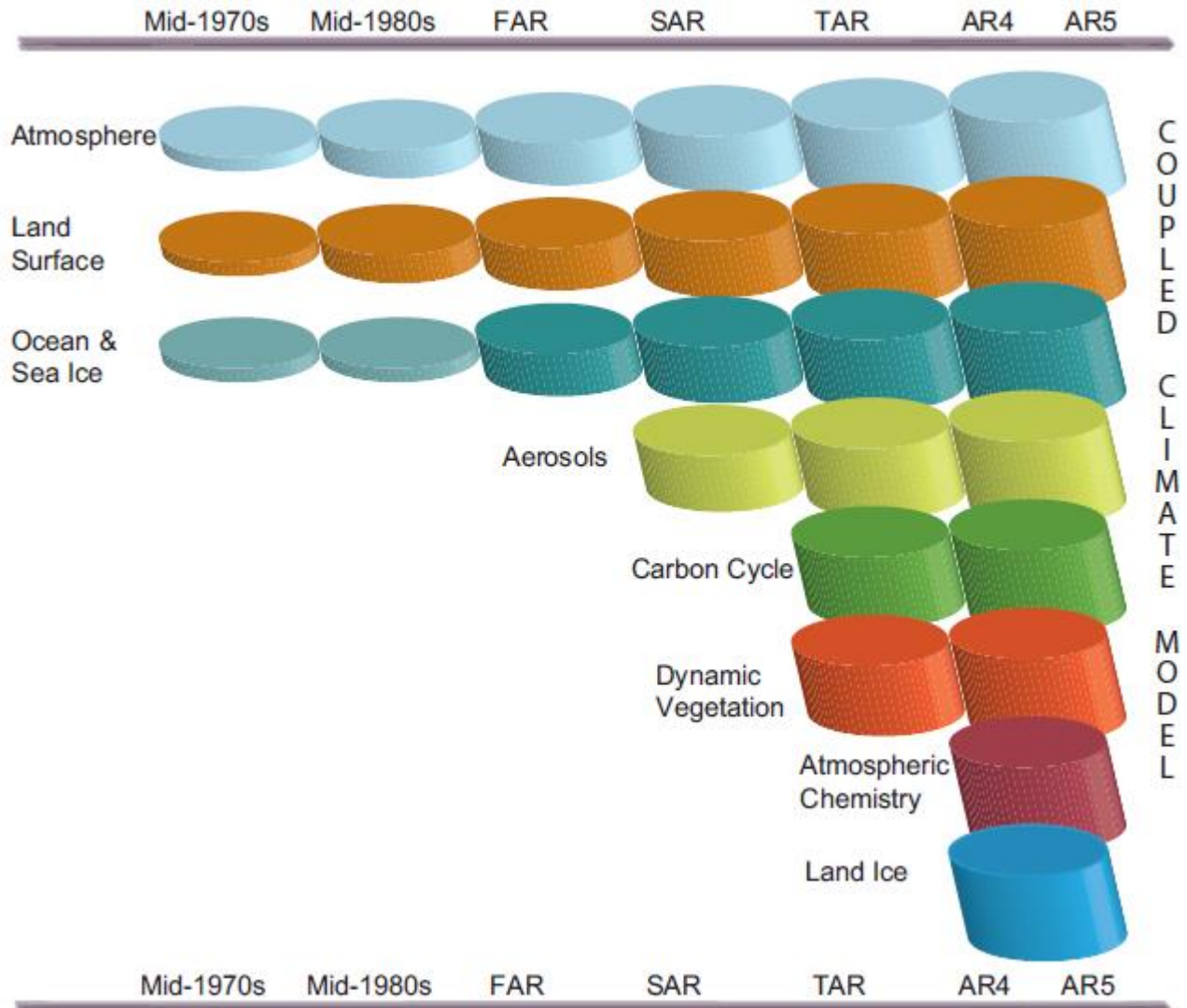
The World in Global Climate Models

Klíma modellek

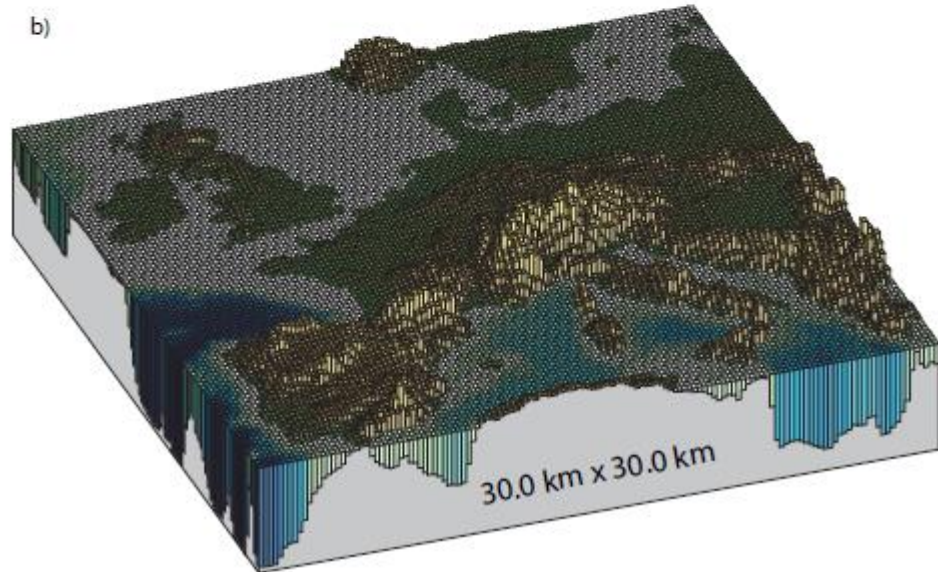
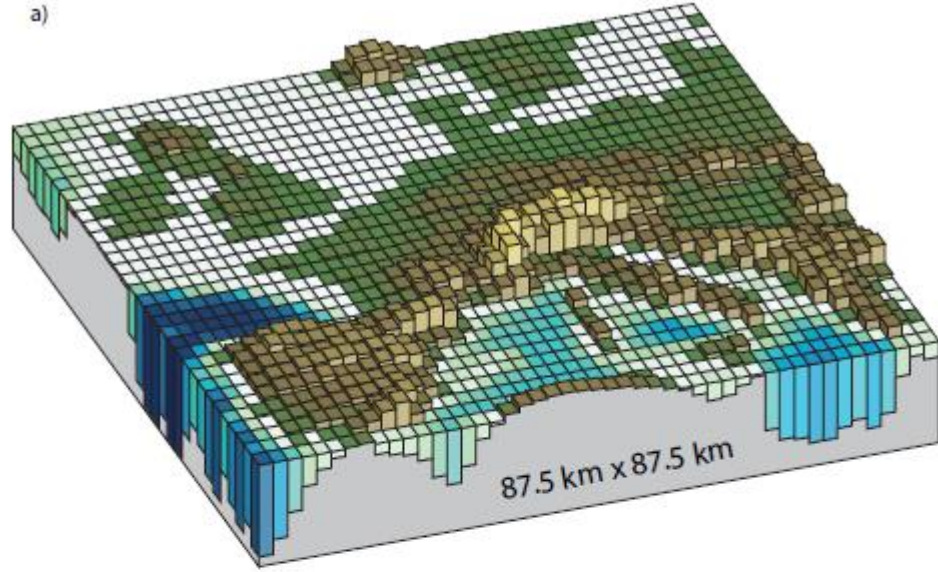
Cubasch, U., D. Wuebbles, D. Chen, M.C. Facchini, D. Frame, N. Mahowald, and J.-G. Winther, 2013: Introduction. In: Climate Change 2013: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Stocker, T.F., D. Qin, G.-K. Plattner, M. Tignor, S.K. Allen, J. Boschung, A. Nauels, Y. Xia, V. Bex and P.M. Midgley (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.

Klíma modellek

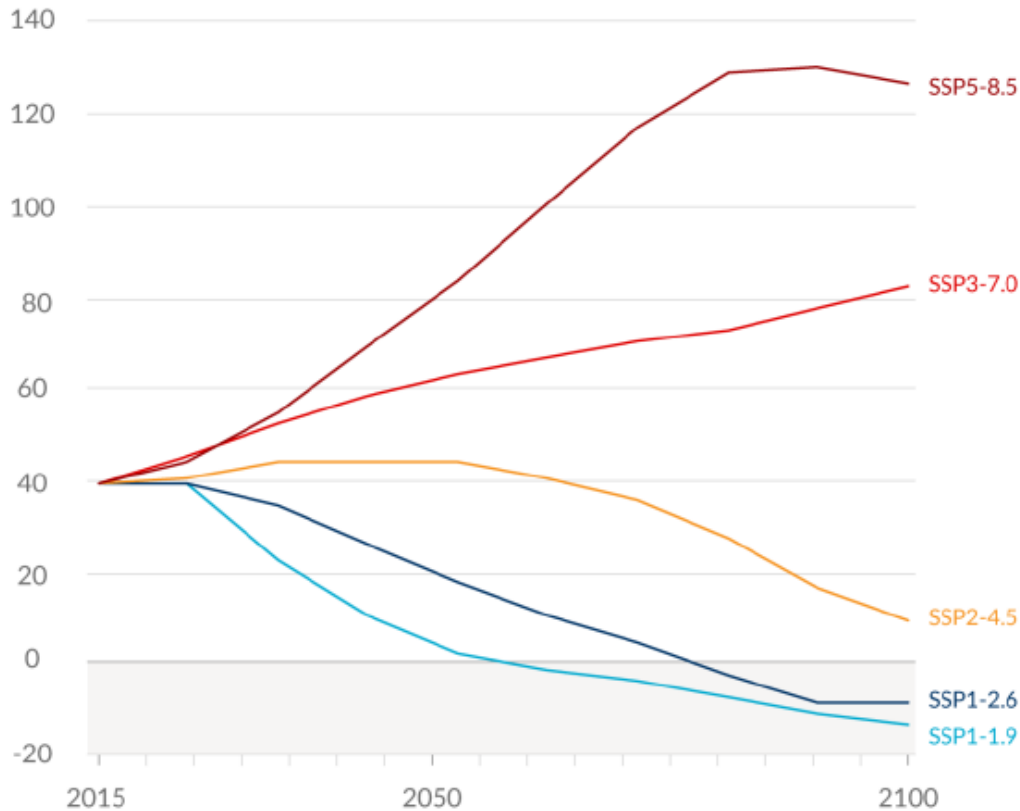
Cubasch, U., D. Wuebbles, D. Chen, M.C. Facchini, D. Frame, N. Mahowald, and J.-G. Winther, 2013: Introduction. In: Climate Change 2013: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Stocker, T.F., D. Qin, G.-K. Plattner, M. Tignor, S.K. Allen, J. Boschung, A. Nauels, Y. Xia, V. Bex and P.M. Midgley (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA.

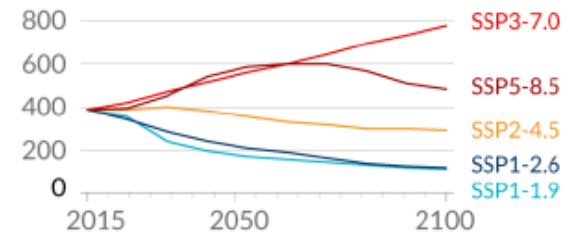
Változás: CO₂ kibocsátás

Carbon dioxide (GtCO₂/yr)

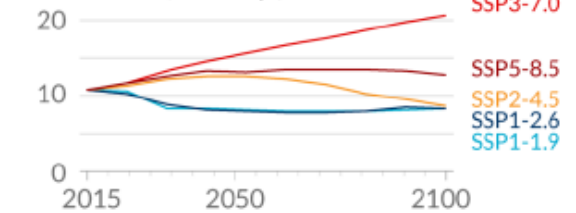

Selected contributors to non-CO₂ GHGs

Methane (MtCH₄/yr)

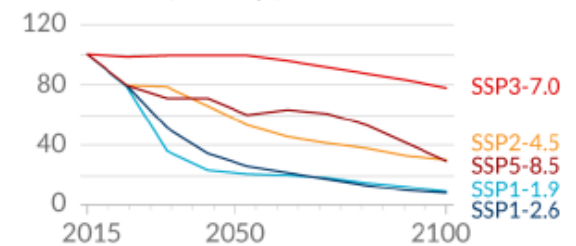

Nitrous oxide (MtN₂O/yr)

One air pollutant and contributor to aerosols

Sulfur dioxide (MtSO₂/yr)

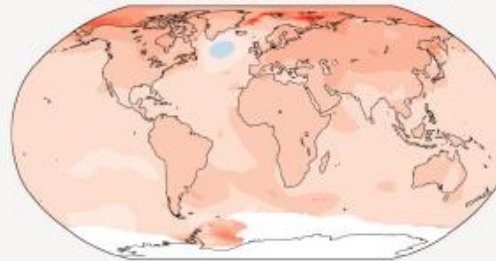
Forrás: IPCC, 2021: Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, A. Pirani, S.L. Connors, C. Péan, S. Berger, N. Caud, Y. Chen, L. Goldfarb, M.I. Gomis, M. Huang, K. Leitzell, E. Lonnoy, J.B.R. Matthews, T.K. Maycock, T. Waterfield, O. Yelekçi, R. Yu, and B. Zhou (eds.)]. Cambridge University Press. In Press. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/>

Klíma modellek eredményei

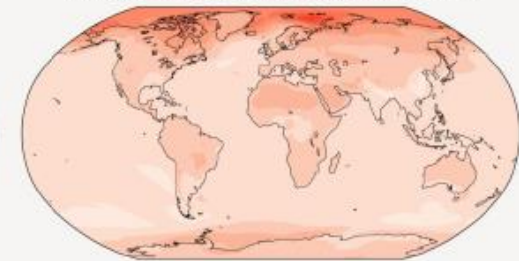
a) Annual mean temperature change (°C) at 1 °C global warming

Warming at 1 °C affects all continents and is generally larger over land than over the oceans in both observations and models. Across most regions, observed and simulated patterns are consistent.

Observed change per 1 °C global warming

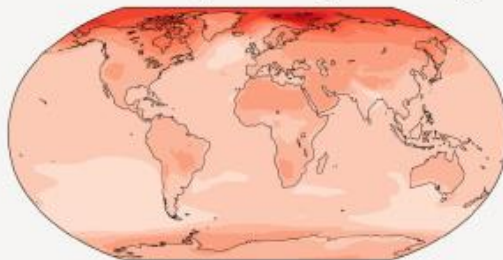
Simulated change at 1 °C global warming

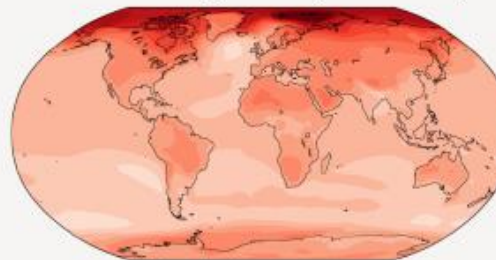
b) Annual mean temperature change (°C) relative to 1850-1900

Across warming levels, land areas warm more than oceans, and the Arctic and Antarctica warm more than the tropics.

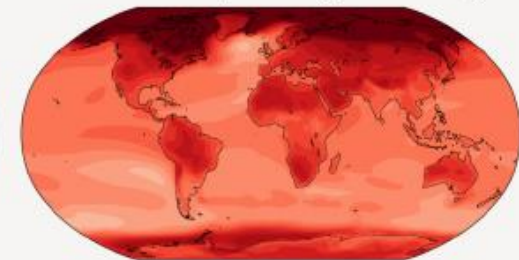
Simulated change at 1.5 °C global warming

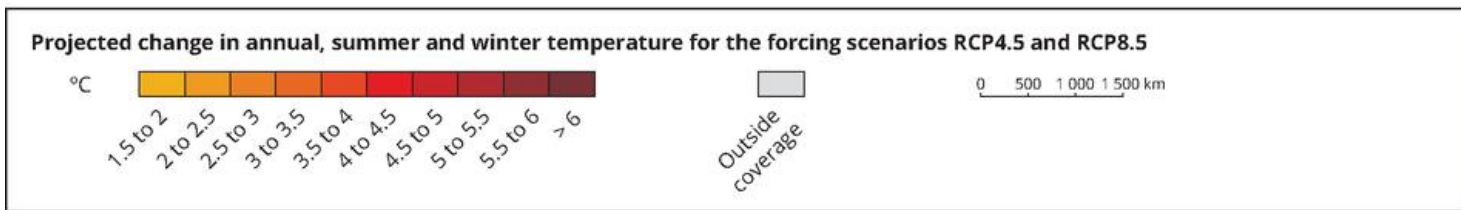
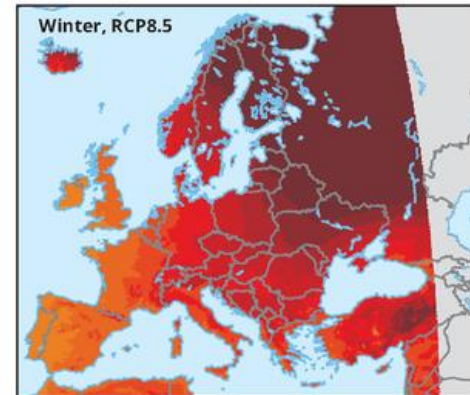
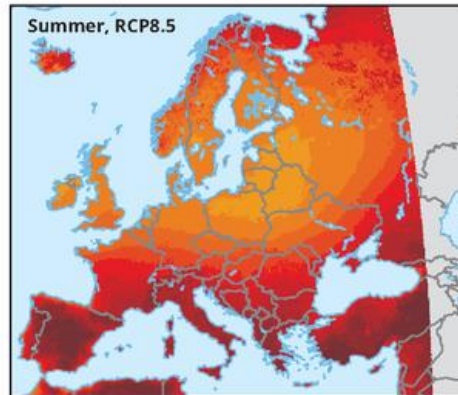
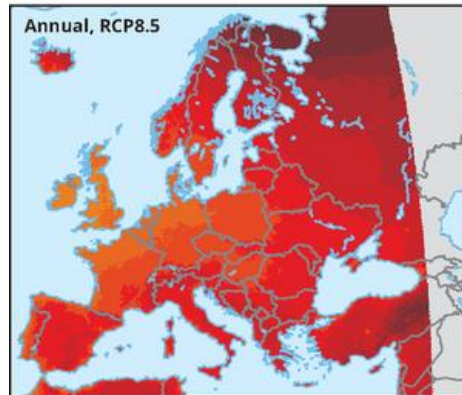
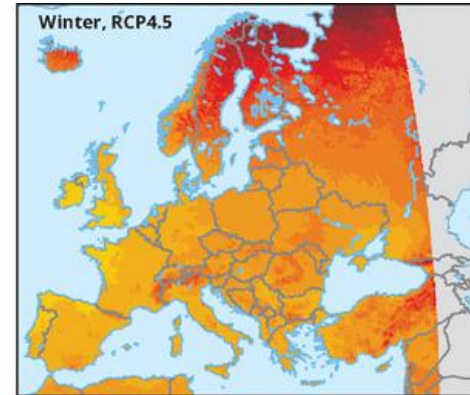
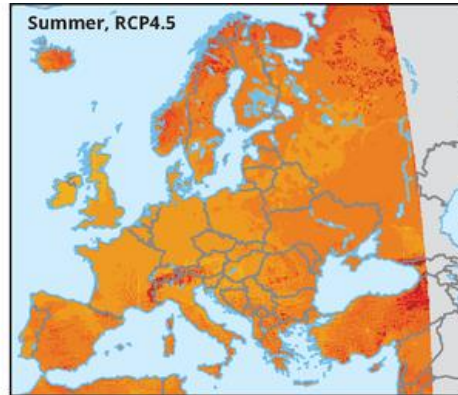
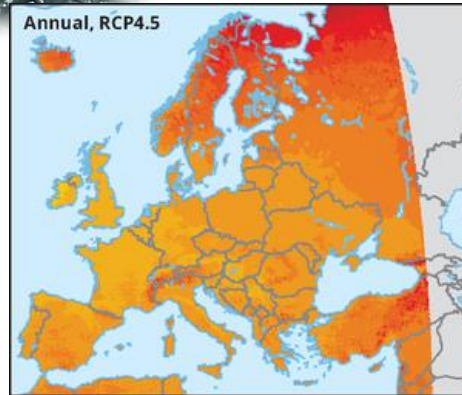
Simulated change at 2 °C global warming

Simulated change at 4 °C global warming

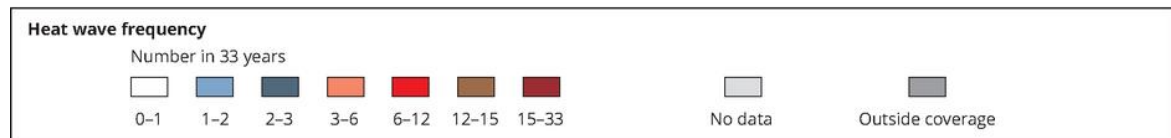
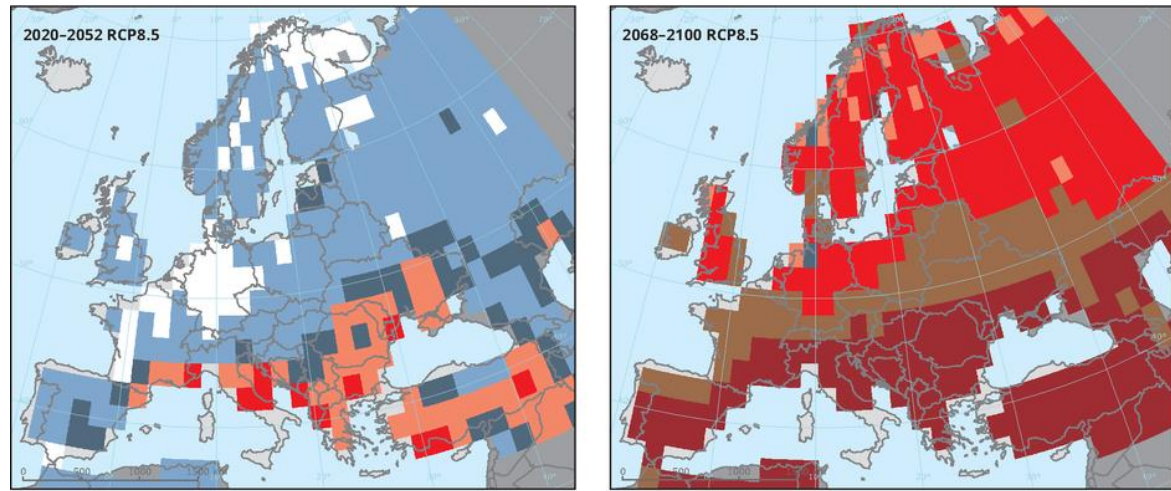
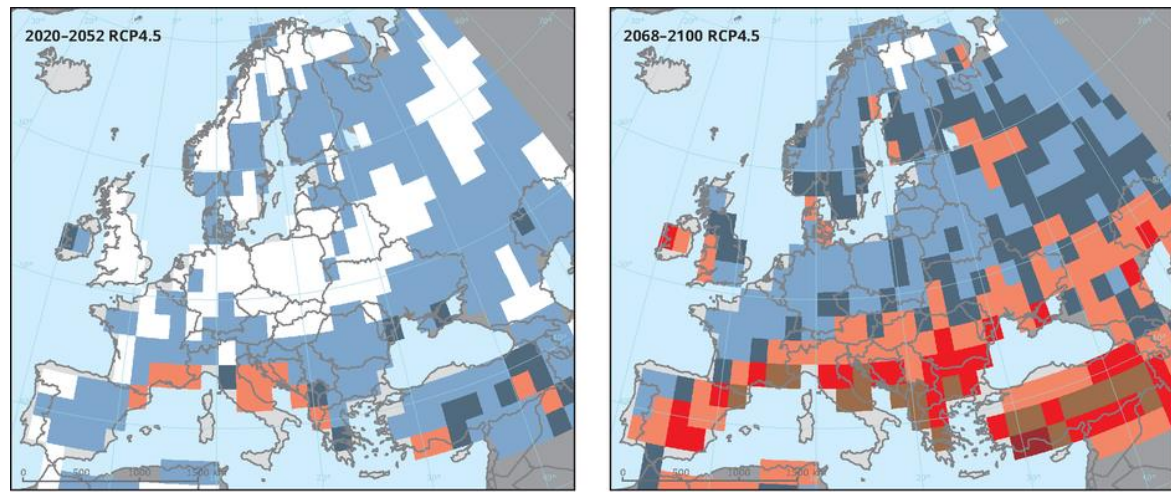

Klíma modellek eredményei

<https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/global-and-european-temperature-4/assessment>

Klíma modellek eredményei

<https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/global-and-european-temperature-4/assessment>

Klíma modellek eredményei

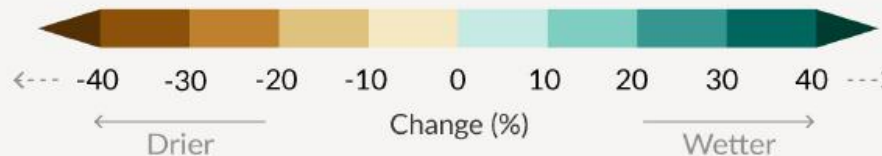
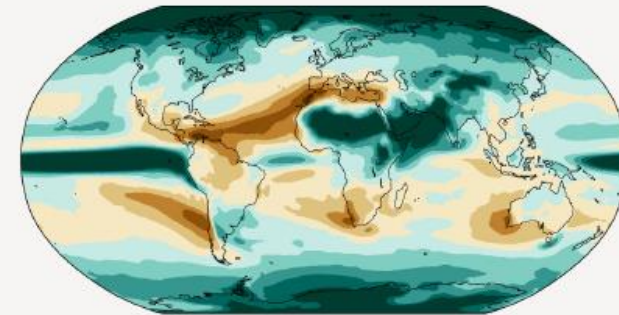
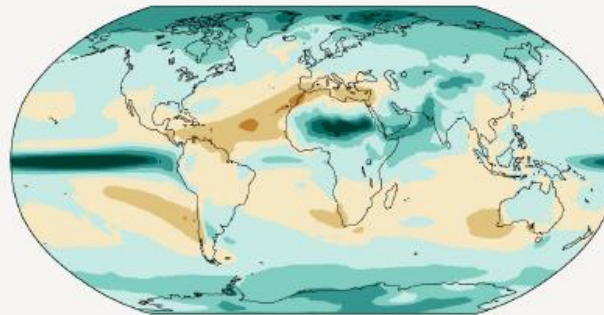
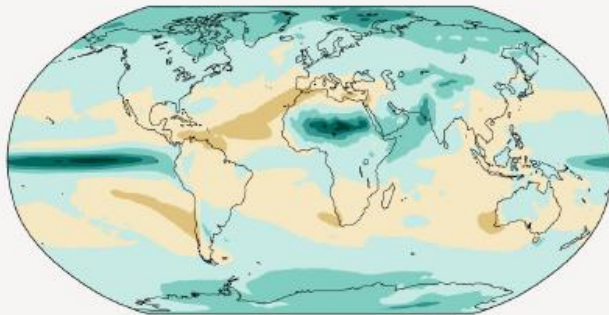
c) Annual mean precipitation change (%) relative to 1850-1900

Precipitation is projected to increase over high latitudes, the equatorial Pacific and parts of the monsoon regions, but decrease over parts of the subtropics and in limited areas of the tropics.

Simulated change at 1.5 °C global warming

Simulated change at 2 °C global warming

Simulated change at 4 °C global warming

Relatively small absolute changes may appear as large % changes in regions with dry baseline conditions

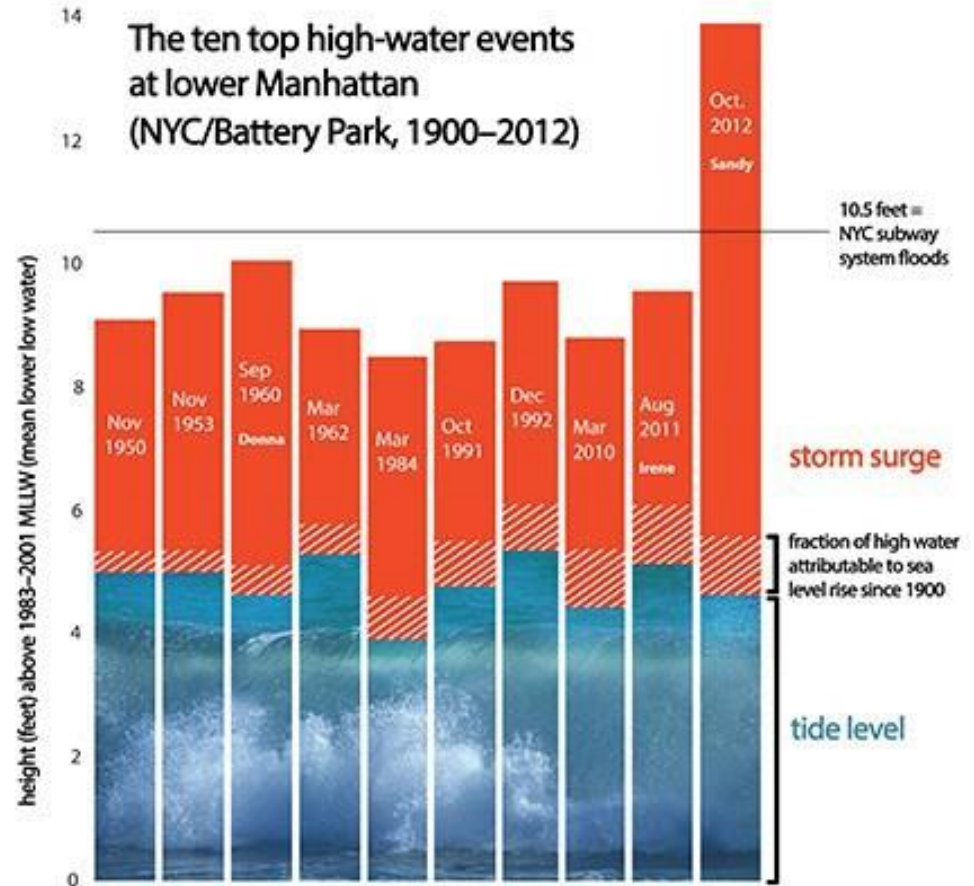

Attribution science

„Hozzárendelés tudomány” –
szélsőséges események okáért
mennyiben felelős a
klímaváltozás, miért fejlődik?

1. Több szélsőséges esemény:
egyszerűbb
megkülönböztetni a jelet a
háttér zajtól.
2. Jobb adatok
3. Gyorsabb számítógépek

<https://thinkprogress.org/link-weather-climate-change-ab7d056f6628/#.x46659jx1>

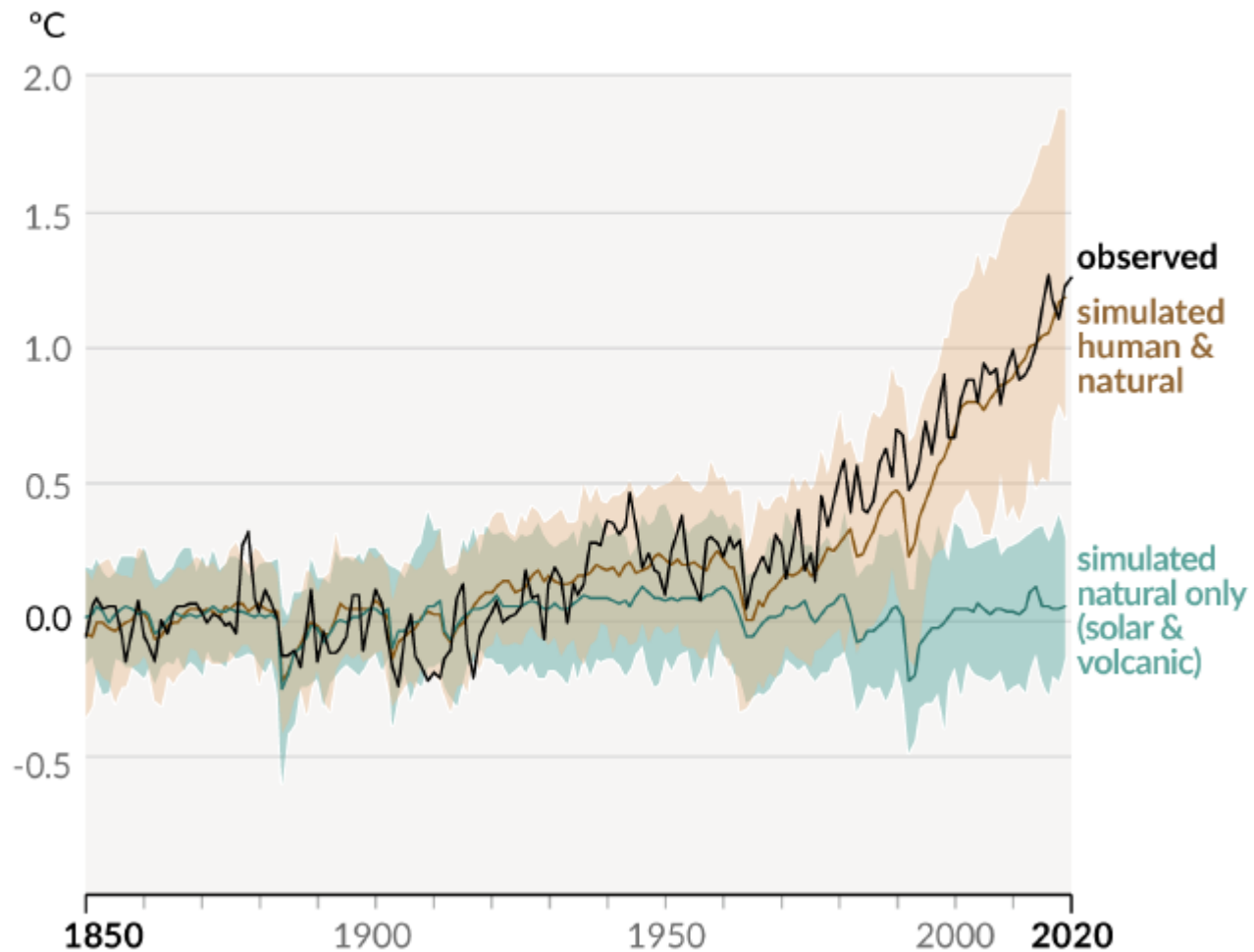

Forrás: IPCC, 2021: Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, A. Pirani, S.L. Connors, C. Péan, S. Berger, N. Caud, Y. Chen, L. Goldfarb, M.I. Gomis, M. Huang, K. Leitzell, E. Lonnoy, J.B.R. Matthews, T.K. Maycock, T. Waterfield, O. Yelekçi, R. Yu, and B. Zhou (eds.)]. Cambridge University Press. In Press. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/>

Attribution science

b) Change in global surface temperature (annual average) as observed and simulated using **human & natural** and **only natural** factors (both 1850-2020)

Miért változik?

ipcc

INTERGOVERNMENTAL PANEL ON climate change

2013/20/PR

IPCC PRESS RELEASE

27 September 2013

Human influence on climate clear, IPCC report says

STOCKHOLM, 27 September - **Human influence on the climate system is clear. This is evident in most regions of the globe, a new assessment by the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) concludes.**

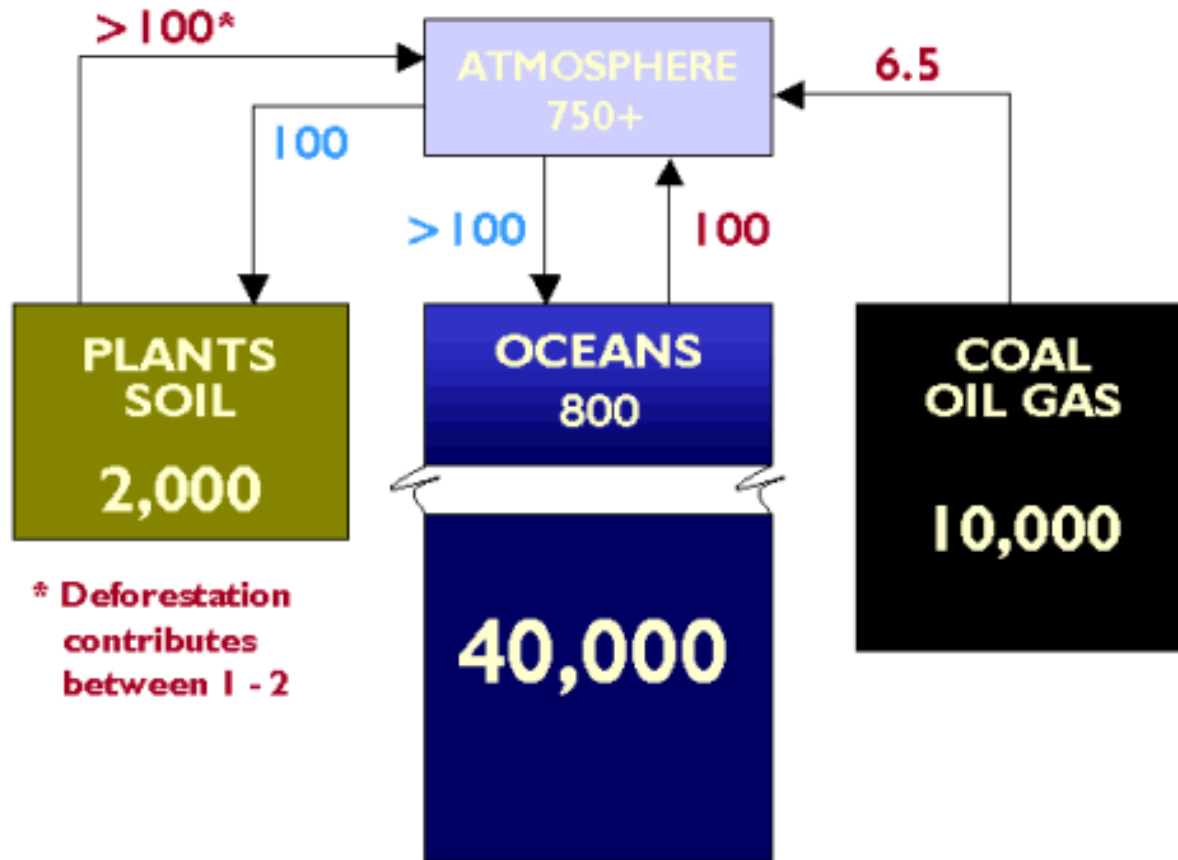
It is **extremely likely** that human influence has been the dominant cause of the observed warming since the mid-20th century. The evidence for this has grown, thanks to more and better observations, an improved understanding of the climate system response and improved climate models.

Warming in the climate system is unequivocal and since 1950 many changes have been

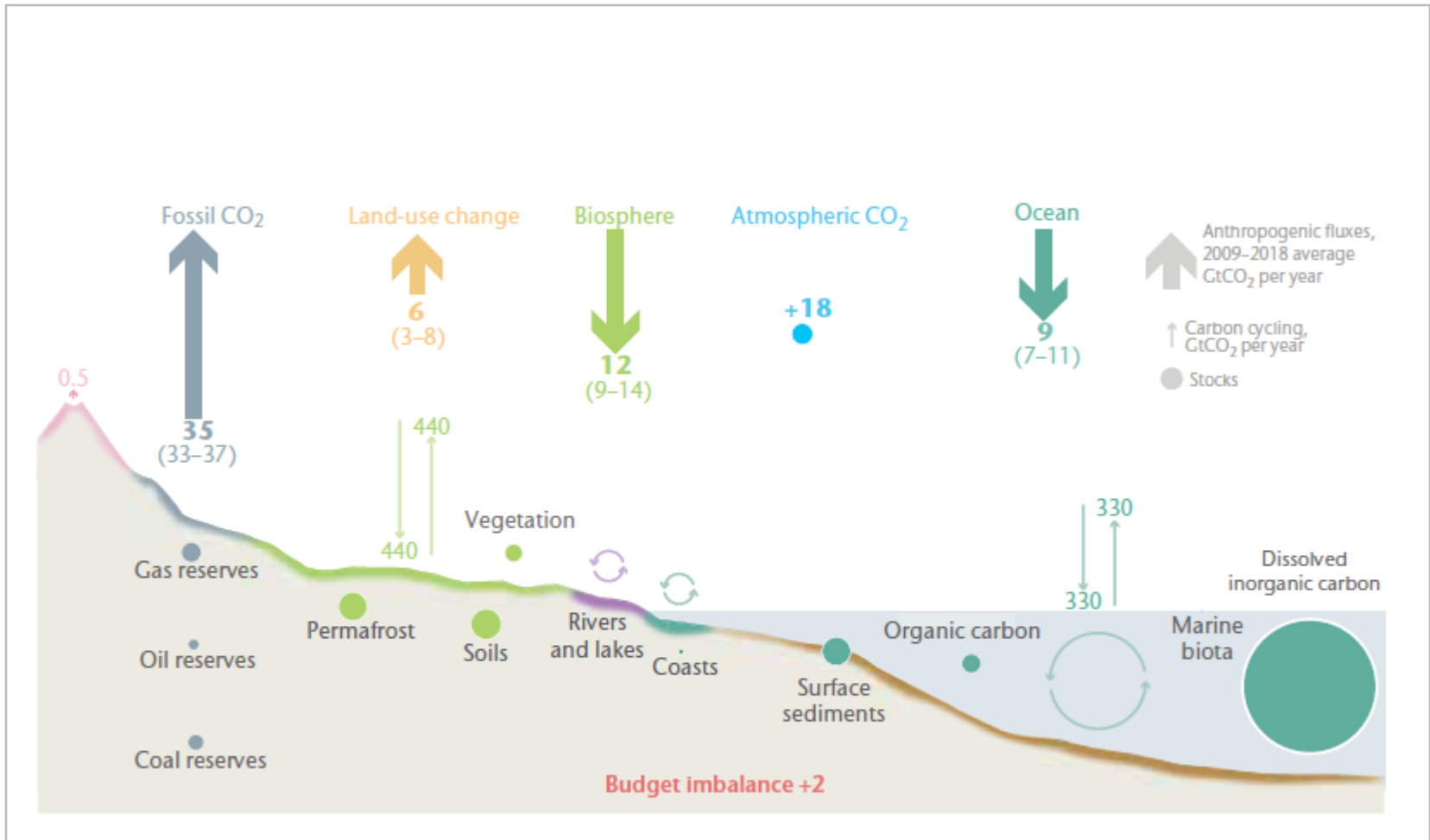
Globális szén körforgás

Global Flows of Carbon (Petagrams of Carbon/Year)

Pg: a unit of mass equal to 1,000,000,000,000,000 grams.

Globális szén körforgás

Forrás: WMO statement on the status of the global climate in 2019

⁵ Friedlingstein, P. et al., 2019: Global Carbon Budget 2019. *Earth System Science Data*, 11, 1783–1838, <https://www.earth-syst-sci-data.net/11/1783/2019/>.

Üvegházhatású gázok

Gáz	Szektor	Ok	CO ₂ ekvivalens
CO ₂	Energiatermelés Közlekedés Épületek Ipar Mezőgazdaság	Fosszilis energiahordozó égetés Technológia	1
CH ₄	Mezőgazdaság Hulladékkezelés Bányászat/energetika	Szerves vegyületek bomlása (biogáz) Fugitív	21
N ₂ O	Mezőgazdaság	Műtrágyázás	Kb. 300

IPCC

ipcc
INTERGOVERNMENTAL PANEL ON climate change

The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) is the leading international body for the assessment of climate change.

Established by **UNEP** and WMO in **1988** to provide the world with a clear scientific view on the current state of knowledge in climate change and its potential environmental and socio-economic impacts.

The IPCC is a **scientific body**. It reviews and assesses the most recent scientific, technical and socio-economic information produced worldwide relevant to the understanding of climate change. **It does not conduct any research nor does it monitor climate related data or parameters.**

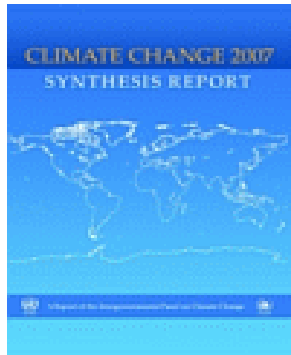
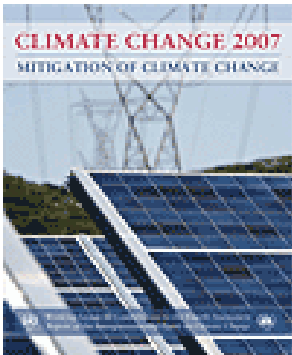
The main activity of the IPCC is to provide at regular intervals Assessment Reports of the state of knowledge on climate change.

IPCC – 4th assessment report, 2007

- Working Group I:
  - "The Physical Science Basis"
- Working Group II Report
  - "Impacts, Adaptation and Vulnerability"
- Working Group III Report
  - "Mitigation of Climate Change"
- The AR4 Synthesis Report

Nobel békedíj, 2007

- IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change - éghajlatváltozási kormányközi testületet 1988)
- klímaváltozás éghajlattani vonatkozásai, hatásai, megelőzése, a hozzá való alkalmazkodás lehetősége, módszertanok kidolgozásával amelyekkel megbecsülhető az üvegházhatású gázok kibocsátásának és elnyelésének mértéke
- tudományos bebizonyították, hogy a cselekvés tovább nem halogatható
- bebizonyították, hogy számos olyan megoldási lehetőség van, amelynek bevezetése nem csökkenti a fejlődést: házak szigetelésével, az energiahatékonyság növelésével
- Ürge-Vorsatz Diána

IPCC – 5th assessment report, 2014

Three Working Group (WG) Reports and a Synthesis Report

- WG I: The Physical Science Basis
- WG II: Impacts, Adaptation and Vulnerability
- WG III: Mitigation of Climate Change
- AR5 Synthesis Report (SYR) - October 2014

More than 800 authors, selected from around 3000 nominations

<http://www.ipcc.ch/report/ar5/>

IPCC – 6th assessment report, 2021

Sixth Assessment Report

WORKING GROUP I
The Physical Science Basis

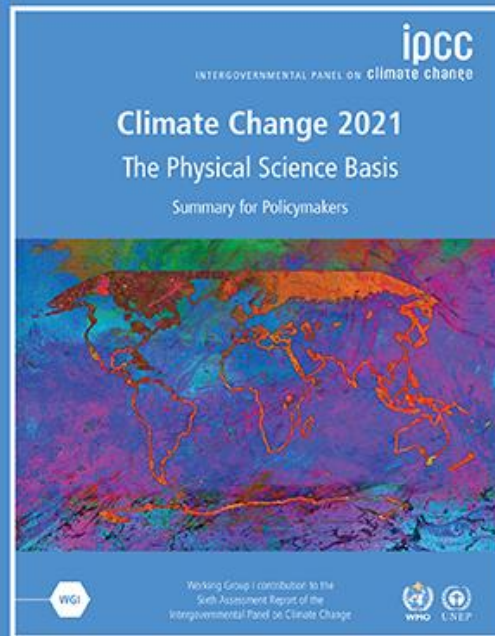
**Available
to read
now**

#IPCC

#ClimateReport

ipcc

INTERGOVERNMENTAL PANEL ON climate change

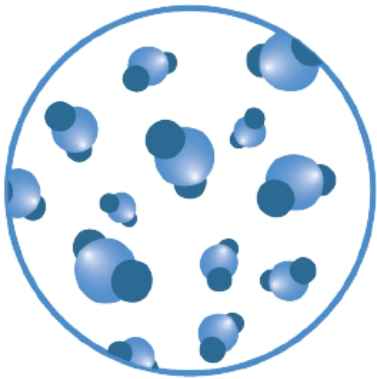

IPCC – 6th assessment report, 2021

CO₂
concentration

Highest

in at least

2 million years

Sea level
rise

Fastest rates

in at least

3000 years

Arctic sea ice
area

Lowest level

in at least

1000 years

Glaciers
retreat

Unprecedented

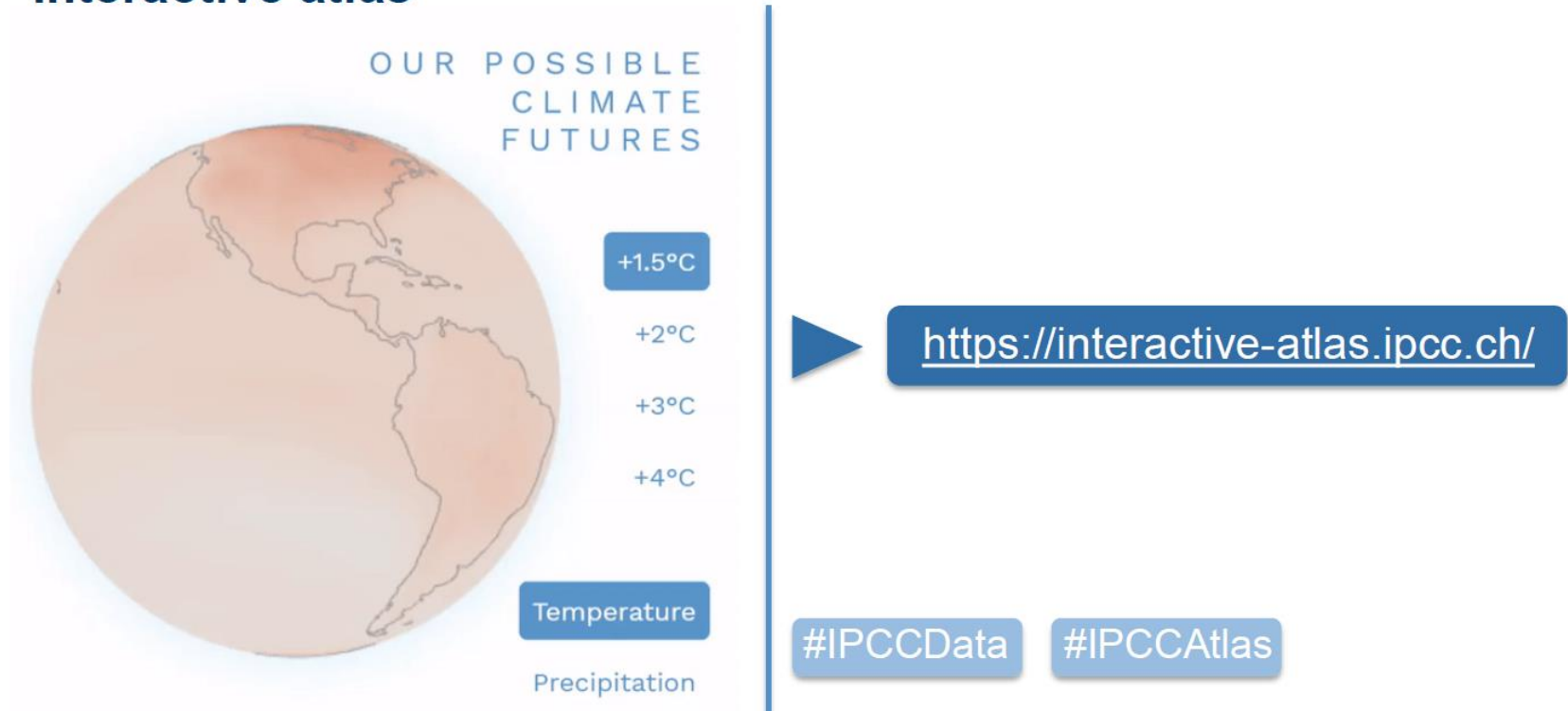
in at least

2000 years

IPCC – 6th assessment report, 2021

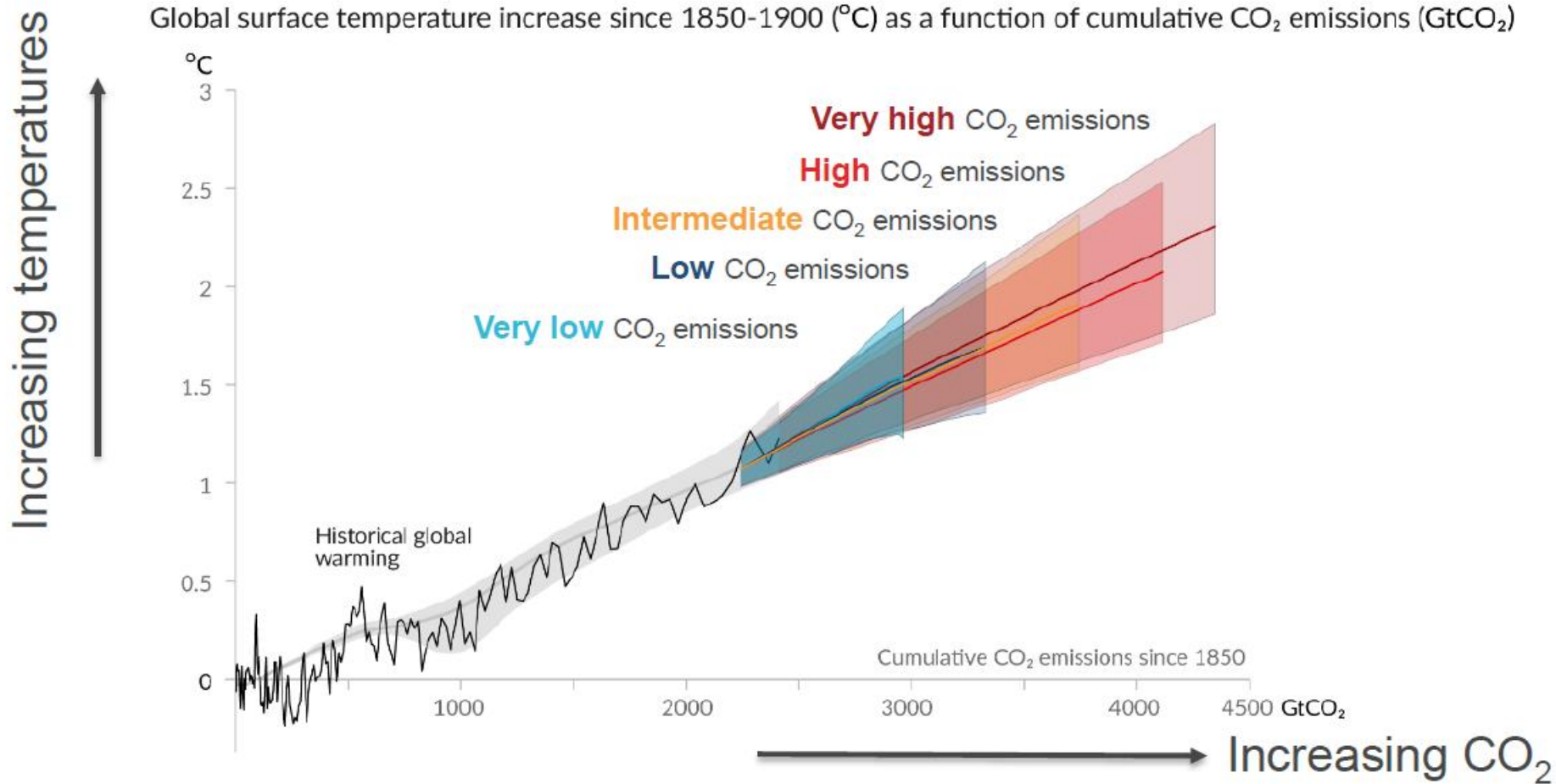
Interactive atlas

Forrás: IPCC, 2021: Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, A. Pirani, S.L. Connors, C. Péan, S. Berger, N. Caud, Y. Chen, L. Goldfarb, M.I. Gomis, M. Huang, K. Leitzell, E. Lonnoy, J.B.R. Matthews, T.K. Maycock, T. Waterfield, O. Yelekçi, R. Yu, and B. Zhou (eds.)]. Cambridge University Press. In Press. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/>

IPCC – 6th assessment report, 2021

Forrás: IPCC, 2021: Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, A. Pirani, S.L. Connors, C. Péan, S. Berger, N. Caud, Y. Chen, L. Goldfarb, M.I. Gomis, M. Huang, K. Leitzell, E. Lonnoy, J.B.R. Matthews, T.K. Maycock, T. Waterfield, O. Yelekçi, R. Yu, and B. Zhou (eds.)]. Cambridge University Press. In Press. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/>

- ENSZ éghajlat-változási keretegyezménye
- Rio de Janeiró, 1992 (Magyarország 1994-ben)
- 1994-ben lépett életbe, 197 ország írta alá
- Az aláírók elismerték, hogy az üvegházhatású gázok a Föld ökoszisztémáját megbontják.
- Cél: ÜHG légköri koncentráció stabilizálása, kapcsolatos tájékoztatás, kutatás és monitoring/jelentés
- Kibocsátás csökkentési célok, először Kiotóban fogalmazódtak meg (COP3) (Kyoto Protocoll)
- COP – Conference of Parties
- COP21 (2015) – Párizsi megállapodás, 1,5°C-os cél (NDC – Nationally determined contributions)
- Idén COP26 (Glasgow) – Párizsi megállapodás végrehajtása: 2030-ig legalább 45%-kal csökkenteni a kibocsátást, 2050-re karbon semlegesség

United Nations Framework
Convention on Climate Change

Forbes

COP26 | Nov 5, 2021, 07:08am EDT | 13,626 views

118 Private Jets Take Leaders To COP26 Climate Summit Burning Over 1,000 Tons Of CO₂

Ollie A Williams Senior Contributor ⓘ

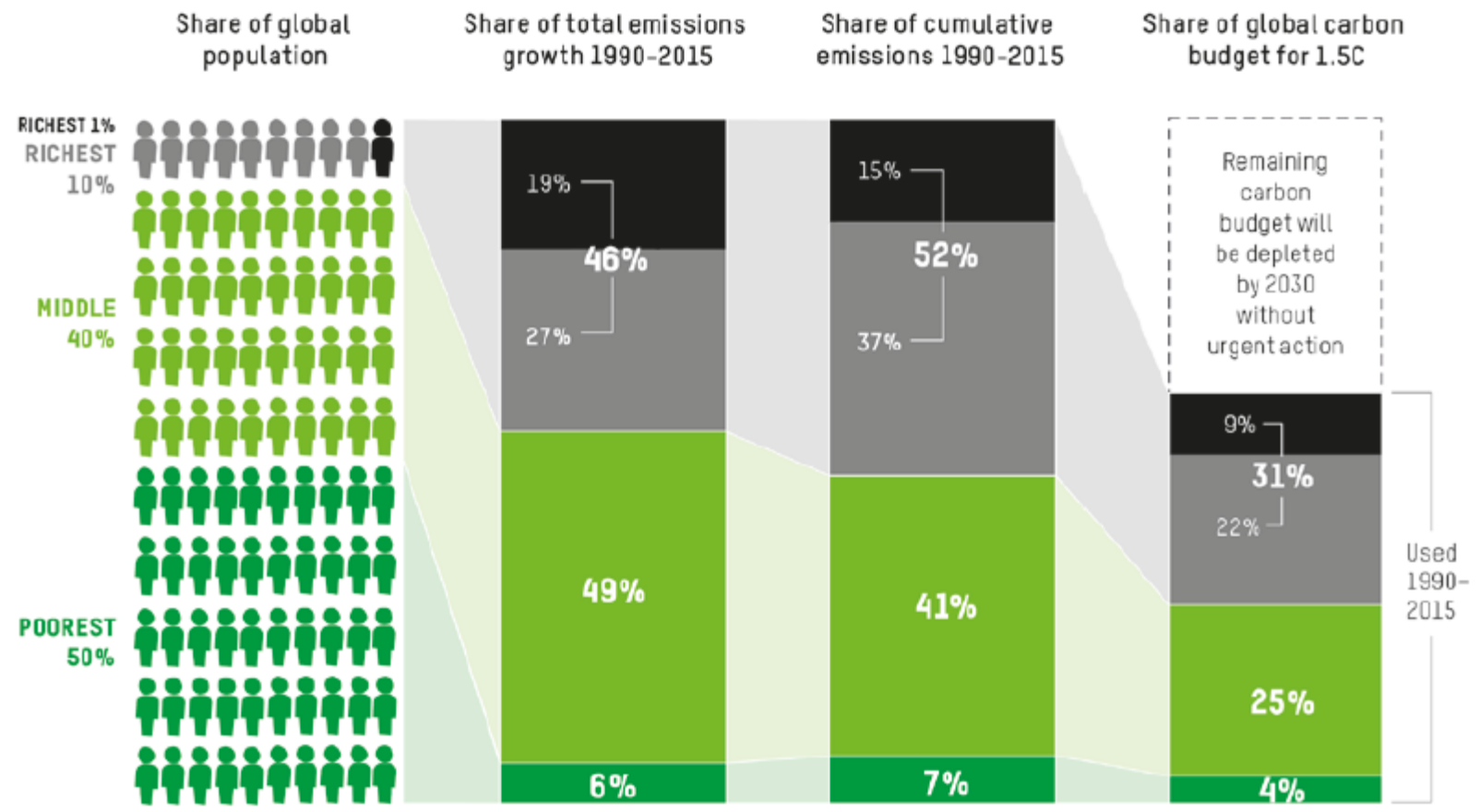
Wealth Management

I cover European and global business news.

Follow

Carbon Inequality

Per capita income threshold (SPPP2011) of richest 1%: \$109k; richest 10%: \$38k; middle 40%: \$6k; and bottom 50%: less than \$6k.
 Global carbon budget from 1990 for 33% risk of exceeding 1.5C: 1,205Gt.

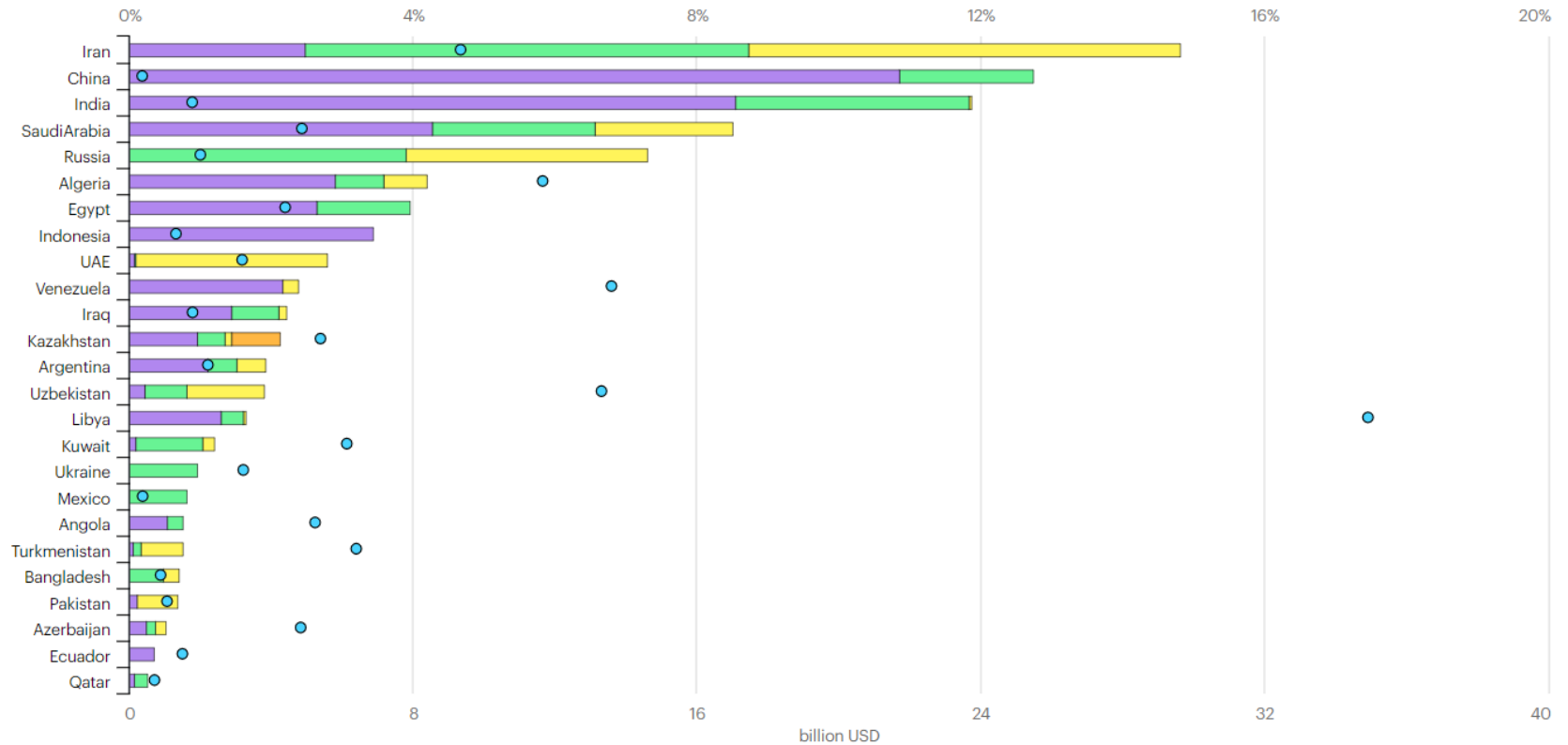

Carbon Inequality

Fossil subsidies

IEA. All Rights Reserved

● Total subsidies as % of GDP (MER) ● Oil ● Electricity ● Gas ● Coal

<https://www.iea.org/data-and-statistics/charts/value-of-fossil-fuel-subsidies-by-fuel-in-the-top-25-countries-2020>

Climate change could drive 122m more people into extreme poverty by 2030

UN report warns that without measures, production could become impossible

MOTHERBOARD

Extreme Weather Forces 26 Million People Into Poverty Each Year

Climate change to displace 15 million Bangladeshis by 2050

Tribune Online Report, Rehan Kabir | Published at 02:31 PM December 09, 2016
Last updated at 05:37 PM December 09, 2016

<https://www.theguardian.com/global-development/2016/oct/17/climate-change-could-drive-122m-more-people-into-extreme-poverty-by-2030-un-united-nations-report>

https://motherboard.vice.com/en_us/article/4xa5wn/extreme-weather-forces-26-million-people-into-poverty-each-year-world-bank

https://www.theguardian.com/sustainable-business/2016/nov/15/drought-floods-water-cost-study-morocco-climate-summit?CMP=share_btn_fb

<http://www.dhakatribune.com/bangladesh/2016/12/09/climate-change-displace-15-million-bangladeshis-2050/>

Jövő?

N FILM
BREAKING BOUNDARIES
THE SCIENCE OF OUR PLANET

Breaking Boundaries: The Science Of Our Planet

2021 | 7+ | 1h 14m | Documentary Films

David Attenborough and scientist Johan Rockström examine Earth's biodiversity collapse and how this crisis can still be averted.

Starring: David Attenborough, Johan Rockström

